

סֵפֶר

לְקוּיֵי מוֹהַר"ן

מִתְרַגֵּם

לְקוּיֵי עֵצוֹת לְפִי סֵדֶר הַתּוֹרוֹת

הוצאה לאור
אמת ואמונה

לזכרון עולם בהיכל ה'
ולעילוי נשמת

רבי ישראל בער אודסר בן אייזיק שלמה

זכותו יגן עלינו אמן



לעילוי נשמתם

David Daniel AMAR ben Mazal Tov

Hassen Ben Avraham

Dvora Lotte BORGEL bat Sarah

Avraham PEREZ

Gilberte PEREZ

Rosa FIMA bat Rahel

Djamila LEVY Née BENGUIGUI

Israël Hillel ben Itshak

Shimon NIZARD ben Ourit

David Dov ben Gabriel PARIENTI

Gabriel PARIENTI

Schmoël ZMIROU ben Yaacov

Gabriel Aaron STERN ben Rivka

Léah STERN bat Rzala

Perhia MELKI bat Myriam

Avraham ETEDGUI ben Clara

Mathilde Atou ZOUARI

רוח ה' תניחנם בגן עדן

Yaacov BENHAMOU ben David

Eugénie BOUKHRIS bat Flil Ytro

Ra'hel BELLAÏCHE bat Myriam

Houga BELLAÏCHE ben Attaitou

David COHEN ben Mordékhai

Tsipora PARIENTI bat David

Yaakov SEBBAG ben Binyamin

Yaacov et Fréha TOUBOUL

Alexandre Shlomo PARIENTI

Louise Aziza PARIENTI

Simone PARIENTI bat Louise

David Hai COHEN ben Pinhas
Eliahou Makhlouf

David MAMAN ben Yeshoua

Sarah MAMAN bat Yeshoua

כל הזכויות שמורות © אמת ואמונה

France	ישראל
06-61963858	02-9998159
01-43738240	050-6682044

הודפס בירושלים עיה"ק תשס"ו

רפאנו ה' ונרפא

Hassiba bat Zamila
Eliahou BINESTI ben Zaïra
Haya MARUANI bat Kouka
Dvora SELLAM bat Haidé
Zarah SERFATY bat Rivka



ולנפתלי אמר נפתלי שבע רצון ומלא ברכת ה'

Famille Yossef ABITBOL
Famille Yéor AMAR
Famille Ephraïm ben Sarah
Famille Avraham ATTIA
Haïl BEDOUCHA ben Shoshana
Famille Ariel BELHADJ
Naomie bat Sarah
Famille Israël ben Simha BENTOLILA
Yéhouda ben Yakota BENTOLILA
khlifa ben Méssaouda MAMOU
Famille Moshé BENZAKI
Famille Avraham BINABOUT
Famille Ygal BINABOUT
Famille Eliahou BINESTI
Famille Neev CHEMOUNY
Famille Ariéh Tsvi PARIENTI
Messaouda COHEN bat Solika
famille Goël COHEN
Gavna COHEN bat Rahma

ולנפתלי אמר נפתלי שבע רצון ומלא ברכת ה'

Famille Sapir COHEN

Yoëts COHEN

Ilana COHEN

Déah COHEN

Famille Avner COHEN

Elon BARCHECHAT ben Rvka

Famille Moshé NAVON

Elie FIMA ben Simha

Famille Messaoud FITOUSSI

Famille Shimon FITOUSSI

Famille Miguel Mickaël GABIS

Famille Nédiv GANDANGER

Famille David HADJADJ

Famille Issahar ben Simha

Emma bat Sarah

Anat bat Sarah

Nadiv ben Emma

Famille Chlomo MSIKA

Noam NADJAR

Yom Tov NIZARD ben Yaël

Yésha NIZARD

Famille Haïm OUAZANA

Yédiya PARIENTI bat Batia

Yinon PEREZ

Navah PEREZ

Nathan Yohaï PEREZ

Ayala PEREZ

Famille Yonah ROZEN

Famille Daniel SEBBAG

David SION

Famille Davny STERN

Tiferet HAYAT bat Nina

Téhila Bat Fréha

Famille Eliran ZOUARI

Famille Netsiv MAMAN

Famille Yakov BOUKHNIK

Famille Ofer BENESSIANO

SHMUEL MOSHE KREMER

Author Of *Mayanim B'Nechalim*

President, Talmud Tora BRESLOV

Rosh Kollel OR HANELAM

8 Yohanan Mizrahi St. Tel. 972-2-5829514

JERUSALEM

שמואל משה קרמר

מח"ס מעיינים בנחלים

נשיא תלמוד תורה ברסלב ירושלים

ור"כ אור הנעלם ברסלב

רח' יוחנן מזרחי 8 טל. 02-5829514

עיה"ק ירושלים תוכב"א

בס"ד, כ"א אלול תשס"ו

הנה הגיעו הימים אשר יש בהם חפץ, כאשר מיום ליום מתרבים הלומדים וההוגים בספה"ק ליקוטי מוהר"ן, כהבטחת רבינו ז"ל שכן יהי' לפני ביאת המשיח כנודע, הן מצד אנשים רמי מעלה ת"ח ומקובלים והן פשוטי עם וכן רבים מאלה שהתקרבו זה מקרוב לתורה ומצוות ומחפשים צרי ומרפא לנפשם בספרי רבינו הק'.
והנה ידוע שיחד עם גודל העמקות הנפלאה שנמצאת בסה"ק ליקוטי מוהר"ן, הנה הוא גם שוה לכל נפש שגם מי שקצרה ידו להבין דברים עמוקים גם הוא יכול למצוא מרגוע לנפשו בספר קדוש זה כפי אשר יאיר ה' עיני שכלו להבין הכוונה הפשוטה שהכניס רבינו ז"ל בתורתו הקדושה (כדברי מוהרנ"ת ז"ל בהקדמה).

אך דא עקא שחלק גדול מפשוטי העם החפצים ומשתוקקים גם הם להרוות נפשם ממי הנחל, לא הורגלו עדיין בלשון הארמי השכיח הרבה בספר הקדוש הזה בהבאותיו מדברי הזוה"ק והתיקונים, וכן שכיחים בספר הרבה מושגים קבליים שאינם מובנים לכל, ודבר זה מהווה להם עיכוב ומניעה מלהגות בספר הקדוש ונמצאו מפסידים, כי גאו מי הנחל אשר לא יעבר.

לכן דבר טוב והגון הגו האברכים היקרים מאנ"ש שליט"א בעלי עמותת "אמת ואמונה", להדפיס מחדש את ספר ליקוטי מוהר"ן בצורה יפה ובצד כל מילה ארמית לתרגם אותה בסוגריים ללשון הקודש ובוד בוד גם, עד כמה שהיד מגעת, לבאר באופן הכי פשוט את מושגי הקבלה, והטילו את העבודה הקדושה על אחד מאנ"ש שליט"א המוכר לי מאד ובס"ד הצליח במלאכתו עצהו"ט.

ובעזה השי"ת יתקרבו עי"ז הרבה ללמוד בספר הקדוש הזה וימצאו מרפא ותעלה לנפשם בדברי העצות הקדושות והמוסר הנפלא היוצאים מכל תורה ותורה להטות לבבם אל השי"ת, לשוב אליו באמת. ובזכות זה נקווה אל השי"ת שיתקרבו פעמי משיח לגאלנו גאולה שלימה בעגלא ובזמן קריב אכי"ר.

שמעון אלה

פתח דבר

הפעם נודה את ה' אשר זיכנו להיות בין מהדירי תורת רבינו הקדוש, הנחל נבע מקור חכמה, רבינו נחמן מברסלב זיע"א, אשר מורינו רבי נתן זיע"א הזהירנו על כך וגם עסק בזה במסירות נפש, הדברים מוצאים ביטוי נרחב בכתביו הרבים, וזה לשונו בספר "עלים לתרופה" במכתב לבנו מיום א' דברים תקצ"ג: "...והנה דעתי נוחה מאד ממה שאתה עוסק בכתבת המפתחות כי הוא הצלחה נפלאה נצחית כשאנו זוכין לעסוק בספרי אדמו"ר ז"ל בפרט לעשות בהם איזה תיקונים שהם זכות הרבים לדורות וכו' ע"ש לשונו הזהב.

הנה רבינו הקדוש העיד שכאשר ספרו יכנס בעולם יש להתכונן לפעמי משיח. זכה דורנו שצמאון אדיר קיים לספרו בין כל שכבות הציבור, יודעי ספר וגדולי עולם עד פשוטי העם ובעלי בתים. גם בעלי תשובה אשר זה מקרוב באו, כמהים וצמאים לשתות ממי הנחל נבע מקור חכמה, להרוות את נפשם מאור חכמתו אשר אין כמותם להשיב נפש. אך דא עקא, אשר בין שאר המונעים, רחוקים הם עדיין מלהבין לשון ארמי אשר הספר "ליקוטי מוהר"ן" מלא מהם והדבר מהווה עבורם מניעה נוספת מלהכנס להיכל המלך, לטעום מצוף נועם אמרותיו.

אי לכך ראינו לנכון ונתון אל לבנו לתרגם כל לשונות הארמי שבספר הקדוש ללשון הקודש. אמנם כן, התלבטנו רבות היכן למקם את התירגום, אם בתוך שורות הספר גופא או בתחתית העמוד, אך בנטילת עצה מן הזקנים הוחלט כי כדי להשיג מטרתנו מוטב להושיבם במקומם בתוך שורות הספר בסמוך ללשון המקורי, עם סימני הכר, למען ירוץ הקורא בהם ויקל הלימוד בו.

יחד עם זה, במהלך עבודת התירגום נתקלנו במושגי קבלה אשר מבלי הבנתם וידיעתם לא יתכן להבין פשוטם של דברי רבינו הקדוש, לכן הוספנו ביאורם גם כן, כאשר יראו עיני הלומד במאמר אמור אל הכהנים סימן ב' (בביאור שבעה השמות המובאים שם) ועוד. אמנם רק זעיר פה וזעיר שם עשינו זאת ועדיין ניתן להוסיף כהנה וכהנה במיוחד בענייני קבלה אשר כל הספר מלא בהם, אך לעת עתה קיימנו דברי רבינו שמעט גם טוב ולא להמנע מן המעט כאשר אין אפשרות להרבה, ועוד חזון למועד במהדורה שניה, להרחיב גם בזה.

כאן המקום אתנו להביע את רגשי תודתנו והוקרתנו קדם האי גברא רבה ויקירא, מזקני וחשובי אנ"ש ומנקיי הדעת שבירושלים, הלא הוא הגאון החסיד רבי שמואל משה קרמר שליט"א, אשר היה לנו למגדל אור לאורך כל עבודת התירגום והאיר את עינינו לבל נשגה בדברינו ועודד אותנו וחיזקנו ואמץ את רוחנו להוציא לפועל מחשבתנו, יברך ה' חילו ויוסיף כח ואומץ להפיץ מעיינות רבינו חוצה בהדפסת ספריו העמוקים ובשיעוריו הנעימים המפורסמים בכל קצווי תבל.

בקשתנו שטוחה לכל המעיינים והלומדים בספר, באם ימצאו איזה שגגה אשר יצאה מתחת ידינו או כל הערה והארה נכונה אשר יש בו להועיל, להמציאה לידינו, למען נוכל לתקן בהוצאה הבאה.

כצאתנו נפרוש כפינו בתפלה שיהא שם שמים ושם הצדיק המשותף בשמו מתכבד ומתאהב על ידינו ונזכה להמשיך בעבודת הקודש ויהיו כל מעבדינו לנחת רוח לפניו.

שילהי דקייטא, חודש הרחמים והסליחות, אלול תשס"ו

עמותת אמת ואמונה
להדפסת וההדרת ספרי רבינו נחמן מברסלב זיע"א

זֶה הַשֵּׁעַר לְה' צְדִיקִים יְבוֹאוּ בוֹ

סֵפֶר

לְקוֹטֵי מוֹהַר"ן

הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא מִי כְמוֹהוּ מוֹרֵה. הַיּוֹצֵא בְּקִדְשָׁה
וּבְטָהֳרָה. מִפִּי קִדְשִׁים. גְּבוּן לַחַשׁ וְחַכֵּם תְּרָשִׁים. הַלּוֹא
הוּא כְבוֹד אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ. הָרַב הָאֲמֵת. הַגָּאוֹן
הַקְּדוֹשׁ הָאֲמֵתִי. נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חַכְמָה. אוֹר יִשְׂרָאֵל
וְקִדְוֹשׁוֹ. הַמְּפָרֵס בְּכָל קְצוֹי אֶרֶץ וְיָם רְחוֹקִים. שְׂמוֹ
קִדְשׁ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ הָרַב רַבִּי נַחֲמָן זְכָר צְדִיק וְקִדְוֹשׁ
לְבָרְכָהּ, מְקַהֵלֵת בְּרִסְלָב. בְּהָרַב הוֹתִיק וְחָסִיד מו"ה
שְׂמֻחָה זצ"ל. בֶּן לְאוֹתוֹ צְדִיק הָרַב הַקְּדוֹשׁ הַמְּפָרֵס
מו"ה נַחֲמָן הָאֲרִידֵעֲנִיקִיר זְצוֹק"ל. וּמְצַד אָמוֹ
הַצְּדִיקֵת הַמְּפָרֵסֶת בְּשֵׁם טוֹב מֵרַת פִּיגָא זצ"ל. הוּא
נִין וְנִכְד לְהָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבֵּן שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל. ק"ש מו"ה
יִשְׂרָאֵל בַּעַל שֵׁם טוֹב זְצוֹק"ל. יִשְׂמַח אָבִיהָ וְאִמָּהָ
וְתַגִּיל יוֹלְדֶתָהּ. עֲטֹרַת זְקֵנִים בְּנֵי-בָנִים. בְּזִכּוֹתֵם יֵאִיר
עֲלֵינוּ חֲסֵדֵי דָוִד הַנְּאֻמָּנִים. וְנוֹכַח לְחַזוֹת בְּנַעֲם ה'
פְּנִים אֶל פְּנִים. חֵישׁ קַל מְהֵרָה נָשׁוּב לְצִיּוֹן בְּרַגְנִים.

בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן:



ח"י כללים ללימוד בסה"ק לקוטי מוהר"ן בעיון ועומק. ערכם הרה"ח איש אלקים קדוש וטהור ראש חברתינו מוה"ר אברהם זצ"ל בן להקדוש וו"ח וכו' וכו' מוהר"ר נחמן טולטשינער זלה"ה תלמיד מובהק מוהרנ"ת ז"ל. אשר הוציאם מדברי רבינו ז"ל ומדברי תלמידו הק' מוהרנ"ת ז"ל המצורפים ומורכבים בדברי הזוה"ק והאריז"ל, נעתק בקיצור מהקדמת ספרו הק' באור הלקוטים.

יש שמקדים תחלה את הכתוב או המאחז"ל הכולל לכל דברי ההשגה שמבאר אח"כ).

יא) כשגומר להודיע עצם השגה של כל תורה ומביא אח"כ איזה כתוב או מאחז"ל שמבאר בו זאת ההשגה, אין דרכו להרכיב בזה הכתוב או מאחז"ל ענין חדש שלא דיבר מקודם, ואם נראה לפעמים לעיני המעיין ששינה מדרך זה ידע נאמנה כי נמצא לזה באור מדבה"ק. ובחתירתו ויגיעתו ימצא ויראה מעט או הרבה אשר נרמז גם זאת בדבר ההשגה שדבר וגילה, ואז יבין כוונתו הנפלאה שהביאתו לזה.

יב) בהדברים הנודעים ומבוארים בדברי חז"ל או בספרי הקבלה, נמצא כמה פעמים שאינו מזכיר בהם זולת ראשי פרקים וסמך על המעיין שיודע מהם או שידרוש אחריהם.

יג) בפירושו וביאורו להכתובים ומאחז"ל ע"פ השגותיו הק'. אינו מוציא את הכתובים ומאחז"ל מידי פשוטם, ואדרבה מיוחדים ומקושרים הם פירושו עם פירוש הפשט ומשלים ומבאר אחד את חברו.

יד) האמונה הפשוטה ברוממות דעת הבורא ית' לאין סוף ועומקה לאין תכלית, עד כי נמצאים הרבה דברים הנראים לדעתנו האנושית כשני הפכים בנושא אחד אבל לדעתו וחכמתו ית' הבלי גבול, לבלתי הפכים יחשבו. ויש גם להיפך, שיש דברים שלחיוב דעתו ית' נחשבים הם לשני הפכים ומדעתנו האנושית נעלם ונסתר לגמרי סיבת זה החיוב.

טו) בענין שם השכינה, אשר מבואר מדברי המקובלים שהיא המשכת אלקותו ית' לכלליות הבריאה, ולהיותה נחשבת בזה כביכול כעין זולתו, ובאמת לא נחשבת לזולתו ח"ו, כי מחשבת האדם המבדילה ומפרידה בפירוש ממש הוא כמחשבה לאמצעי וע"ז ח"ו, ולא כן בלב החכמים ומבינים מדעתם (בידיעה דלא נדע ונתפס בדעת העבים והמגושמים כמונו) כי להם תהיה התחשבותה כזולתו ואמצעי כביכול בתכלית אחדותו בעצמו ית', אשר באמת האמתי אין עוד מלבדו וזולתו.

טז) בדברי הסברת התורה שבחכמת האין סוף ית', אשר אין סוף ותכלית להסיבובים והצמצומים המוכרחים להסברתה והבאתה בלב המוגבלים והגופניים, (שהם כלל המאמרים והתורות שמגלים לנו הצדיקים) שהם באמת כשני הפכים בנושא אחד להביא ולהסביר דעתו ית' האין סוף בלב המוגבל, ע"כ באמת אין שום יכולת ואפשרות לבא ולכנוס בסיבובים ובצמצומים כ"א ע"י האמונה לבד, ובביטול דעת עצמו לגמרי. וגם כפי האמונה בדברי הרופאים (הצדיקים) ועצותיהם להשמר ולרפא את המוח והדעת מיום ליום, כן זוכין לעשות ולקיים את דבריהם עד שיזריח גם עליהם הדעת הבלתי נודע להם בתחלה.

יז) לפעמים מביא ב' או ג' ראיות לדבר אחד, ולהבלתי מעיין ומעמיק בדבריו נראים ונדמים כראיה אחת, והוא מסבת רוב הקשר שהם קשורים ואחודים זה בזה.

יח) אין דרכו להרכיב באמצעות קשרי דבריו הק' שבכל תורה ענין מיוחד בפני עצמו בלתי כוונה המיוחדת לזה.

א) מלבד הנסתר והדרש שנמצא במאמרו הק', בעשרם ממקום אחר, וממאמר אחד לחבירו (וכמה פעמים נראה שגם עצם המאמר הוא כעין חידה והלבשה נפלאה להשגתו כעין הלבשת השגתו בספורי מעשיותיו) עוד גם בבואם בסוג הנגלה, נכונים ונפלאים הם בחכמה ובתבונה הרישא והסיפא והאמצעיתא שמפרשים ומבארים זה לזה וזה לזה.

ב) בפלס ומשקל חכמתו ורוח קדשו מנה וספר כל דבור ודבור הן בפה והן בכתב מה לקצר ומה להאריך מה לחסר ומה לייתר.

ג) במקום שכולל הרבה דברים וענינים, ובוחר בענין אחר ותופס אותו למשל ולדוגמא ללמד מאתו על כל הענינים, נגלה ונראה כמה פעמים שנמצא לו כוונה מיוחדת מה שבחר ותפס זה הענין ולא ענין אחר.

ד) כעין המבואר ונודע בענין הכתוב וקשרתם לאות על ידך שכוונת הכתוב הוא עליו בעצמו ועל פרשיותיו לקשרם לאות וכו' ואם יחסר אפי' אות אחת מעצם הצווי וקשרתם וגו' אין בהקשירה שום ממש כלל, וחכמי הקבלה מפליגים מאד ברוממות האורות והמוחין שבכל אות ואות מאלה הפרשיות הנקראים כתרא דמלכא ומבואר ונראה מדבריהם שגם האותיות מהצווי הזה בעצמו וקשרתם וגו' נמצאים באלה האורות והמוחין, וכן נמצא הדוגמא הזאת במצוות וכתבתם וגו'. כמו כן הוא בהשגותיו ומאמרו הק', שבאמירתם והתגלותם בעצמו נמשכו ונתגלו אלו התיקונים הנזכרים בהם, (וכן הוא גם עכשיו שע"י לימודם נתעוררים ונתגלים אלו התיקונים שבמאמר זה שהוא לומד. עי' בלקו"ת סוף סי' פ"ז).

ה) כל מקרא או מאחז"ל שמזכיר חלק ממנו לאיזה ענין או פרט, נכנס ונתבאר כל המקרא והמאחז"ל בזה הענין לכל פרטיו.

ו) ענין הכתוב "זה לעומת זה עשה האלקים" כפי באורו בספרי אמת שכל מה שנמצא מצד הקדושה והטוב, נמצא כנגד זה מצד הטומאה והרע (כקוף בפני אדם) ונלמד כמה פעמים צד הטוב מהפוכו שבצד הרע.

ז) בכל המדות והבחינות שמזכיר בהם בכל ענין, כלולה כל מדה ובחינה בפרטיות מכל המדות והבחינות שבזה הענין (כעין המובא בספרי אמת בענין הספירות).

ח) כל המדריגות העולות מאין תכלית עד א"ס נחשבים כולם לאורות וכלים, כי כל מדריגה שלמטה יותר נחשבת לכלי כנגד המדרגה שלמעלה מאתה, והיא כנגדה תחשב לאור המתקבל בתוך הכלי.

ט) בענין השגותיו והודעותיו ברוממות הצדיק ותורתו, עיקר כוונתו הוא על יחידי הדורות (כרשב"י והאריז"ל) וברובם ככולם לא יהיה עיקר כוונתו זולת על משה משיח בעצמו שאנו מחכים אליו.

י) בענין ביאור הכתובים ומאמרי חז"ל ע"פ השגותיו הק', דרכו שבתחלה מצייע ומפרט עצם השגה לכל פרטיו. ואח"כ מבאר איך כל זה כלול ומבואר בהכתוב או המאחז"ל, ואם נראה לפעמים משנה מדרך וסדר זה נמצא לזה ביאור מדבה"ק, (זולת בלשון סתם

נחש לטותא דרבנן וליקום בארור כל משך י' שנים מיום גמר הדפסה, ולהשומע יונעם ותבוא עליו ברכת טוב. יום ג' דלת שבט תקס"ח לפ"ק פה ק"ק **קאזניץ** יצ"ו:

נאום **ישראל** בהמנוח מו"ה **שבתי** מ"מ דפה ק"ק הנ"ל

הסכמת הרב הגאון החסיד הקדוש המפורסם, בוצינא קדישא נר ישראל, עמוד התורה, פטיש החזק, ק"ש מוהר"ר **אברהם חיים** זצ"ל אב"ד דק"ק **זלאטשוב** בעל מחבר ספר אורח לחיים:

הנה קבלתי מכתב אדם גדול בענקים, ואדמהו ואכנהו ולא ידעתי, ה"ה הרב הגדול בוצינא קדישא מופת הדור נר ישראל, פטיש החזק, קדושת שם החסיד המפורסם בנן של קדושים מחו' מוהר"ר **נחמן** נ"י, ובקש שאסכים על הדפסת ספרו הקדוש. וראיתי בו, ובמעט דבש שהטעמתי האירו עיני, וראיתי שאין צריך להסכמותי, ובפרט שכבר הסכימו גדולי הדור גאוני זמננו, אך אין מסרבין לגדול, ובאתי כיהודא ועוד לקרא. והנני גוזר בגזירת התורה לבל יסיג שום אדם מגבול שגבלו הראשונים עשרה שנים מיום דלמטה ולהשומע יונעם. הכ"ד המדבר לכבוד התורה, יום ה' ק' שבט תקס"ח לפ"ק, פה ק"ק זלאטשוב:

הק' **אברהם חיים**; בהרב מוהר"ר **גדליה** זלה"ה:

הסכמת הרב הגאון, החסיד המפורסם החריף ובקי בחדרי תורה, המאיר עיני חכמים נר ישראל, עמוד התורה, פטיש החזק, ק"ש מוהר"ר **מאיר** זצ"ל אב"ד ור"מ ומ"ץ בק"ק **בראד** והקרייז:

אם אמנם שכבר גדרתי בעדי מימים ימימה, מלהיות עולה בהסכמה על הדפסת ספרים חדשים להביא תחת מכבש הדפוס מחמת כמה טעמים הכמוסים אשר בלבי חקוקה, אך כעת הנה יד שלוחה אלי מן חד מבני חבריא ה"ה הרב המופלא ומופלג בתורה ובחסידות המפורסם מוהר"ר **נחמן** נ"י, הגדול בשם טוב גידולי הקודש זרע קודש מחצבתו נכד לה"ה הרב המפורסם בתורה ובחסידות ידיו רב לו בעשר ידות בוצינא קדישא חסידא ופרישא קדוש יאמר לו כל רז לא אנם ליה מו"ה **ישראל בעש"ט** ז"ל, והרב מוהר"ר נחמן הולך בעקבות אבותיו הקדושים ועשה חיבור לטהרה על דברי מאמרים אשר בש"ס שהמה סתומים וצריכים לדורשם. ואף שלא היה לי פנאי לעיין עליו, אך אפס קצהו ראיתי שהרב הנ"ל טרח ביגיעה רבה לפענח כל נעלמים ועל מה אדניו הוטבעו חיכו ממתקים מה מתוק מדבש היוצא מהאר"ץ קדוש יאמר לו רבינו האר"ץ ז"ל, ולזאת נמניתי במנין הראוי שכבר קדמוני הרבנים מובהקים גדולי זמננו להביא החיבור של הרב מוהר"ן לבית הדפוס, גם ידי תיכון עמהם. וכל המסייע לדבר מצוה מן ה' יהיה שכרו כפול מן השמים, כי היכי דלעביד נייח נפשיה של הרב מוהר"ן הנ"ל

הסכמת הרב המאור הגדול הקדוש, עטרת תפארת ישראל, מנורה הטהורה, אור שבעת הימים, אור בהיר בשחקים, אור צח ומצוחצח, אור טמיר ונעלם, קודש הקדשים, המפורסם בכל קצוי תבל לשם ולתהלה, מורנו **יעקב יצחק מלובלין** זצלה"ה בעמח"ס דברי אמת ושאר ספרים:

הנה יד כתובה אלי באצבע אלקים חרות, אשר שלח אלי חד מן קאמייא, הלא הוא מחותני, חביבי וידידי, הרב המאור הגדול, איש קדוש, מופת הדור, נר ישראל, פטיש החזק, עמוד התורה, מו"ה **נחמן** נ"י, ליקוטים המלאים לה אמיר מלא וגדוש ביראת אלקים בדברים מושכלים שכל אלקים ועיינתי בהם על נכון, והנה מאד ישרו בעיני דברים נכבדים כאלו ולית דין צריך בושש, כי הדברים מאליהם יעידון ויגידון דבר אמת לאמיתו לפי ענינו ודברי אלקים חיים. והנה האי גברא רבא לא צריך לדידי ולא לדכוותי, כי מה אני ומה חיי שפל ונבזה חדל אישים ומעולם לא הלכתי בגדולות ובנפלאות ממני ליתן הסכמה על ספרים חדשים, אמנם לאהבת האמת אמרתי ענוותנותיה דמר גרמא לי, והנני מן המסכימים להוציא לאור תעלומות חכמה, והנני לא אבא על הלטותא אשר יעשה כמותה בהדפסה בערך עשרה שנים מיום דלמטה כי בלא זה ליקום בארור אשר ישיג וכו'. ולהשומע תבוא עליו ברכת טוב היום יום גימל כ"ז ימים לחודש טבת תקס"ח לפ"ק פה לובלין: כ"ד האוהבו הגם שאינני יודעו ומכירו ומצפה טובתו ובריאותו ושלומו תמיד.

יעקב יצחק במוהר"ר אברהם אליעזר הלוי **הורוויץ**:

הסכמת האדם הגדול בענקים, בהיר הוא בשחקים, כבוד הרב הגאון האמיתי, זקן ויושב בישיבה, איש אלקים, מופת הדור, עטרת תפארת ישראל חסידא, סבא קדישא, אספקלריא המאירה, לו נפתחו שערי אורה, בנגלה ובנסתר ידיו רב לו, תהלתו מלאה ארץ, כקש"ת מו"ה **ישראל** זצלה"ה מגיד מישרים דק"ק **קאזניץ** בעמ"ח ספר עבודת ישראל ושאר ספרים:

לכו חזו מפעלות אלקים אשר פעל ועשה איש חי רב פעלים מקבצאל שקיבץ על יד זקוקין דנורא ובעורין דאשא אשר לקט במאמרים אומר לגלגולת איהו יאה וגולתיה יאה. ליקוטי אמרים דברים נפלאים ונורא הוא סביביו ששלח אלי חד מן ידידי ה"ה הרב המאור הגדול בנן של קדושים מופת הדור גדול מרבן שמו נודע בשערים מו"ה **נחמן** נ"י נכד לרבינו הק' **בעש"ט** זלה"ה אשר רוצה להעלות על מזבח הדפוס להוציא לאור תעלומות חכמה, וראיתי בהם דברים ערבים נעימים וחדודים עמוקים מאד איש לפי ערכו. ומה נכבד היום אשר יצאו לאור דברים כאלו אשר להם דומיה תהלה. והנני מן המסכימים להעלות על הדפוס דברים יקרים מפז ומפנינים וראוים להכניסם לפני ולפנים. אמנם מדאגה מדבר פן יקום איש או אשה ויעשה כמתכונתה ע"י עצמו או ע"י גירא דיליה, לכן הנני גוזר בגזירת

מעמידות. ונפק מבנייהו אילנא רברבא ותקיפא ורב נחמן חסידא שמי', ואמליך וכתב שופרא ושבחא ופרושי דקראי ואגדות דרבה בר בר חנה, זה פרישתו לקדושה כהאי תנא דבעי כוונה. אלו ואלו בנועם מנעימים, נאהבים ונעימים, לקרואים והולכים לתומם. ערבים על אחזן שומעת מחליל ותופת, מתוקים מדבש ונופת. והרב החסיד הנ"ל בקש זאת מידי למחמי חתימת ידי אכתבי' כתוב הדר בקודש נאדר. ואם אמנם אני איני כדאי ששלח אלי ובפרט כי איככה אוכל וראיתי בדברים העומדים ברומו של עולם, ולא באתי במשפט על כל נעלם, תמן מתלין מתליא אריוותא קומיכון ואתון שאלין לתעליא. אפס כי עז אהבתי כמים רבים לא יוכלו לכבות, חבר אני לכל יראי השם וכל קדושו ואוותה נפשי לעשות רצון צדיק כי"ב. אמרתי ויהי מה ארוצה, לפי השעה הנחוצה. והצצתי ראשי פרקים, כמצייץ מן החרכים. ומצאתי בהם דברים של טעם, לחם סתרים ינעם. וכל מה שבתוכו מצטרף לקודש. ונשאתי את ידי להיות מסכים הולך על דברת גדולי הדור אשר קדמוני, ונמצאתי לאשר בקשוני. וחזינא לאצטרופי בצירוף דרבנן, קדישי עליונין, לתורה ולתעודה, ועל ספיר גזרתם ידי הדה גזירה, ותופסת עד עשרה שנים מיום העלותו על מזבח הדפוס וזר הקרב יירא לנפשו מחמת תנינים וראש פתנים. ושומע לדברי חכמים, ינחל בטוב תמימים. דברי זעירא דמן חברייתא חותם על דבר אמת לסדר והסירותי מחלה מקרבך **ולמספר ימיך אמלא לפ"ק בראד.**

הק' אפרים זלמן מרגליות מבראד:

אלו ההסכמות כבר ניתנו על ההדפסה הראשונה שנדפס זה הספר הקדוש בק"ק **אוסטרהא** בחיי רבינו המחבר זצוק"ל, בצירוף שאר ההסכמות מגדולי גאוני וחסידיו הדור, ומרוב ענוותנותו העצום לא אבה להדפיסם, ומרוב הזמן נאבדו רוב ההסכמות. וכעת מדי עברי באמתחת הכתבים לחפש אחר חידושים חדשים שלא נדפסו מקודם, מצאתי דאתי לידי אלו השלשה הסכמות משלשה גאוני מצוקי ארץ האלה, בכתבת ידם וחתימתם ממש, כאשר הנה בידינו, אמרתי מאת ה' היתה זאת להדפיסם, ויכתבו בספר ויוחקו יתנו עדיהן ויצדקו: (העתק מההדפסה השניה) וכעת מצאנו באמתחת תלמידי הקדושים עוד שני הסכמות משני עמודי עולם קדושי עליון המגיד דק' קאזניץ והחוחה מלובלין אמרנו טוב להדפיסם ג"כ לקיים מ"ש אל תמנע טוב מבעליו כו' וזכות הצדיקים הק' יגינו עלינו ועל כל ישראל ובא לציון גואל בבי"א:

הקדמה

כמה צמצומים והשתלשלות מעלה לעלול, משכל עליון לשכל תחתון, עד אשר נתלבשו בלבושין האלו בחלוקא דרבנן. בדרך צחות ונאות, ובדרושים ערבים ונפלאים ומתוקים לחך, בדרך חכמה וטעם ופלפול וסברא ודרך חיים תוכחות מוסר השכל, הבוער כאש עד לב השמים. וכל תורה ותורה שגלה לעם סגלה, כלם מלאים עצות נפלאות ונוראות לעבודתו האמתית יתברך, כאשר יראה הרואה בעיניו, אם ישם לבו עליהם באמת לאמתו. כי אך לזה היתה פונתו הקדושה, לעורר ישנים ולהקיץ נרדמים, להישיר לבות בני-אדם, אחינו בני-ישראל, אליו יתברך, לאמר

הדור אתם ראו דבר ה' [א]. שמעו לא נאמר אלא ראו. ראו כי ה' נתן לכם מטמון. דברים העומדים ברומו של עולם, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה (פסחים קט): ולמכסה עתיק [ב] - זה המכסה דברים שכסה עתיק יומין. ואיכא דאמרי. זה המגלה דברים שכסה עתיק יומין. ותרויהו כחדא איתנהו בהאי חבורא קדישא, כי הוא מגלה ומכסה, מגלה ומבאר דברים עליונים ונעלמים, חדושים חדשים והקדמות יקרות, נוראות ונפלאות, עצות מרחוק אמונה אמן [ג], הנובעים ממקור מים חיים, מקור עליון ונורא מאד. עיר גברים עלה חכם וירד עז מבטחה [ד] דרך

[א] מלשה"כ ירמיה ב, לא. - רש"י בשלח טז, לב. [ב] ישעיה כג, יח. [ג] לשה"כ ישעיה כה, א. [ד] משלי כא, כב.

להחיש מעשהו להוציא מחשבתו מכח אל הפועל, ואצ"ל שלא לגרום ח"ו היזק להרב מוהר"ן הנ"ל. וכל השומע לדברינו אלה ישכון בטח ושאנן ויהי הודו כזית רענן ויזכה לראות בביאת משיח צדקינו אשר שמו ינון. הכ"ד המדבר לכבוד התורה ולומדיה אור ליום ג' כ"ה לחודש שבט תקס"ח פה ק"ק בראד יע"א:

נאום הק' **מאיר** בא"א מ"ו הגאון המנוח מו"ה צ"ה זללה"ה חפ"ק הנ"ל והגליל יצ"ו:

הסכמת הרב הגאון המובהק, המפורסם בכל קצוי ארץ וים רחוקים, האדם הגדול בענקים, החריף ובקי בכל חדרי תורה רקיע לשחקים, נר ישראל, עמוד התורה, פטיש החזק, כק"ש מו"ה **אפרים זלמן** מרגליות מבראד זצלה"ה, בעמ"ח שאלות ותשובות **בית אפרים** וספר **פרי תבואה** ושאר ספרים:

שמוע שמעתי אפרים, זה ימים כביר קל זיע סגיא דמשבחין ביה בדרב נחמן דאדם גדול הוא בתורה ובחסידות, איש קדוש מבין חידות, יודע תעלומות חכמה ושושן סודות, מפענח נעלמים ומגלה רזים במקרא תלמוד ואגדות, ירושה היא לו מאבותיו אבות מכלל דאיכא תולדות, שכן יונק מגידולי הקודש חוטר מגזע האלקי המפורסם הבעש"ט זלה"ה איש חמודות, וזרעו לברכה זרע קודש שמם ומעשיהם עליהם מעידות, כי האנשים אנשי מדות, מושכים הלבבות בחבלי מוסר-השכל משמחי לב ומאירות עינים וכושל ברכים יקומון ועל רגליו

ונוראות, ומדבר מכל המדות ומכל המצוות הנהוגות, ומהרחקת ושבירת כל התאוות: מתאוות נאוף ותאוות ממון ותאוות אכילה, מהרחקת הכבוד וכעס וקפידות וגדלות (ומעלת האמת ועצם גנות השקר), מהרחקת העצבות והעצלנות, מפגם הדבור, מלשון הרע ורכילות וכו', מפגם הראות ומפגם כל החושים, מקדשת העינים והחטם והאזנים והפה^[ז], שהם שבעת הנרות המאירין אל מול פני המנורה הקדושה^[ח]; מקדשת שבת ויום טוב וראש חודש; משלש רגלים בכלל, ובפרטיות מכל רגל ורגל בפני עצמו. מפסח משבועות מסכות ומהמצוות הנהוגות בכל רגל ורגל. שהם מצוות אכילת מצה ואסור חמץ ושאור, וקריאת ההגדה וארבע כוסות בפסח, וכן ממצוות סכה וארבעה מינים, והושענא רבה ושמיני-עצרת ושמיחת-תורה, ומקבלת התורה בשבועות, מראש השנה ותקיעת שופר ומי"ם-הכפורים, מחנכה ופורים, מציצית ותפלין וקריאת שמע ותפלה, מצדקה ותלמוד תורה וממשא-ומתן באמונה, מאמונה ומאמונת חכמים, מעונה, מיראה ואהבה וממעלות הרצון והכסופין דקדשה, מתפלה בכח ובכונה, הן משלש תפלות שביום, הן מגדל עצם מעלת שאר התפלות ותחנות ובקשות, שצריכין להרבות בהם בכל יום ויום, לומר תחנות ובקשות הרבה. ובפרט גדל מעלת ההתבודדות, לפרש שיחתו בלשון אשכנז לפניו יתברך בכל יום בינו לבין קונו, שישפך כמים לבו נכח פני ה', שיזכה להתקרב לעבודתו יתברך. ומגדל מעלת אמירת תהלים, שמזכה לתשובה, וממעלת הבכיה לפני השם יתברך, כבן המתחטא לפני אביו, ממעלת לב נשבר ומהרחקת העצבות. ממעלת השמחה, שצריכין להכריח עצמו בכל כחותיו להיות בשמחה תמיד, והרבה עצות נפלאות לבוא לשמחה. ממעלת קדשת ארץ-ישראל, מענין המשכן וביית-המקדש וירושלים, מגנות המחלקת ומגדל מעלת השלום, מתשובה, מתענית, מקדשת המחשבה ומהרחקת מחשבות זרות, וכן מכל הדברים והדרכים הקדושים שבעולם המכרחים לכל, מגדל מעלת התקרבות והתקשרות לצדיקים^[יב], שבזה תלוי כל קדשת איש הישראלי, מענין נגון וכלי זמר ועשרה מיני נגינה ומהמחאת-כף ורקודין, וענין אנהה וקול הברה, דברים שלא שמעתן אע"פ מעולם, אשר לא נשמע ולא נראה לנלות סודות נוראות הנצרכין להעולם מאד בדברים כאלו, אשר דרכי ה' נסתרו בהם מאד. (וענין בזה שלח דף קסח: מה שמפליג מאד בסוד קול הברה. ובפרשת פינחס דף ריח: שמפליג מאד בסוד מה שישראל מנענעין עצמן כשעוסקין באיזה דבר שבקדשה. וענין עוד במקומות אחרים בזה^[יג] ובכתבים בין מחצדי חקלא, שם תראה ותבין מרחוק גדל עצם הסודות הנסתרות בכל התנועות שבגוי-אדם עושין, ובפרט כשעושין אותן בשביל דבר שבקדשה, כגון מחיאת כפים בתפלה או בשביל שמחת מצוה, וכיוצא בזה. פקח עיניך וראה והבין). ומרבה לדבר על לב האדם לחזקו בעבודתו יתברך, לבל יתיאש עצמו בשום

לאסורים צאו לאשר בחשך הגלו^[ה], לפקח עינים עורות^[ו], ולהוציא אסירים בכושרות, להוציא ממסגר אסיר, מבית-כלא יושבי חשך, האסורים בתאוותיהן, והלכודים בהבליהם, והנדחים בעוונותיהם, להטות לבבם אליו יתברך להשיבם אל ה' באמת בדרך הישר והנכון לפנייהם, בדרך אשר דרכו בו אבותינו מעולם:

והנה אף-על-פי שהדברים גלויים ומובנים קצת על-פי פשוטן של דברים, אף-על-פי-כן עוד דברים בגו, כי כפלים לתושיה, כי עדין פנימיות הדברים סתומים וחתומים מעין כל, כי הם דברים שפסה עתיק יומין, שצריכין לכסותם ולגלותם כדי להכניסם בזה העולם. כי המכסה הוא הגלוי וכו', וכמבאר מזה בכתבי האר"י ז"ל^[ז]. וכאשר שמענו מפיו הקדוש ז"ל, שפעם אחת אמר, שהתורה שהוא מגלה היא נמוכה אלפים ורבות מדרגות מקפי מה שהשיגה במקומה העליון^[ח]. והן הן גבורותיו, הן הן נוראותיו, אשר השיגה יד שכלו הקדוש, הרם ונשא, להלביש ולהוריד דברים גבוהים ונוראים כאלה, דברים קדושים ודקים ורוחניים מאד, להלבישם בלבושים רבים וצמצומים, עד אשר יהיו דברים השוים לכל נפש להודיע לבני האדם גבורותיו יתברך, לגלות עצות ודרכים ונתיבות להגיע לעבודתו יתברך באמת, למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלקים, אין עוד^[ט]:

והנה דבר שפתיים אך למחסור, להאריך ולהרחיב הדבור בשבח הפלגת גדלת מעלת קדשת נוראות הספר הקדוש הזה הנורא מאד, כי מי שירצה להסתכל בו בעין האמת, יראה ויבין בעצמו עד היכן הדברים מגיעין. ומי שלבו חלק, ואינו חפץ בתבונת קדשת הספר הזה, לא יועילו לו דברי אלה. אולם לכל אחי ורעי אדברה נא מעט מדרכי הספר הקדוש הזה, ויתר מזה יראו בעצמם, יראו עיניהם וישמח לבם. והוא, כי כל תורה ותורה מדברי הספר הקדוש הזה מדברת מכמה וכמה דברים פרטיים: מכמה וכמה מדות טובות, מכמה וכמה מצוות תורתנו הקדושה. ומהרחקות מדות רעות; וכל תורה ותורה מדברת מדברים מיחדים, מה שלא נזכרו בתורה השניה, וכן כלם. כגון התורה המתחלת: אמר אל הכהנים (בסימן ב), מדברת מתפלה ושמירת הברית שתלויים זה בזה, ושצריכין בחינת משפט לידע איך ללחם עם החרב הזה וכו', ובשביל זה צריכין להפריש צדקה קדם התפלה וכו'; ומענין מחשבות זרות שבתפלה; ומענין למוד התורה הקדושה. ומתקמת המשכן וכו' וכו'. ושצריכין לקשר התפלה להצדיק שבדור וכו'. וכל אלו הדברים מבארים שם בקשר נפלא ונורא אשר אין דגמתו. ותורה שאחריה, כגון בחצוצרות וכו' (בסימן ה), מדברת מענינים אחרים, הינו מעשית המצוות בשמחה, ומתפלה בכח, ומיראה וכו' וכו'. וכיוצא בזה בשאר התורות, כי כל דברי הספר הקדוש הזה מלא עצות טובות

[ו] שם מב, ז. [ה] ישעיה מט, ט. [ז] עיין תחלת ע"ח שער הכללים פ"ב סדר התיקון. [ח] חיי מוהר"ן סימן שס. [ט] מלכים-א ח, ט. [י] כמבואר להלן בתורה כא. [יא] במדבר ח, ב. [יב] כמבואר בתורה קכג. [יג] עיין תקו"ז תיקון סט. דף קיח. ושם תיקון ע. דף קלא: ודף קלג: ועיין בחי"מ סי' תקד, תקז.

זוכין לדבור המאיר לתשובה עד שזוכין לתבונות התורה לעמקה, כמבאר בהתורה "אני ה'" (בסימן יא). וכיוצא בזה בשארי המצוות והמדות. הפליא עצה, הגדיל תושיה, בכמה דרכים שונים חדשים ונפלאים. כי בעצם חלישותנו, ולגדל התגברות יצרו של אדם, שמתגבר עליו בכל יום כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספ"ה נב), על-כן אנו צריכין עצות והתעוררות לעבודתו יתברך בכמה דרכים. כי לפעמים האדם נתעורר לדרך זה ועבודה זאת על-ידי אור התורה הזאת. ולפעמים אינו מתעורר לזה על-ידי תורה זאת, רק על-ידי תורה אחרת. והכל לפי האדם וכפי המדרגה שלו וכפי הזמן והמקום. טעמו וראו כי טוב ה'. שמעו אמרו כי נעמו מאד. לכל אשר חפץ באמת לאמתו ורוצה להסתכל על עצמו ולחוס על חיו האמתיים לחשב על אחריתו וסופו בהאיך אנפין יעול קדם מלכא^[טו] וכו' וכו' כאשר כל אדם יודע בנפשו ולבבו:

ג תבין ותראה, כי בכל דברי הספר הזה יש בהם עמקות גדול מאד בכל תורה ותורה. עמקות לפנים מעמקות, בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות. וכאשר שמעתי מפיו הקדוש, זכרוננו לברכה, שפעם אחת אמר: בהתורה שלי יש עמקות גדול^[טז]. כי הלא כה דברי הספר הקדוש הזה כאש וכפטיש יפוצץ סלע. כל תורה ותורה מתחלק לכמה וכמה הקדמות יקרות חדשות ונפלאות ולכמה טעמים וענינים היוצאים לרב מכל תורה ותורה. כי כל תורה ותורה מדברי התורות הנאמרים בספר הקדוש הזה הוא בנין גדול, נפלא ונורא וחזק מאד, בנין לתפילות^[יז], תל שהכל פונים בו^[יח], כלול מכמה וכמה חדרים, חדר לפנים מחדר וחדר לפנים מחדר, וחלונות ופתחים פתוחים מזה לזה ומזה לזה. וכל חדר וחדר וכל טעם וענין והקדמה הנמצאים בפרטות בכל תורה ותורה, יש בכל אחד ואחד עמקות גדול מאד מאד, וכל מה שהולכין ומתברבין הטעמים והענינים, יש בהם עמקות יותר ויותר, כמים לים מכסים. וערום יבין לאשורו, כי בכל פעם שהוא נכנס ויוצא מפלטין לפלטין ומחדר לחדר ומענין לענין באותו ענין, צריך לחזור לאחוריו בכל פעם ולהביט מאחוריו להבין היטב מתיקות עמקות הדברים, אחרית דבר מראשיתו וראשיתו מאחריתו, כלו קשור ומחבר ונעוץ סופו בתחלתו ותחלתו בסופו, וכן באמצעיתו ובצדדיו. ישוטט המעין וירבה הדעת. וביותר בכללות התורה, שהיא מחברת ונסגרת ונכללת מכמה טעמים וענינים שונים נוראים ונפלאים ועמקים ורחבים מני ים. וצריך אתה המעין, שתבין בדבריו, שלפעמים מביא שתיים או שלש ראיות לדבר אחד בדרך עמקות נפלא ונעים מאד, ומרהיטת הלשון נדמה כאלו היא ראיה אחת, כי כך דרך הספר הזה, שכותב על-פי רב כמה פעמים תבת "כי" וכיוצא על דבר אחד, ומחמת זה נדמה שהוא טעם וראיה אחת, ובאמת הוא כמה וכמה טעמים, וכל

אפן, ולכל יפל משום דבר שבעולם. רק יהיה עקשן גדול בעבודתו יתברך, לבלי להניח את מקומו בשום אפן בעולם, כי חסדי ה' לא תמנו ולא כלו רחמי עולם^[יט] וכן מקליות כל התרי"ג מצוות שבתורה וענפיהם וכל מצוות דרבנו, מקליות תורה שבכתב ותורה שבעל-פה, מנגלה ונסתת, הלכה וקבלה, רזין ורזין דרזין, לכלם בשם יקרא, ומכלם ידבר כמה וכמה פעמים בדרכים וקשרים נפלאים וחדושים חדשים, וכלם כאחד הם עצות נפלאות איך להתקרב להשם יתברך, עד אשר אין שום דבר מצוה וקדשה ועצה טובה, הנצרך לכל אדם שבעולם בכל דרגא ודרגא, שלא נזכר בספר הקדוש והנורא הזה, כי מאד עמקו מחשבותיו. כי הוא מדבר מקליות הכל בכלל ובפרט, כולל כל העולמות והדרגות שבעולם של כל אדם, כקטן כגדול, מן ראשית נקדת הבריא, שהוא תחלת האצילות, עד תכלית נקדת המרכז של עולם העשיה הגשמי שהאדם עומד עליו, כל אחד ואחד לפי מקומו ומדרגתו באותה השעה והזמן. מן הגדול שבגדולים עד הקטן שבקטנים, ואפלו המנחים למטה למטה בעשר כתרין דמסאבותא, אשר ירדו בעוונותיהם עד השאול תחתיות ומתחתיו - לכלם יעורר, יקיצ ויחיה, לבל יתיאשו, חס ושלום, מן הרחמים. כושל יקימון מליו, וברכים כורעות יאמץ (וכמבאר מזה בהתורה "כי מרחמם ינהגם" בלקוטי תנינא בסימן ז, עין שם על פסוק: כי כל בשמים ובארץ):

ומכל דבר ודבר וכל ענין וענין שהוא מדבר, על-פי רב ידבר ממנו כמה וכמה פעמים, וכל פעם בסגנון אחר, בדרך עצה טובה אחרת. למשל: בהתורה "בחצוצרות" (בסימן ה) שם מבאר, שתפלה בכח היא בחינת רעמים, ועל-ידי זה זוכין לפשט עקמימיות שבלב, ולזכות לעשות המצוות בשמחה גדולה מהמצוה בעצמה וכו'. ובהתורה "על אשר מעלתם" (בסימן מח) מבאר, שעל-ידי תפלה בכח זוכין לבנים, והוא בחינת ספה וארץ-ישראל וכו'. ובמקום אחר (בסימן מח) מבאר, שתפלה בכח מבטל גדלות ופניות ומחשבות זרות שבתפלה. ובהתורה "תהמות יכסימו" (בסימן ט) מבאר, שמתפלה בכח משם מקבלין עקר החיות, ומקימין כל העולמות: תחתיים, שניים ושלישיים, וזוכין לנסים ונפלאות, ולאמונה שלמה ולארץ-ישראל וכו'. וכן בכל המדות והמצוות והדרכים וההנהגות והעצות הקדושות שהוא מדבר מהם, מכלם ידבר כמה וכמה פעמים, וכל פעם בדרך וקשר חדש נפלא ונורא: פעם יחבר ויקשר יחד שמירת הברית, שעל-ידי זה זוכין לאמונה, שהיא בחינת שבת, שעל-ידי זה נשלם הצדקה והתורה וכו', ואזי זוכין לכסופין דקדשה להיות בעל נפש, ואזי כל אכילתו בבחינת לחם הפנים וכו', כמבאר בהתורה "אית לן בירא בדברא וכו'" (בסימן לא). ופעם יחבר שמירת הברית עם בטול הגדלות, שהוא עבודה-זרה. ותקון הל"ט מלאכות שהם כל העסקים ומשאומתן שבעולם, ויחודא עלאה ויחודא תתאה והלכה וקבלה וכו', ועל-ידי זה

[יד] מלשה"כ איכה ג, כב. [טו] באיזה פנים יכנס לפני המלך. [טז] חיי"מ סי' שמז-שמה. [יז] שה"ש, ד, ד. [יח] ברכות ל. שהש"ד ד-יא.

להתקרב להשם יתברך מכל מקום שהוא, כאשר יראה הרוצה בעיניו, אם ירצה להסתכל בעין האמת לאמתו. כי כל כונתו הקדושה היה רק שנסתדל להבין העבודה והעצות היוצאים מכל תורה ותורה. ושנבקש מהשם יתברך ונשתטח לפניו יתברך ונשתדל לקיים ככל הכתוב בהם בפשיטות. ובה' בטחנו, שכל מי שישים עינו ולבו היטב לדברי קדש הנאמרין בספר הקדוש הזה. יתלהב לבו ויפתחו עיניו ויכסף וישתוקק מאד לעבודתו יתברך, עד אשר ישוב אל ה' באמת בכל לבבו ונפשו ומאדו, ולב חזק כצור יזיז ממקומו: אם אבן הוא נמוח, אם ברזל הוא מתפוצץ, כאשר שמענו מפיו הקדוש ז"ל שאמר, שמי שישתכלל בספר הזה בעין האמת, בודאי יהיו נפתחין אצלו כל גידי קשיות לבלו, ויהיה נעשה בעל תשובה גמור [כא].

ובאמת הוא מן הנמנע ואי אפשר לספר בשבח החבור הקדוש הפרד הנורא הזה, ומכל-שכן וכל שכן בשבח קדשת המחבר הקדוש בוצינא עלאה רבא וקירא, אדוננו מורנו ורבנו, זכר צדיק וקדוש לברכה, כי לו דומיה תהלה. ומה גם כי ידענו גם ידענו עצם המחלקת, רבים קמו עליו ועלינו חנם על לא דבר. ובגלל הדבר הזה הכרחנו לשום לפנינו מחסום והחשינו מטוב מלהאריך ולספר בשבח קדשתו ופרישותו ותמימותו וצדקתו וענותנותו באמת, ובמקום גדלתו וחכמתו הרמה והנשאה, אשר כביר מצאה ידו בכל התורה כלה, בנגלה ובנסתר, בים התלמוד ופוסקים ראשונים ואחרונים ובכל סתרי השגות גבוהות ועצומות כל רז לא אניס לה וכל סתום לא עממהו - שם אנו מוצאין ענותנותו. הפשוט הסבלן והעלוב ותמים במעשיו, עובד את ה' במסירות נפש נפלא, יומם ולילה לא ישבת, לא ישקט ולא ינוח מעבודתו יתברך בחכמה והשגה גדולה ונוראה מאד מאד, כאשר עיניכם תחזינה מישרים בספר הקדוש הזה, כי כל מעין אשר ישם לבו לדברים האלה, ישפט בצדק, שאי אפשר להשיג דברים כאלו מפרס מלאה. וכמה יגיעות יגע, וכמה טרחות טרח, וכמה אלפים תעניתים והפסקות, וכמה וכמה הפסקות שלמות משבת לשבת, וכמה מיני סגופים סגף, וכמה וכמה שנים התבודד בהתבודדות ופרש עצמו בכל מיני פרישות מכל מיני תאוות, וקדש עצמו בכל מיני קדשות. וביותר על הכל נתעלה ונתקדש בקדשה נוראה ועצומה על-ידי קדשת ארץ-ישראל אשר השליך נפשו מנגד ונסע לארץ הקדושה בשעת מלחמה, שהיו תקף מלחמות קשות וחזקות באותן המדינות, וכמה וכמה הרפתקאות יצעדו עליו באותו הדרך. ה' צדיק יבחן כפשתני הזה וכו'*) כי הקיפו עליו אז באותן הימים כמה מיני צרות וסכנות תכופות ורצופות: צרת הדבר רחמנא לצלן שהיה אז באותה המדינה, ותקף רעש המלחמה, שלא היו בטוחים בחייהם יום אחד,

אחד קשור בחברו, על-כן אי אפשר לחלקם, כי הם טעמים וראיות רבות בדרך נפלא מאד. וכל אחד נעוץ וקשור בחברו (א):

והנה לפי גדל העמקות של כל דבור ודבור היה מהראוי לכתב בכל פעם "ודוק" או "והבן" "ועין היטב" וכיוצא באלו הלשונות המורים למעין שישים עין עיונו שם להבין היטב, אך ראה ראיתי, כי אם-כן יהיה ההכרח לכתב כמעט אצל כל דבור ודבור לשונות כאלו, לפי עצם ערבת מתיקת השכל והעמקות שיש בכל ענין וכמעט בכל דבור, ועל-פי רב יש עמקות גדול מאד בדבריו אשר לא יספיק שום לשון מאלו הלשונות. על-כן החדלתי את עטי, ומנעתי את עצמי מלכתב שום לשון מלשונות הנ"ל. רק לפעמים ולעתים רחוקות נשמט מתחת הקולמוס איזה לשון כזה, והמעין באמת, מי שיש לו מח בקדקדו, יבין מאליו עמקות הדברים, שהם רחבים ועמקים מני ים, גבוה משמים ועמק מתהום. ומי שרוצה לטעם צוף דבש אמרי נעם האלו, צריך להעמיק בעין האמת בעיון גדול הדק היטב, להבין הדבר על מתכנתו עד מקום שיד שכלו מגעת. אשרי אדם מצא חכמה ואדם יפיק תבונה, להבין היטב פשטיות הדברים האלה, הנאמרין בספר הקדוש הזה [ט]. ואף-על-פי-כן הוא מלתא דשוניא לכלהו. כי גם אשר קצרה ידו להבין דברים עמקים, הוא גם הוא יוכל למצא מרגוע לנפשו בדברי הספר הקדוש הזה, בדברי העצות הקדושות והמוסר הנפלא היוצאים מכל תורה ותורה, כפי אשר יאיר ה' עיני שכלו להבין כונה הפשוטה שהכניס רבנו, זכרוננו לברכה, בתורתו הקדושה. כי באמת כל דברי הספר הנורא הזה הם השגות עליונות גבוהות ועמקות מאד מאד עד אין סוף ואין תכלית. ונגעלם ונסתר ונתלבש בהם דברים גבוהים ועליונים מאד, אשר אינם מזכרים כלל בתוך התורה כי אם בדרך רמז וסוד. וכל כתבי האר"ז"ל ומאמרי הזהר הקדוש ותקונים וכל דרכי הקבלה הקדושה, כלם כאחד כלולים בדברי הספר הקדוש הזה. וכל תורה ותורה מדברת מפגות מיוחדות מאיזה מצוה ומשער מיוחד מה"עץ חיים" בדרך נפלא ונורא מאד, כאשר עינינו ראו ולא זר, אשר פתח עינינו והראה לנו לפעמים כטפה מן הים מעצם כונתו, וכאשר הובא בתוך הספר לפרקים איזה רמזים בעלמא, כי כל תורה ותורה כלול מפרד"ס [כ], ובכל אחד ואחד, הן בדרך פשוט הן בדרך רמז וכו', בכלם יש בהם עמקות גדול, נפלא ונורא מאד:

אך עקר כונתו הקדושה הוא פרוש הפשוט שבכל תורה ותורה, כי לא המדרש הוא העקר אלא המעשה [כא], כמבאר כבר כמה פעמים [כב], שכל עקר כונתו הקדושה בכל תורה ותורה שגלה ובכל דבור ודבור שיצא מפיו הקדוש - הכל היה רק בשביל לזכות את ישראל להביאם לידי מעשה ישרה, לרמז להם מרחוק ומקרוב, להורות להם עצות ותחבולות עמקות ונפלאות

[א] עיין בספר פרפראות לחכמה בתחלתו. [יט] עיין חיי"מ סימנים: שנג, שסא, שסב, שסה. [כ] ר"ת פ'שט ר'מז ד'רוש ס'וד. [כא] אבות א. יז. [כב] עיין שיחות הר"ן סי' יט. כז. ועוד. [כג] חיי"מ סי' שמ"ט. * בראשית רבה ל"ב, ומובא ברש"י תהלים יא ע"ש.

ושאר מיני הרפתקאות קשות בגוף ונפש וממון, אשר אי אפשר לבאר בכתב^[כד]. והשם יתברך ברחמינו נתן לו כח ברזל לסבל כל זה, מה שאי אפשר לשום אדם לסבל צרות ויסורים כאלה מכל צד, עד אשר זכה לעבר בשלום, ונכנס לארץ ישראל, ויצא ובא בשלום בלי פגע, וזכה למה שזכה באתגליא ובאתכסיא. כי מלבד הנסתרות לה' אלקינו, מה שזכה על-ידי ארץ-ישראל לדברים נעלמים מעין כל חי, גם באתגליא ראה ראינו כי היה ה' עמו, כי התורה שגלה אחר ארץ-ישראל בכמה מעלות עד אין שעור נתעלית ושגבה מהתורה שגלה מקדם, אם אמנם גם מקדם תורתו הקדושה האירה פני תבל נוראות נפלאות. נפלאים דברי תורתו גם מאז ומקדם, אולם כי גבהו שמים מארץ כן גבהו דרכי תורתו שגלה לאחר ארץ-ישראל, מדרכי תורתו שגלה מקדם, כאשר שמענו מפיו הקדוש ברוש כמה פעמים^[כה]. וכל הספר רבו ככלו הוא מהתורה שגלה לאחר שהיה בארץ-ישראל, ולא נמצא בו מהתורות של קדם ארץ-ישראל כפיאם מעט מזער, שנים או שלשה עליו לדגמא (והם נמצאים בתוך הסימנים שנכתבו בלשון החברים, שהם מסימן עג עד סימן קיד, וגם שם הם רק מעט דמעט):

והנה זה הספר נדפס פעם ראשון באוסטררה בשנת תקס"ח, בחיי רבנו זכרוננו לברכה, זה שלש-עשרה שנה, אך המדפיסים דשם עותו מאד, כי נדפס שלא בפנינו. ועל-כן רבו כמו רבו הטעויות שנפלו שם בשעת הדפוס, ובכמה מקומות נחסרו שיטות שלמות. גם שנו הסדר בכמה מקומות, והחליפו כמה ענינים לגמרי, מלבד שאר קלקולים בענין ההפסקות שבין תורה לתורה. ושבתוך כל תורה בעצמה, שצריכין לפעמים לתן רוח והפסק בין ענין לענין. ובכל אלה עותו מאד. לפעמים הפסיקו הפסק גדול באמצע הענין שלא לצורך, ובמקום שאמרו להפסיק, כללו וצרפו הענין יחד. עד שבכמה מקומות לא נתנו הפסק אפילו בהתחלת המאמר. על אלה שמתו לבי ודעתי לתקן הכל על צד היותר טוב. כפי אשר היה ה' עמדי, ותקנתי כל הטעויות והעויות, שנפלו בהדפסה ראשונה:

גם זאת לדעת, שהספר הראשון נדפס פתאם שלא בפני כנ"ל, בעת שהיה רבנו זכרוננו לברכה בקהלת למברג, ובכמה מקומות היו צריכין עדין לתקן הלשון במהדורא תנינא, ומחמת נחיצת הדפוס נדפס כפי מה שנכתב בראשונה במהדורא קמא. על-כן ראיתי ונתון אל לבי לתקן בהרבה מקומות להרחיב ולבאר יותר, כפי מה שידעתי והבנתי בדעתי פונת המאמר, כפי מה ששמעתי מפיו הקדוש. וכל התורות שנכתבו בלשונו הקדוש בעצמו, זכרוננו לברכה, לא גרעתי והוספתי אפילו אות אחת, רק במקום ההכרח מאד לכתב איזה פרוש ובאור הצגתי אותו מסגר בתוך שני חצאי לבנה למען דעת שאין זה מלשונו ז"ל בעצמו:

גם יגעתי ומצאתי כל המראה מקומות מכל פסוקי תנ"ך ומאמרי רבותינו זכרונם לברכה בש"ס ומדרשים וספרי הזהר הקדוש ותקונים וכתבי האר"י ז"ל, אשר רבו כמו רבו בספר הזה, ובכלם צינתי בעזרת השם יתברך המראה מקומות שלהם איה מקום כבודם:

גם שמתי סימנים לתורה, שהצגתי אצל כל תורה ותורה ציון וסימן על-פי סדר הא"ב, למען יקל על המעיין למצא מבקשו, וגם בתוך כל תורה בעצמה הצגתי אותיות לסימן אצל כל ענין וענין, לתן רוח וסימן להתבונן בין ענין לענין ולהודיע שבכאן יוצא המאמר מענין לענין וללמד ולבאר הקדמה וענין אחר, כאשר יבין המעיין במקומו:

גם כמה מאמרים הובאו בספר הזה כפולים, פעם בארכה ופעם בקצרה. וזה – כי כן דרכו בקדש של רבנו זכרוננו לברכה, שהתורות שכתב בעצמו היה על-פירב שנויים רבים בין האמירה והכתיבה, כי כתבם כפי רהיטת מחו הקדוש, ועל-כן היה גורע ומוסיף מכפי מה שייצאו מפיו בשעת הדרוש. אבל לא כן אנכי עמדי, כי אני דקדקתי לכתב כפי מה ששמעתי מפיו הקדוש בלי גרעון ותוספת. ולא אשר נמצאו כמה מאמרים שכתבתים בעצמי, ואחר-כך באו לידי מכתבת ידו הקדושה, ונמצאו שנויים רבים ביניהם מטעם הנ"ל, על-כן אמרתי, שניהם כאחד טובים. והכלל, כי כל דבר שנואמר ונשנה לא נשנה אלא בשביל דבר שנתחדש בו:

עד כה דברינו אלה המועטים המחזיקים הרבה להודיע מעט מזעיר מדרכי הספר הקדוש הזה. ויתר מזה אי אפשר להאריך ולספר במהות קדשת נפלאות נוראות הספר הקדוש והנורא הזה, כי לא יספיקו המון יריעות לדבר ולספר בשבח מעלת תורה אחת מהספר הקדוש הזה, ובפרט מחמת עצם המחלקת שהתנגברה עכשו בעוונותינו הרבים, ונתקיים בעוונותינו הרבים: ותשלך אמת ארצה^[כו], והאמת נעדרת^[כז] – שנעשה האמת עדרים עדרים^[כח], וכל אחד ואחד אומר שאצלו האמת. אבל אף-על-פי-כן האמת הוא אחד, והאמת עד לעצמו, והבוחר יבחר. ועל ה' נשליך? והבנו, כי אין לנו על מי להשען, כי-אם לאבינו שבשמים תלויות עינינו. עד הנה רחמיך עזרונו, גם לנצח אל תטשנו ואל תעזבנו. שלח אורך ואמתך המה נחוננו. יהי ה' אלקינו עמנו כאשר היה עם אבותינו. ויהי נעם ה' אלקינו עלינו ומעשי ידינו כוננה עלינו. בן דוד יבוא ויגאלנו, ויעלנו בשמחה לארצנו, ויבנה בית קדשנו ותפארתנו במהרה בימינו; אמן כן יהי רצון:

הלא כה דברי המעתיק והמסדר, יגדיל תורה ויאדיר:

הק' נתן בא"א מוהר"ר **נפתלי הירץ** יצ"ו מנעמראב רבתי, חתן הרב הגאון החסיד המפורסם מו"ה **דוד צבי** שהיה אב"ד בק"ק שאריגראד ובק"ק קרעמיניץ והגליל, ובק"ק מאהלו יצ"ו:

[כד] ראה סיפור הנסיעה בספר שבחי הר"ן. [כה] ראה חיי"מ סימנים: נה, קל, קלא, קלד, קלה, שנו, שפכ, תעט: ובשיחות הר"ן סי' קעד. [כו] דניאל ח, יב. [כז] ישעיה נט טו. [כח] סנהדרין צז.

ואלה דברי רבנו זכרוננו לברכה: שיר נעים

כולל ענינים רבים בדברים מועטים, מועט מחזיק המרבה. ידבר נפלאות משבח תורתנו הקדושה. ומשבח משה רבנו עליו השלום, ומוסר נפלא והתעוררות עצום, שיעורר כל אחד את נפשו. וידבר מגדלת הבורא יתברך ונפלאות בריותיו, וינצח בשירו להזכיר נפלאות ערבת נעימת תענוגי העולם הבא ושעשועיו לכל הזוכים אליהם, והשיר שיתער לעתיד. ולהפך מרירת המכאוב וקהיון שנים של הנדחים מהם ואובדים אבדה שאינה חוזרת. יעורר ישנים, יקני נרדמים, יחזק עיפים, יודיע להאדם מגדל כחו, אשר בידו וכחו לזכות לכל אלה. כשופר ירים קולו להטות לבבנו אליו יתברך לעבדו שכם אחד. הן אלה קצות דרכי השיר הזה. ושמו קדש, ושם אביו חתום בראשי החרוזות, כפול ומשולש ומרבע.

הן רוח מטפי גן־עדן ממנה לא אבד:
מושבות ההיכלות ואהלי השלום לכל אחת ואחת נסמן ונתנה תו הוד:
מה פעל אל-המלאכים ישאלו^(ז), וירוצון בשליחותם ככוכבא דשביט:
מרחקים ומסלקים מכל התענוגים מי שארחותיו עביט^(ב):
לשארם ברעב ובחרפה בתוך כף הקלע זבד:
לשובה עד ה' ולא נהיה אבד:
לקבל רע וטוב באהבה ונלביש לאב עד:
לריאת האדמה וכדוריה, ארצות ומדינות רבות סביביה:
לגני אדם איש ללשונו ודתותיה:
לצנים ופרחים ואביה:
לפילת המדינות מרוחותיה:
לשארית עומדת והגלגלים מקיפים סביבותיה:
לשיטות השדים והרוחות באויר:
לשומעים גזרת השם ושולטים בארבעה האבות, שהם השור והבור
והמבעה וההבער^(מ):
לשתפים עם המלאכים ועם בני־אדם בגמול^(א):
למברית קדש בורחים, הנאמר בו המול ימול^(ט):
לחובטים כבמקלות בצורותם המשנות:
לחוברי חברים ומכשפים מכריעים אותם בהשבעתם בשמות המכונות:
לתורה הקדושה שומרת אותנו מכל טמאות:
להצדקה מצלת ממינות מגנות:
לבוואה אין לנו^(ע):
ליריקת שן האמות על אמה יחידה; תבונה אין בנו:
לרירת הצרות אין להשקות הם דנו:
לסבל עולם עד יבוא עני^(פ):
ליו חפש בגנזי אביו^(צ):
לזר עטרת נעטר בגון חביב:
לשיר חדש אז נשיר^(ק):
ללכנו כל אחד ואחד מראה באצבע בשר^(ח):
לתום תורה בלב כל אחד מלהשכח^(ש):
למנות לנצח יבלע^(ת) כקטרת ריח:
לביא לבב חכמה להבין תכונת גופנו ומרחקי פרקיו ועריכות איבריו:
ליוב הבנתו מועילה לידיעת הבורא המציר אלו היצירות כלם:
למרפא כל חלי ואיש מכאובות, עור ופסח, צרוע ונגוע, דואג וכואב:
לאכל לבד לקיום נפשותינו ולמעט תאוות טבענו: תחזק

נימוסי הדתות כלם לא ישוו לדתנו:
תכמיהם ברו מלבם נימוסים בשכלם האנושי:
מלשה עלה למרום וענן לבושו^(א):
למצא המחייב^(ב) דבר עמו בכל פעם, ופרש מן האשה^(ג):
לגזים ודוויים וסחופים אנחנו^(ד):
לתכמתו מאין תמצא^(ה), ממנו לקח טוב לקחנו:
לקלך בישורון עם דתנו כשני אחים לא יתפרדו:
לשמתו וגופו הזך, זו מזו לא נדו^(ו):
לפשותם רבים, כן רבו דעותיהם, וחלוף סברותיהם:
לתדשים מקרוב באו עבודותיהם:
למשבותיהם לא מחשבותינו, ולא דרכינו דרכיהם^(ז):
לנפשותינו אחת היא, ואינה נוטה לרבי צלמיהם:
לפשי החזקה והפקחת, למה לא חסת עליך ושכחת אומן המגדל
אותך, והאכילך ממתקים, והלבישך ארגמן. ועתה את רמוסה בין
עקבי צאן ובין רגלי התאוות העבים והגשמיים. ואת ערם וערנה. יין
משתיך נהפך למשפתה דמעות:
לחזק ונתחזק, ואל תהיה כפיל הגדול וכגמל אפלו כשמשכהו בחטמו
העכבר לא יבעט בו, וכל זה מחמת שטות; שאין יודע מכחו - אכל
נפשי הפקחת והחזקה:
למה תעשה ליום פקדה, ומה תשיב לשולחך דבר^(ח). אל תבט על
מצהלות הזמן, כי גופך חלש ודל. הזמן הולך והומה והגוף אפטר עכשו
בא יומו:
לקב לב האבן והאר לי משם מעט פניך. ברה כחמה, יפה כלבנה, אל
תחריש ואל תשקט. הרימה קולך הערב בשירות והודה, ופתח פיך
ותוציא דבריך הנעימים לפני הקדוש־ברוך־הוא. דלו עיניך למרום וזכר
אהבתך הישנה:
לנהרות, נחלים, אפיקי מים רבים וימים גדולים וקטנים:
לנלאים ומשונים בצבעיהם ובטעמיהם ובטבעיהם:
לחיות קטנות וגדולות בכל אחד ואחד, אין מספר למיניהם:
למשבחים ומהללים כלם לשם יתברך בכל איבריהם:
למלין וגידון תמיד, ולא יכחשון מנהיגיהם:
לנוצצים אבנים טובות ומרגליות בעמקיהם:
לחבא בהם אורות כליהם:
לשמות הגזורים מתחת כסא כבוד^(ט):
לכספה תמיד אל שרשה להיות לבוד^(י):
לחיים וחסד שואבת מחסדי דוד:

(א) איוב לח. ט. ועי' יומא ד. (ב) עי' ליקו"מ ח"א סי' נ"ב. (ג) שבת פז. (ד) יבמות מז. (ה) מלשה"כ איוב כח - יב. כ. ועי' ליקו"מ ח"א סי' ד-ז. (ו) עי' ליקו"מ ח"א סי' כב-ה ו"ב סי' פג. (ז) מלשה"כ ישעיה נה, ח. (ח) מלשה"כ ישעיה י, ג: ש"ב כד, יג: דה"א כא. יב. (ט) זוהר ויקרא כט. (י) מחובר. ועי' ליקו"מ ח"א סי' כב-ה. (כ) ירושלמי שבת פרק ב. (ל) מלשון ולא יעבטון אורחותם - יואל ב.ז. ועיי"ש ברש"י. (מ) ב"ב. ועיין זהר כי תשא דף קצא. ויק"ד כה. תזריע מח: שלח קעב. (נ) תגינה טז. (ס) בראשית יז, יג. ועיין זוהר לך-לך צה: ובתיקון כ"א ובתיקון ע'. (ע) ב"ב יב: ועי' ליקו"מ ח"ב סי' ח-ח. (פ) זכריה ט. ט. (צ) עי' ליקו"מ ח"ב סי' ה-טו. (ק) מלשה"כ תהלים צו, א. ועיי"ש ברש"י. (ר) תענית לא. (ש) מלשה"כ ישעיה ח, טז. (ת) שם כה. ח.

לכו חזו מפעלות ה', התגלות נפלא מסוד גדלת

התנא האלקי רבי שמעון בן יוחאי ז"ל:

רבי שמעון בן יוחאי הבטיח שלא תשתכח תורה מישראל על-ידו, כמובא בדברי רבותינו זכרונם לברכה (שבת קלח:); כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה, אמרו: עתידה תורה שתשתכח מישראל. ואמר רבי שמעון בן יוחאי שלא תשתכח. שוואמר: כי לא תשכח מפי זרעו. וכמבאר בזהר (נשא דף קכד:); בהאי חבורא דאיהו [בחבור זה שהוא] ספר הזהר יפקון בה מן גלותא [יצאו בו (על ידו) מן הגלות]:

ועתה בוא וראה והבן נפלאות נסתרות של תורתנו הקדושה: כי על-כן סמך רבי שמעון בן יוחאי עצמו על זה הפסוק כי לא תשכח מפי זרעו, כי באמת בזה הפסוק בעצמו מרמז ונסתר סוד הזה, שעל-ידי זרעו של יוחאי, שהוא רשב"י, על-ידו לא תשתכח התורה מישראל. כי סופי תבות של זה הפסוק: כי לא תשכח מפי זרעו – הם אותיות יוחאי. וזה שמרמז ומגלה הפסוק, כי לא תשכח מפי זרעו – מפי זרעו דיקא [מדיק], הינו [כלומר] מפי זרעו של זה בעצמו שהוא מרמז ונסתר בזה הפסוק שהוא התנא יוחאי כי על-ידי זרעו של יוחאי שמרמז בזה הפסוק בסופי תבות כנ"ל, שהוא רשב"י, על-ידו לא תשכח התורה, כי בזהר דא יפקון מן גלותא [כי בזהר זה יצאו מן הגלות] כנ"ל:

ודע, שסוד רבי שמעון בעצמו הוא מרמז בפסוק אחר. כי דע, כי התנא הקדוש רבי שמעון הוא בחינת (דניאל ד): עיר וקדיש מן שמיא נחית [מלאך וקדוש ירד מן השמים] – ראשי תבות שמעון וכו':



בְּעֶזְרַת אֵל עֲלִיּוֹן אֲשֶׁר שָׁמַיִם וָאָרֶץ קָנָה. וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ מִמִּדְבַּר מִתְּנָה. נִתְחַל לְהַדְפִּיס חֲדוּשִׁים נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים עַל מֵאֲמָרֵי רַבָּה בְּרַ בְּרַ חֲנָה. בְּזִכּוֹת זֶה נִזְכָּה לְעֲלוֹת לְצִיּוֹן בְּרִנָּה. אֶל קְרִיַת מֶלֶךְ דָּוִד חֲנָה:

(בראשית כה): וַיִּבֶז עֲשׂוֹ אֶת הַבְּכֹרָה; דְּהִיְנוּ [כלומר] הַשָּׂכֶל כִּנְ"ל בְּחִינַת (משלי יח): לֹא יִחַפֵּץ כָּסִיל בְּתִבּוּנָה כִּי אִם בְּהִתְגַּלוּת לְבוֹ.



וְזֶה בְּחִינַת מַלְכוּת הַרְשָׁעָה, בְּחִינַת לְבָנָה דְּסִטְרָא אַחְרָא [של צד האחר (צד הטמאה)], שְׁעָלֶיהָ נֹאמֵר (ישעיה כד): וְחִפְרָה הַלְבָנָה וְכו' (ב). וְזֶה בְּחִינַת יֶצֶר טוֹב וְיֶצֶר רָע, כִּי הַיֶּצֶר טוֹב נִקְרָא מִסְכָּן וְחֻכָּם (קהלת ד) (ג), בְּחִינַת מַלְכוּת, שֶׁהִיא בְּחִינַת עֲנִיָּה וְדִלָּה, דְּלִית לָהּ מְגֻרְמָה כְּלוּם [שְׂאִין לָהּ מַעֲצָמָה כְּלוּם], כִּי אִם מֵה שְׂמֻקְבֵּלַת מַחֲכָמָה. וְיֶצֶר הַרָע נִקְרָא מֶלֶךְ זֶקֶן וְכָסִיל (שם), בְּחִינַת מַלְכוּת דְּסִטְרָא אַחְרָא [של צד האחר (צד הטמאה)], שְׂאִינָה חֲפָצָה בְּחֻכָּמָה וְשָׂכֵל, בְּחִינַת לֹא יִחַפֵּץ כָּסִיל בְּתִבּוּנָה וְכו' כִּנְ"ל.

וְצִרִיךְ כָּל אֶחָד לַתֵּן כַּח לְבַחֲבִינַת מַלְכוּת דְּקִדְשָׁה לְהִתְגַּבֵּר עַל מַלְכוּת דְּסִטְרָא אַחְרָא [של צד האחר (צד הטמאה)], וְכִמּוֹ שְׂאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה (בְּרִכּוֹת ה): לְעוֹלָם יִרְגִּיז אָדָם יֶצֶר טוֹב עַל יֶצֶר רָע. וְעַל־יְדֵי מָה נּוֹתֵן כַּח לְמַלְכוּת דְּקִדְשָׁה, עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁהִיא עוֹסֵק בְּכַח (כִּמּוֹ שְׂאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה שָׁם: לְעוֹלָם יִרְגִּיז וְכו', אִי אֶזֶל [אִם הֵלֶךְ (הַיֶּצֶר הַרָע)] – מוֹטָב, וְאִם לֹא (לֹא הֵלֶךְ) – יַעֲסֵק בְּתוֹרָה), וְכִמּוֹ שְׂאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה (קְדוּשִׁין ל): אִם פָּגַע בְּךָ מְנוּגֵל זֶה, מְשַׁכְּהוּ לְבֵית־הַמִּדְרָשׁ. כִּי עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה נּוֹתֵן כַּח לְמַלְכוּת דְּקִדְשָׁה.

וְאִזִּי מְקַבְּלַת הַמַּלְכוּת, שֶׁהִיא בְּחִינַת נ חֵיוֹת מִן הַחֲכָמָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת ח. וְנִתְחַבֵּר וְנִתְקַשֵּׁר הַח וְהַנ, וְנִעֲשֶׂה אֹרֶךְ הַלְבָנָה כְּאוֹר הַחֲמָה, וְכִשְׁזָה קָם זֶה נּוֹפֵל (*), וְאִזִּי נּוֹפֵל וְנִתְבַּטַּל מַלְכוּת הַרְשָׁעָה, כִּמּוֹ שְׂכָתוֹב (הוֹשֵׁעַ יד): כִּי יִשְׂרָיִם דְּרָכֵי ה' וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָּם, וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ בָּם. הִינּוּ [כלומר] עַל־יְדֵי דְרָכֵי ה', הִינּוּ [כלומר] הַתּוֹרָה, עַל־יְדֵי־זֶה הַצַּדִּיקִים שְׂדֻבְקִים בְּמַלְכוּת דְּקִדְשָׁה, הֵם נִתְחַזְּקִים וּמְקַבְּלִים כַּח עַל־יְדֵי־זֶה. וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ בָּם בְּחִינַת מַלְכוּת הַרְשָׁעָה, בְּחִינַת הַיֶּצֶר הַרָע, שְׂנוֹפֵל וְנִכְנָע עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה, כִּנְ"ל:

וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְקַבְּלִים כָּל הַתְּפִלוֹת וְהַבְּקָשׁוֹת, כִּי עֵקֶר מֵה שְׂאִין נִתְקַבְּלִין הַבְּקָשׁוֹת הוּא מַחֲמַת שְׂאִין לְהַדְבָּרִים חו, וְאִין נִכְנָסִין בְּלֵב שֶׁל זֶה שְׂמֻבְקֵשִׁין מִמֶּנּוּ כְּאִלוֹ אִין בְּלֵבוֹ מְקוּם שְׂיִכְנָסוּ הַדְּבָרִים בְּלֵבוֹ, מַחֲמַת שְׂאִין לְהַמְבַקֵּשׁ חו, שְׂיִכְנָסוּ הַדְּבָרִים בְּלֵבוֹ שֶׁל זֶה, שְׂמֻבְקֵשִׁין מִמֶּנּוּ; אֲבָל עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה, שְׂעַל־יְדֵי־זֶה נִתְחַבְּרִין וְנִתְקַשְּׂרִין הַנ וְהַח כִּנְ"ל, וְנִעֲשֶׂה ח, וְעַל־כֵּן נִקְרָאת הַתּוֹרָה יַעֲלַת חו (משלי ה), וְאִזִּי זוֹכָה שְׂדֻבְרֵיו הֵם דְּבָרֵי חו, וְאִזִּי נִתְקַבְּלִין דְּבָרֵיו וּבְשׂוֹתֵיו, כִּמּוֹ מִי שְׂמִדְבַר דְּבָרֵי

תְּמִימֵי דֶרֶךְ, הַהוֹלְכִים בְּתוֹרַת ה': (תהלים קיט)

דַּע כִּי עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה נִתְקַבְּלִים כָּל הַתְּפִלוֹת וְכָל הַבְּקָשׁוֹת שְׂאִינוֹ מְבַקְּשִׁים וּמִתְפַּלְלִים, וְהַחַן וְהַחֲשִׁיבוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִתְעַלָּה וְנִתְרוֹמַם בְּפָנָי כָּל מִי שְׂצָרִיכִין, הוּ בְּרוּחָנִי הוּ בְּגִשְׁמִי; כִּי עֲכָשׁוּ בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים חו וְחֲשִׁיבוּת הָאֲמַתִּי שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִפְל, כִּי עֲכָשׁוּ עֵקֶר הַחֲשִׁיבוּת וְהַחַן הוּא אֲצֵלָם, אֲבָל עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה נִתְעַלָּה הַחַן וְהַחֲשִׁיבוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי הַתּוֹרָה נִקְרָאת (משלי ה): אֵילַת אֱהָבִים וַיַּעֲלַת חו, שְׂמַעֲלָה חו עַל לוֹמְדֶיהָ (עֲרוּבִין נד), וְעַל־יְדֵי זֶה נִתְקַבְּלִין כָּל הַתְּפִלוֹת וְהַבְּקָשׁוֹת:

כִּי אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי צָרִיךְ תְּמִיד לְהִסְתַּכֵּל בְּהַשָּׂכֶל שֶׁל כָּל דְּבַר וּלְקַשֵּׁר עֲצֻמוֹ אֶל הַחֲכָמָה וְהַשָּׂכֶל שְׂיִישׁ בְּכָל דְּבַר, כְּדִי שְׂיֵאִיר לוֹ הַשָּׂכֶל שְׂיִישׁ בְּכָל דְּבַר, לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם וּתְבַרַךְ עַל־יְדֵי אוֹתוֹ הַדְּבַר, כִּי הַשָּׂכֶל הוּא אֹר גְּדוֹל, וּמֵאִיר לוֹ בְּכָל דְּרָכָיו, כִּמּוֹ שְׂכָתוֹב (קהלת ח): חֲכַמַת אָדָם תֵּאִיר פְּנָיו.

וְזֶה בְּחִינַת יַעֲקֹב, כִּי יַעֲקֹב זָכָה לְבְּכוֹרָה, שֶׁהוּא רֵאשִׁית, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֲכָמָה (תְּקוּנִים תְּקוּן יד, זֶהר מִשְׁפָּטִים קכא), כִּמּוֹ שְׂכָתוֹב (תהלים קיא): רֵאשִׁית חֲכָמָה. וְזֶה בְּחִינַת (בראשית כז): וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְּעֻמִּים, וְתִרְגוּם אוֹנְקְלוֹס: וְחֲכָמִי [הַחֲכָמִים עַלִּי]. וְזֶה בְּחִינַת שְׂמֵשׁ, כִּי הַשָּׂכֶל הוּא מֵאִיר לוֹ בְּכָל דְּרָכָיו כִּמּוֹ הַשְּׂמֵשׁ. וְזֶה בְּחִינַת (משלי ד): וְאַרְחַ צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם. וְזֶה בְּחִינַת חֵית, לְשׁוֹן חֵיוֹת (ק), כִּי הַחֲכָמָה וְהַשָּׂכֶל הוּא הַחֵיוֹת שֶׁל כָּל דְּבַר, כִּמּוֹ שְׂכָתוֹב (קהלת ז): הַחֲכָמָה תַּחֲיָה וְכו'.

אֶךְ מַחֲמַת שְׂאוֹר הַשָּׂכֶל גְּדוֹל מְאֹד, אִי אֶפְשָׁר לְזַכּוֹת אֵלָיו כִּי אִם עַל־יְדֵי בְּחִינַת נוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת מַלְכוּת, כִּמּוֹ שְׂכָתוֹב (תהלים עב): לִפְנֵי שְׂמֵשׁ יִנּוֹן שְׂמוֹ, וּפְרַשׁ רַש"י: לְשׁוֹן מַלְכוּת. וְזֶה בְּחִינַת לְבָנָה, כִּי הַלְבָנָה אִין לָהּ אֹר מַעֲצָמָה, כִּי אִם מֵה שְׂמֻקְבֵּלַת מִהַשְּׂמֵשׁ (זֶהר וַיְחִי דָף רלח. ודף רמט). וְזֶהוּ בְּחִינַת מַלְכוּת, דְּלִית לָהּ מְגֻרְמָה כְּלוּם [שְׂאִין לָהּ מַעֲצָמָה כְּלוּם], אֲלֵא מֵה שְׂמֻקְבֵּלַת מִן הַחֵית, שֶׁהִיא בְּחִינַת חֲכָמָה, בְּחִינַת שְׂמֵשׁ כִּנְ"ל, וְנִעֲשֶׂה אֹר הַלְבָנָה כְּאוֹר הַחֲמָה.

אֲבָל מִי שְׂאִינוֹ מְקַשֵּׁר עֲצֻמוֹ אֶל הַשָּׂכֶל וְהַחֲכָמָה וְהַחֵיוֹת שְׂיִישׁ בְּכָל דְּבַר, זֶה בְּחִינַת עֲשׂוֹ, שְׂבָזָה אֶת הַבְּכוֹרָה, כִּמּוֹ שְׂכָתוֹב

(א) עיין זוהר פינחס רמ"ח ע"ב ובתיקונים תיקון סה. (ב) עיין תיקון חי ת. (ג) עיין רש"י ועיין זוהר וישב קעט ובמ"ד קהלת ובנדרים ל"ב. * רש"י בראשית כ"ה פסוק כ"ג.

חן, שנקנסין הדברים בלב המתבקש, דהינו [כלומר] זה שמבקשין ממנו.

וזה בחינת ת, הינו על ידי שנתחברו ונתקשרו החי"ת והנו"ן ונעשה בחינת "חן", על ידי זה נעשה בחינת **תי"ו**, שהוא לשון חקיקה ורשימה, כמו שכתוב (חזקאל ט): והתוית ת"ו, כי על ידי החן נחקק ונרשם מקום בלב המתבקש לקבל הבקשה, כי על ידי החן נתקבלו דבריו. נמצא, שבחינת ה"חן" חקק מקום בלב זה שמבקשין ממנו, כדי שיכנסו דבריו בלבו, ויקבל בקשתו; והחקיקה ורשימה זה בחינת **תי"ו** כנ"ל. וזהו (קהלת ט): דברי חכמים בנחת נשמעים. **נחת** דיקא [מדיק]. הינו [כלומר] בחינת **חן** הנ"ל והת הנ"ל, ועל ידי זה נעשה אותיות **נחת**, ואז נשמעים דבריו ונתקבל בקשתו כנ"ל:

ועל כן יעקב, שהוא בחינת השכל כנ"ל, על כן זכה לחן, כמו שכתוב (בראשית לג): כי חנני אלקים וכו'; ועל כן ברך את השבטים בחן, כמו שכתוב (שם): הילדים אשר חנו וכו'; ובגמין לא היה אז. ועל כן ברכו יוסף בחן, כמו שכתוב (שם מג): אלקים יחנך בני (ד).

ודוקא יוסף היה יכול לברכו בחן, כי יוסף היה כלול ביותר מבחינת יעקב, כמו שכתוב (שם לז): אלה תלדות יעקב יוסף; כי הוא היה עקר תולדותיו, כי יעקב ויוסף כחדא חשיבי (ה) [נחשבים כאחד], ועל כן נאמר ביוסף (דברים לג): בכור שורו הדר לו. בכור הוא בחינת השכל כנ"ל, וזהו שורו לשון הסתכלות, כי צריכין להסתכל בהשכל שיש בכל דבר כנ"ל. וזהו הדר לו, תרגם אונקלוס: זיו לה [מאיר לו], לשון אור, כי השכל מאיר לו בכל דבר; אפלו במקום שהיה אפל וחשך, מאיר לו השכל, כשזוכה להסתכל על השכל שיש שם בכל דבר, ומקרב אותו להשם יתברך.

וזה פרוש: מה שאמר רבה **בר בר חנא**: (ספרו לי יורדי צוציתא דנורא חורתא. אש היס) **האי גלא דמטבע** לבנה, ומלאך מזיק הוא. **לספינתא** [אותו גל שמטביע את הספינה] **מתחזי כי צוציתא דנורא חורתא ברישא** [נראה כמו ניצוץ של אש לבנה בראשו] **ומחינו לה באלותא** [ואנו מכים אותו במקל] **דחקיק עלה אהיה אשר אהיה** [שחקיק עליו אהיה אשר אהיה] (בבא בתרא עג):

גלא - הוא היצר הרע. **דמטבע** לספינתא הוא החן והחשיבות, לשון ספון וחשוב (י), כי היצר הרע רוצה להטביע ולהשפיל, חס ושלום, בחינת החן והחשיבות של ישראל, בחינת מלכות דקדשה. **ומתחזי כי צוציתא דנורא חורתא ברישא**, כי מתחלה היצר הרע מתלבש עצמו במצוות ומטעה

את האדם כאלו מסיתו לעשות מצוה. וזהו בחינת צוציתא דנורא חורתא, אש לבנה; אף על פי כן מלאך מזיק הוא.

ומחינו לה באלותא דחקיק עלה אהיה וכו', הינו [כלומר] שעקר הכנעתו של היצר הרע הוא על ידי התורה, שהיא כלה שמוותיו של הקדוש ברוך הוא. והתורה היא בחינת וי"ו (י). כי הלוחות, ארכן וי"ו [ששה טפחים] ורחבן וי"ו [ששה טפחים] (בבא בתרא יד). וזהו בחינת אלותא, דהינו [כלומר] מקלות דחקיק עלה אהיה וכו', הינו [כלומר] שמות, בחינת התורה, שהיא בחינת וי"ו. והוי"ו הוא צורת מקל, והיא כלה שמוותיו של השם יתברך, הינו [כלומר] שהתורה הקדושה היא מכניע את היצר הרע, שרוצה לעשות את האדם משגע ממש, חס ושלום. כי בעל עברה הוא משגע, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוטה ג): אין אדם עובר עברה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות. וכמו שהמשגעים צריכים להכותם ולשום עליהם שמות, כמו כן ממש התורה שעוסקין הוא בחינת מקלות ושמות, שבה מכין ומכניעין את היצר הרע, ומגרשין מן האדם את השגעון והרוח שטות שנקנס בו בחינת ומחינו לה באלותא דחקיק עלה שמות וכו' כנ"ל (ח):

וזהו אשרי תמימי דרך. אשרי לשון הסתכלות. **תמימי דרך** בחינת (בראשית כה): ויעקב איש תם, שהוא בחינת השכל כנ"ל. הינו [כלומר] לזכות להסתכל על השכל שיש בכל דבר, שהוא בחינת יעקב איש תם, זה זוכין על ידי התורה:

וזהו ההולכים בתורת ה', כי על ידי שלומד תורה בכח, על ידי זה נותן כח למלכות דקדשה, בחינת נו"ן, לקבל מן השכל, שהוא בחינת חי"ת, ואזי נעשה חן, ונתקבלים דבריו כנ"ל, ואזי נתעלה החן והחשיבות של ישראל, וכל התפלות והבקשות נתקבלים:

לשון רבנו זכרוננו לברכה



ה' אל משה, אמר אל הכהנים בני אהרן, ואמרת אליהם, לנפש לא יטמא בעמיו: (ויקרא כא)

איתא [מובא] בספרא דצניעותא (א) [חלק מספר הזהר הקדוש (פרשת תרומה) מכנה ספרא דצניעותא] פרק ב'

(ד) עיין ב"ד וישלח פ' ע"ח מקץ פ' צ"ב. (ה) עיין זוהר וישלח קע"ז ע"ב, וישב קפ"ב ע"ב. (ו) מו"ק כח. מאן חשיב מאן ספון. (ז) עיין זוהר פקודי דף רכ"ז ע"ב. (ח) עיין מ"ד קדושים תחלת פ' כ"ה. (א) עי' אד"ר נשא דף ק"ל ע"ב ובא"ז האזינו דף רפ"ט ע"א.

(זהר תרומה קעז): מנוקבא דפרדשקא משך רוחא דחיי למשיחא [מנקב החטם נמשך רוח חיים למשיח].

א כי עקר כלי זינו של משיח הוא התפלה, שהוא בחינת חטם, כמו שכתוב (ישעיה מ): ותהלתי אחטם לך; ומשם עקר חיותו, וכל מלחמתו שיעשה וכל הכבישות שיכבש – הכל משם, כמו שכתוב (שם יא): והריחו ביראת ה' וכו' – זה בחינת חטם, וזה עקר כלי זינו, כמו שכתוב (בראשית מ): בחרבי ובקשתי. ופרש רש"י: תפלה ובקשה. וכמו שכתוב (תהלים מד): כי לא בקשתי אבטח וכו' באלהים הללנו^(ב), בחינת תהלתי אחטם לך:

ב וזה הכלי זין צריך לקבל על-ידי בחינת יוסף, הינו [כלומר] שמירת הברית, כמו שכתוב (שם מה): חגור חרבך על ירך^(ג). וכמו שכתוב (שם קלב): מפרי בטנך אשית לכסא לך – זה בחינת משיח, בחינת תפלה. אם ישמרו בניך בריתי, הינו [כלומר] על-ידי בחינת יוסף.

ויוסף, ששמר את הברית, נטל את הבכורה, שהוא בחינת עבודת התפלה*, בחינות פי * ועל-כן יוסף בשביל שזכה שנים, כי התפלה הוא פי לבחינת תפלה, שהיא בחינת תהלתי אחטם בחינת חיות הנמשך מנוקבא דפרדשקא [מנקב החטם] כנ"ל, על-כן נקרא בן פורת יוסף, שהם בחינת תרפ"ו [שש מאות שמונים ושש] אורות, שהם שבעה שמות: עב [יוד הי ויו הי, גימטריא ע"ב], סג [יוד הי ואו הי, גימטריא ס"ג], מה [יוד הא ואו הא, גימטריא מ"ה], בן [יוד הה וו הה, גימטריא ב"ן], קסא [אלף הי יוד הי, גימטריא קס"א], קנא [אלף הה יוד הה, גימטריא קנ"א], קמג [אלף הא יוד הא, גימטריא קמ"ג], שעולין תרפ"ו [שש מאות שמונים ושש], שמקבל מנוקבא דפרדשקא [מנקב החטם], כי פרדשקא בגימטריא תרפ"ו [שש מאות שמונים ושש].

ג ומי שזכה לחרב הזה, צריך לידע איך ללחם עם החרב, שלא יטה אותה לימין או לשמאל, ושיהא קולע אל השערה ולא יחטא:

וזה אי אפשר אלא על-ידי בחינת משפט, כי משפט הוא עמודא דאמצעייתא⁽¹⁾ [עמוד האמצעי], הינו [כלומר] שקולע עם כלי זינו אל המקום הצריך ואינו מטו לימין ולא לשמאל, אלא לאמצע. וזה בחינת (תהלים קיב): וכלכל דבריו במשפט.

ובשביל זה קבל יוסף את הבכורה דוקא מיעקב, כמו שכתוב (בראשית מח): ואני נתתי לך וכו' אני דיקא [מדיק], שהוא בחינת

משפט. וזה (תהלים פא): כי חק לישראל הוא, בחינת ברית, כמו שכתוב: חק בשארו שם. משפט לאלהי יעקב, הינו [כלומר] שצריך יוסף לקבל זאת החרב מבחינת משפט, כדי שיכלכל דבריו במשפט. וזה (שם עב): משפטיך למלך תו, שמשיח יקבל מבחינת משפט:

ד ועל-ידי מה זוכה לבחינת משפט על-ידי צדקה, שעל-ידי צדקה אוחזין במדת המשפט, כמו שכתוב (דברים לג): צדקת ה' עשה ומשפטיו, וכמו שכתוב (תהלים צט): משפט וצדקה ביעקב וכו', כי צדקה הוא על-ידי משפט, כמו שכתוב (שם עה): אלהים שפט, זה ישפיל זה ירים – שמוריש לזה, ומעשיר לזה; וכשנותן צדקה הוא בבחינת זה ישפיל, שמחסר ממונו, ובבחינת זה ירים, שמעשיר לעני. נמצא, שאוחז על-ידי זה במדת משפט:

ובשביל זה צריך להפריש צדקה קדם התפלה (ב"ב דף י. ובשו"ע או"ח סי' צ"ב ס"ו), כדי שיוכל לכלכל דבריו במשפט, שיהא קולע אל השערה ולא יחטא:

וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ב"ב כג): למה נתן יעקב את הבכורה ליוסף? בשביל שכלכל אותו. משל לבעל-הבית, שגדל יתום בתוך ביתו וכו', כמו שכתוב (בראשית מז): ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו לחם לפי הטף; כמו (יתקאל כא): הטף אל דרום (לשון דבור). לפי הטף, הינו [כלומר] שהיה שגורה תפלתו בפיו על-ידי הצדקה, ועל-ידי הצדקה שעשה, נתן לו יעקב, שהוא בחינת משפט, את הבכורה, שהוא בחינת תפלה, כמו שכתוב: ואני נתתי לך שכם. אני דיקא [מדיק], שהוא בחינת משפט:

ה ועקר של המחשבות זרות הם על-ידי קלקול המשפט, כי משפט הוא בחינת ענין [ענינים], כמו שכתוב (בראשית יד): ויבאו אל עין משפט, זה בחינת (דברים לג): עין יעקב. ועל-ידי קלקול משפט בא קלקול לענין [לענינים], כמו שכתוב (דברים טז): כי השחד יעור עיני חכמים. זה בחינת מחשבות זרות שבתפלה, שהם ענין דמכסין על ענין [ענינים המכסים על הענינים], כמו שכתוב (איכה ג): סכתה בענין לך וכו'^(ז).

ולעתיד, שיתקן בחינת משפט, כמו שכתוב (ישעיה א): ציון במשפט תפודה, אזי יתעבר ענין דמכסין על עינא [יסתלקו הענינים המכסים על העין], כמו שכתוב (שם נב): כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון, ובשביל זה נקרא יוסף (בראשית מט): בן פרת עלי עין:

ו וצריך כל אחד לכוון בתפלתו, שיקשר עצמו לצדיקים שבדור, כי כל צדיק שבדור הוא בחינת משה משיח, כמו

(ב) ע"ב כג. (ג) ע"י זוהר ויחי ר"מ ע"ב. (ד) ע"י ברכות לא. לב. ע"ז ז'. (ה) ב"ב יחי. (ו) הקדמה שניה לתיקונים (דף יז ע"ב). (ז) ע"י תיקונים תיקון כ"א דף נ' ע"ב.

שמצינו שהצדיקים קורין זה לזה משה, כמו: משה שפיר קאמר^(ח) [גפה אמרת]. ומשה זה בחינת משיח, כמו שכתוב (שם מט): עד כי יבא שילה, דא [זה] משה משיח^(ט).

וכל תפלה ותפלה שכל אחד מתפלל, הוא בחינת איבר מהשכינה, שהם איברי המשכן, שאין שום אחד משראל יכול לאעלא שיפא בשיפא כל חד לדוכתה, אלא משה בלחוד [להכניס אבר באבר כל אחד למקומו, אלא משה לבדו]. בשביל זה צריך להביא ולקשר כל התפלות לצדיק הדור, כמו שכתוב (שמות טז): וביאו את המשכן אל משה והוא יודע לאעלא שיפא בשיפא [להכניס אבר באבר] ולעשות אותה קומה שלמה, כמו שכתוב (שם מ): ויקם משה את המשכן^(י).

וכל התורה שאדם לומד לשמר ולעשות, כל האותיות הם ניצוצי נשמות, והם נתלבשים בתוך התפלה, ונתחדשים שם בבחינת עבור*. וזהו (תהלים * כמובא בגלגולים, שכל הנשמות יט): השמים מספרים כבוד באים בתוך המלכות בבחינת אל, הינו [כלומר] התורה, עבור ונתחדשים שם. שהוא אש ומים, הינו [כלומר] בחינת הנשמות, ובאים בתוך התפלה, שהוא בחינת כבוד אל, כמו שכתוב (תהלים טו): שימו כבוד תהלתו, בחינת: ותהלתי אחטם לך. והנשמות עם התפלה הנקראת כבוד^(א), על-שם שהיא מלבשת אותו*, כי רבי יוחנן קרא למאנה מכבודתא^(ב) [לבגדיו מכבדיו], ועלידי זה נקראת כבוד אל, והן מאירין זה לזה: הנשמות מאירין להתפלה בבחינת בבחינת העלאת מין נוקבין [השתוקקות השכינה והכנתה לזווג (כי התפלה מרמזת על השכינה, ונשמות ישראל גורמים השתוקקות לשכינה ומכינים אותה לזווג כמבאר לקמן)]. והתפלה מאירה להנשמות בבחינת חדושין, שהיא מחדשת אותם בבחינת עבור, והנשמות המלבשין בתפלה המובאות לצדיק שבדור הם בבחינת (תהלים מה): בתולות אחריה רעותיה מובאות לך:

וזה שאמר רבה בר בר אמר רבה בר בר חנה: חזינו להאי פנורא וכו'. כי בגלותנו, כביכול, הקדוש-ברוך-הוא בהסתרת פנים, כמו שכתוב (תהלים ל): הסתרת פניך, שהוא בחינות רחמים, ופנה ערף, שהוא בחינות דין. וכל תפלותינו ובקשתנו על זה שפנה ערף אלינו, שיחזר את פניו, כמו

(ח) שבת ק"א ע"ב. (ט) זוהר בראשית כה: כז. (י) ע"י זוהר פקודי דף ר"ח ע"ב. (יא) נ"א נקרא כבוד (מצאתי). * בכת"י: אותם. הגהת רבי משה קרמר: ומעייילין. עיין בליקוטי הלכות חושן משפט חלק א' הלכות נחלות הלכה ד' אות י'. (יב) שבת ק"ג ע"א. (יג) עיין מאורי אור ערך דג ובזוהר ויקרא דף מ"ב ע"א ובדף רע"ח ע"ב. (יד) קידושין דף פב.

שכתוב (שם פ): פנה אלי; וכמו שכתוב (במדבר ו): יאר ה' פניו.

וכשאנו רואים ארך הגלות, ובכל יום אנחנו צועקים אליו ואינם נושעים, ויש מעמנו בני-ישראל, שטועים חס ושלום, בלבם, שכל התפלות הם לריק. אבל באמת כל התפלות, הצדיקים שבכל דור ודור הם מעלים אותם, ומקימים אותם, כמו שכתוב: ויקם משה את המשכן. ומעלין* כל שיפא ושיפא לדוכתה [ומכניסים כל אבר ואבר למקומו], ובזווג קומתה של השכינה מעט מעט, עד שישתלם שעור קומתה, אז יבוא משיח, דא [זה] משה, וישלים אותה ויקים אותה בשלמות.

וזה פרוש חזינא להאי פנורא - הוא בחינת צדיק הדור, הנקרא דג^(א), זה בחינת משה משיח; **דיתבא לה חלתא אנגבה** - הינו התפלות שאנו מתפללים על זה שכביכול פנה ערף אלינו; **יתבא לה** - הינו [זה]: וביאו את המשכן אל משה, כי צריך להביא ולקשר את התפלה להצדיק שבדור; **וקדחי עלה אנגמא** - הינו [אלו] הנשמות הבאים עם התפלה, בחינת בתולות אחריה רעותיה וכו', כי הנשמות הן נקראין עשבין כמו שכתוב (יחזקאל טז): רבבה כצמח השדה נתתיך. **וסברין יבשתא הוא** - הינו [כלומר] שהתפלות אינם עושים פרות; **אבל באמת** אינו כן, אלא **סלקינן ואפינן ובשלינן** - הינו [כלומר] כל התפלות סלקינן ועולין, וכל מה שמרבין בתפלה, נבנה השכינה ביותר ומכינה את עצמה לזווג, וזה אפינן ובשלינן - כי אפיה ובשול הם הכנה לאכילה, לבחינת זווג, כמו שכתוב (בראשית טז): כי אם הלחם אשר הוא אוכל. כשישתלם קומה של כל השכינה, הינו [וזה] על-ידי רב התפלות, יקמרו רחמיו, ויתהפך מדת הדין למדת הרחמים.

גבה אתהפיך [וכאשר התחמם גבו התהפך הדג]. **ואי לא דהוה מקרבא לספינתא הוה טבעינן** [ואם לא שהיינו קרובים לספינה היינו טובעים]:

רשב"ם:
דיתבא חלתא אנגבה. שהיה חול נקבץ על גבו: **וקדחי.** עשבים על החול: **וסברין יבשתא היא.** אי היס היא:

התפלות, ומקימים אותם, ומעלין* כל שיפא ושיפא לדוכתה [ומכניסים כל אבר ואבר למקומו], ובזווג קומתה של השכינה מעט מעט, עד שישתלם שעור קומתה, אז יבוא משיח, דא [זה] משה, וישלים אותה ויקים אותה בשלמות.

וזה פרוש חזינא להאי פנורא - הוא בחינת צדיק הדור, הנקרא דג^(א), זה בחינת משה משיח; **דיתבא לה חלתא אנגבה** - הינו התפלות שאנו מתפללים על זה שכביכול פנה ערף אלינו; **יתבא לה** - הינו [זה]: וביאו את המשכן אל משה, כי צריך להביא ולקשר את התפלה להצדיק שבדור; **וקדחי עלה אנגמא** - הינו [אלו] הנשמות הבאים עם התפלה, בחינת בתולות אחריה רעותיה וכו', כי הנשמות הן נקראין עשבין כמו שכתוב (יחזקאל טז): רבבה כצמח השדה נתתיך. **וסברין יבשתא הוא** - הינו [כלומר] שהתפלות אינם עושים פרות; **אבל באמת** אינו כן, אלא **סלקינן ואפינן ובשלינן** - הינו [כלומר] כל התפלות סלקינן ועולין, וכל מה שמרבין בתפלה, נבנה השכינה ביותר ומכינה את עצמה לזווג, וזה אפינן ובשלינן - כי אפיה ובשול הם הכנה לאכילה, לבחינת זווג, כמו שכתוב (בראשית טז): כי אם הלחם אשר הוא אוכל. כשישתלם קומה של כל השכינה, הינו [וזה] על-ידי רב התפלות, יקמרו רחמיו, ויתהפך מדת הדין למדת הרחמים.

וזה כד חם - הינו [כלומר] כאשר יקמרו רחמיו. **גבה אתהפך** - הינו [כלומר] שיתהפך מדת הדין למדת הרחמים. **ואי לא הוי מקרבינן לספינתא** - הינו [כלומר] למעני למעני אעשה זאת (ישעיה מח) כדאיתא [כמו שמובא] במדרש (ויקרא פ' כז): מי הקדימני ואשלם לו, מי עשה לי מזוזה קדם שנתתי לו בית וכו'. נמצא, שכל המעשים טובים שלנו וכל התפלות, הכל מאתו, ואין ראוי לחשב לקבל שכר על שום דבר, ואף-על-פי שזוהר שיעל-ידי תפלתנו ותורתנו יהיה הגאולה, אף-על-פי-כן צריכין אנחנו לחסדו, שבחסדו יגאל אותנו. **וזה אי לא מקרבינן לספינתא** - זה בחינת חסד, כמו שאמרו חכמינו ז"ל^(י):

(ח) שבת ק"א ע"ב. (ט) זוהר בראשית כה: כז. (י) ע"י זוהר פקודי דף ר"ח ע"ב. (יא) נ"א נקרא כבוד (מצאתי). * בכת"י: אותם. הגהת רבי משה קרמר: ומעייילין. עיין בליקוטי הלכות חושן משפט חלק א' הלכות נחלות הלכה ד' אות י'. (יב) שבת ק"ג ע"א. (יג) עיין מאורי אור ערך דג ובזוהר ויקרא דף מ"ב ע"א ובדף רע"ח ע"ב. (יד) קידושין דף פב.

כי הנה קול הנגינה נמשכת מן הצפנים, כדאיתא [כמו שמוכר] במדרש (ויקרא פ' טו): מפני מה מצרע טהרתו תלויה בשתי צפנים חיות טהורות, יבוא קלניא [משמיע קול] וכפר על קלניא [משמיע קול]. כי נלקה מחמת קולו, שדבר לשון הרע. נמצא מי שהוא כשר, נמשכת הנגינה שלו מן השתי צפנים חיות טהורות. וכתוב בזהר (ויקרא דף נג:), שהשתי צפנים הנ"ל יונקים מאתר דנביאים ינקין [ממקום שהנביאים יונקים]. לכך נקרא המנגן חזן, מלשון חזון, הינו לשון נבואה, כי לוקח הנגינה מאתר דנביאים ינקין [ממקום שהנביאים יונקים].

וכשהמנגן הוא רשע, אזי הוא לוקח הנגינה שלו מצפנים אחרות שבקלפה. וכתוב בזהר כי הצפנים שבקלפה יונקין מדדי המלכות, וכך אתפלג ליליא כדון כרוזא כרוזא [וכאשר מתחלק הלילה אז הכרוז מכריז]: כצפנים האחוזות בפח כהם יוקשים בני-אדם (א).

והתקון הוא שיוכל לשמע נגינה מכל אדם, הוא על-ידי שילמד בלילה תורה שבעל-פה, הינו גמרא [כלומר תלמוד]. שהיא בחינת לילה. כדאיתא [כמו שמוכר] במדרש (ב): כשהיה משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה, לא היה יודע מתי יום ומתי לילה, רק על-ידי-זה כשהיה לומד תורה שבכתב היה יודע שהוא יום, וכשילמד תורה שבעל-פה היה יודע שהוא לילה. נמצא, שהתורה שבעל-פה היא בחינת לילה, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין כד.): במחשכים הושיבני זה תלמוד בבלי. וכתוב [וכתוב] (בראשית א): ולחשך קרא לילה. הינו [כלומר] על-ידי שילמד ש"ס, יתקן השית עזקאין שבקנה [השש טבעות שבקנה], שמהם יוצא הקול. וזהו: קומי רני בלילה (איכה ב), הינו [כלומר] שתהיה תקומה להרנה, הינו [וזה] על-ידי הלילה שהיא גמרא ש"ס [תלמוד].

אך כשילמד שלא לשמה, הינו [כלומר] בשביל שיתקרא רבי, תלמוד אינו בחשיבות כל-כך, וכשילמד בלילה חוט של חסד נמשך עליו (ג) ומגן עליו, שלא יזיק לו המחשבה הנ"ל:

ואיתא [ומוכר] בכתבי האר"י ז"ל, כי צפנים שבקלפה הם מחין שבמלכות דקלפה, והשתי צפנים חיות טהורות הם בגן המלכות דקדשה. לפיכך נשתבח דוד לפני שאול (שמואל א טו): ויודע נגן; כי הנגינה היא בגן המלכות, לכך ראוי הוא למלכות. וזה שכתוב אצלו (תהלים עח): מאחר עלות הביאו, הינו [כלומר] מאחר המיניקות, הינו [זה] נצח והוד, כי הם מיניקין לנביאים, והם בגן המלכות:

הספנין רבן חסידים, אי [אם] לא חסדו טבעינן [היינו טובעים] חס ושלום בגלות:

וזה פרוש: אמר אל הכהנים - בחינת תפלה, כמו שכתוב (דברים כו): את ה' האמרת היום. כהנים הם בחינת תורה, בחינת נשמות כנ"ל, כמו שכתוב (מלאכי ב): כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה וכו'. אהרן - בחינת משפט, כמו שכתוב (שמות כח): ונשא אהרן את משפט בני ישראל (טו). כי צריך להביא כל התפלות לבחינת משה משיח, והוא יקים* את המשכן. וזה פרש רש"י: להזהיר הגדולים על הקטנים, הינו [כלומר] צדיק הדור, שהוא בחינת משה מאור הגדול, יזהיר ויאיר את התפלה, שהיא בחינת מאור הקטן (טו).

ולנפש לא יטמא בעמיו - הינו [כלומר] על-ידי שמירת הברית כנ"ל. כמוכר בזהר (יז): עקרא דיצרא בישא על עריין והיא עקרא דמסאבותא [עקר יצר הרע על עריות והיא עקר הטמאה]. וכשישמר את הברית, זוכה לבחינת תפלה כנ"ל, וזוכה לבחינת תהלת אהרן לך, כי עקר הריח תלוי בטהרה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סוטה מח): משבטלה הטהרה, בטלה הריח. כמבאר מעשה בגמרא [בתלמוד] (שם מט) שאמר: ריחא דחנונייתא [ריח של חנונייתא - סוג של תמרים] אני מריח. אמר לה [אמר לו]: בני, טהרה יש בך:



רבה בר בר חנה: לדידי חזי לי ההיא אקרוקתא דהוי כי אקרא דהגרוניא [ראיתי צפרדע שהיתה גדולה כמו העיר הגרוניא], ואקרא דהגרוניא כמה הוי שתין בתי. תלמודא קאמר לה [התלמוד אומר זאת]: אתא תנינא. רבה קאמר לה [האמורא] רבה אומר זאת: פושקנצא. עורב נקבה:

תנינא בלעה [בא תנין ובלע את הצפרדע] אתא פושקנצא ובלעה לתנינא [בא עורב-נקבה ובלע את התנין]. וסליק יתיב באילנא [ועלה וישב על גבי אילן]. תא חזי כמה נפיש חילה דאילנא [בוא וראה כמה רב כחו של האילן]:

הנה מי ששומע נגינה ממנגן רשע, קשה לו לעבודת הבורא, וכששומע ממנגן כשר והגון, אזי טוב לו, כמו שיתבאר.

(טו) (חסר וצ"ל) כי צריך לזה בחינת משפט כנ"ל, ואמרת אליהם ואמרת דייקא (מצאתי בכת"י המועתק מכת"י רבינו ז"ל). * (חסר וצ"ל) והוא יקים [אותם כמו שכתוב ויביאו את המשכן אל משה ויקם משה] את המשכן. (טז) עיין זוהר פקודי רל"ח ע"ב. (יז) עי' זוהר ויקרא דף ט"ו ע"ב ועי' זוהר פקודי רס"ג רס"ד ועיין ת"כ פ"ט. (א) זוהר ויחי רי"ז ע"ב ועי' בע"ח שער הקליפות פ"ב. (ב) שוחר טוב תהלים י"ט. (ג) חגיגה י"ב ע"ב.

וְזֶה שאמר רבה בר בר חנה: לדידי חזי לי ההיא אקרוקתא, ופרש רבנו שמואל: צפרדע, הינו [כלומר] צפר דעה (ד). דהוי כי אקרא דהגרוניא – מלשון קרא בגרון (ישעיה נח), הינו [כלומר] שהנגינה נמשכת ממנו. ואקרא דהגרוניא כמה הוי שתין בתי – הינו [כלומר] על-ידי מה תתקן בחינת קרא בגרון, על-ידי שתין בתי [ששים בתי], הינו [כלומר] על-ידי שתין [ששים] מסכתות. ופרש רבנו שמואל: תלמודא קאמר לה, הינו [כלומר] שילמד תלמוד.

אֲתָא תנינא בלעה ופרש רבנו שמואל: רבה קאמר לה, הינו [כלומר] על-ידי שילמד שלא לשמה, יבלע אותה הנחש. וזה שפרש רבנו שמואל: רבה קאמר לה, הינו [כלומר] על-ידי שילמד בשביל שיתקרא רבי. אתא פושקנצא, ופרש רבנו שמואל: עורב, הינו [כלומר] על-ידי שילמד בליה, מלשון ערבית (ה) ובלעה, הינו [כלומר] ומגן עליו מן הנחש הנ"ל.

וּסְלִיק יתיב באילנא – פרש המהרש"א, שהוא בחינת אברהם, שכתוב אצלו (בראשית כא): ויטע אשל שהוא בחינת חסד. הינו [כלומר] שהחוט של חסד, שנמשך עליו, מגן עליו מן הנחש הנ"ל. תא חזי כמה נפיש חילה דאילנא הינו [כלומר] שרבה מתמיה את עצמו, שכל-כך גבר עלינו חסדו, שאפלו על זה יכול להגן:

וּבְזָה יתישב הסמיכות של המשנה (אבות פ"א): עשה לך רב, וקנה לך חבר, והוי דן את כל האדם לכף זכות – כי על-ידי ששומע הנגינה כנ"ל, הוא מתקן בגן המלכות שלו. וזה עשה לך רב, הינו [כלומר] שיתקן בחינת מלכות, וזה על-ידי קנה לך חבר, הינו [כלומר] על-ידי קנה, שהקול יוצא ממנו, שמחבר השני כרובים להיות פנים בפנים כמעט איש וליות (י), בזמן שישאל עושין רצונו של מקום (ז). ואזי, כשיתקן בחינת מלכות שלו ויוכל למשל בכל מה שירצה ויוכל להמית לזה ולהחיות לזה, ונמצא עולם חרב, לזה אמר: והוי דן את כל האדם לכף זכות – שצריך לדון את כל אדם לכף זכות, כי אין הקדוש-ברוך-הוא חפץ בחרבן העולם, כי לא לתהו בראה, לשבת יצרה (ח):

וּבְשָׁבִיל זה מרגלא בפמא דאנשי [רגיל בפי האנשים] עכשו לומר, שהחזנים הם שוטים ואינם בני דעה, כי עכשו מלכות דקדשה בגלות, ועל-כן הנגינה, שהיא נמשכת מאתר דנביאים [מהמקום של הנביאים], מבחינת מחין ודעת דמלכות דקדשה, ועכשו שהמלכות בגלות, ועל-כן הנגינה נפגמת, ועל-כן החזנים הם בלא דעת, כי אין להם כח עכשו להמשיך הנגינה משרשה שבקדשה, שהוא בחינת מחין ודעת של מלכות דקדשה כנ"ל.

אֲבָל לעתיד, שיתעלה מלכות דקדשה, ויהיה ה' למלך על כל הארץ, אזי תתעלה ותשלם הנגינה בבחינת דעת דמלכות דקדשה, שמשם נמשכת הנגינה כנ"ל. וזהו (תהלים מז): כי מלך כל הארץ אלהים זמרו משכיל; כי אזי, כשיהיה ה' למלך על כל הארץ ויתעלה מלכות דקדשה, אזי זמרו משכיל, הינו [כלומר] שהחזנים המזמרים יהיו בדעת ובשכל על-ידי שיתעלה מלכות דקדשה, ויקבלו הנגינה משרשה שבקדשה, שהוא בחינת דעת ומחין של מלכות דקדשה כנ"ל:

שִׁיךָ לעיל [למעלה] וזהו (ט): כי גדול מעל שמים חסדך (תהלים קח). שמים הוא בחינת קול, כמו שכתוב: משמים השמעת קולך; כי על-ידי חסד, הינו [כלומר] בחינת חוט של חסד, הנמשך על-ידי שלומד תורה בליה, על-ידי זה נתתקן הקול כנ"ל, וזהו כי גדול מעל שמים חסדך כנ"ל:

הַשְּׁתִי צפרים דקדשה, שמשם הנבואה נמשכת, הם בגן מלכות דקדשה, ועל-כן העמדת מלך היה על-פי נבואה ככל מלכות בית דוד שהיה על-פי נבואה. והנבואה נמשכת מן הכרובים, שהם בחינת שתי צפרים הנ"ל, שהם בגן מלכות דקדשה כנ"ל:

מֵאַחַר עלות הביאו, הינו [כלומר] מאחר המיניקות, כי הם ינקין לנביאים [מיניקים לנביאים] וכו' כנ"ל. וזהו מאחר עלות, הינו שדוד המלך עליו השלום היה יכול לתקן ולהעלות גם הנגינה, שאינו מאדם כשר, להעלותה אל הקדשה. וזהו מאחר עלות הביאו, הינו [כלומר] גם הנגינה, שהיא מאחורי הקדשה, בבחינת מאחר עלות, מאחר המיניקות, כי הנגינה דקדשה הוא מאתר דנביאים ינקין [מהמקום שהנביאים יונקים], והנגינה שאינו בקדשה היא בחינת מאחר עלות, מאחורי הקדשה, ודוד המלך עליו השלום היה יכול לתקן נגינה זו גם-כן, ועל-ידי זה נתעלה מלכות דקדשה כנ"ל. וזהו מאחר עלות הביאו לרעות ביצקב וכו'; כי על-ידי זה זכה למלכות כנ"ל.

לשון רבנו זכרוננו לברכה



יִי אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים: (שמות כ)

א כְּשֵׂאדָם יודע, שכל מארעותיו הם לטובתו, זאת הבחינה היא מעין עולם הבא, כמו שכתוב (תהלים נו): בה' אהלל דבר,

(ד) עי' תדא"ר פ"ז ועי' בכוונות הארז"ל על ענין דם צפרדע. (ה) עיין רש"י עירובין כ"ב. ד"ה שמשכים ומעריב. (ו) מלכים א' - ז'. (ז) עיין ב"ב צו. וברשב"ם שם. (ח) ישעיה מה. (ט) עי' פסחים דף נ' ע"ב ועי' זוהר ויחי רי"ט.

העכו"ם [אמות העולם], ונותן להם ממשלה. למשל, אם עבר על דבור של הלאו [מצוות לא תעשה] לא יהיה לך*, אזי מחריב הצרף הטוב של הדבור ובונה צרף רע, ונחקק הצרף הזה על עצמותיו ונוקם בו, כמו שכתוב (ירמיה ה): עונותיכם הטו אלה. וכתוב [וכתוב] (תהלים לד): תמותת רשע רעה. ועל-ידי ודוי-דברים יוצא מעצמותיו האותיות החקוקים עליהם, ונעשה מהם הדבור של הודוי, כי הדבור יוצא מעצמותיו, כמו שכתוב (שם לה): כל עצמותי תאמרנה, ומחריב הבגן והצרף הרע, ובונה מהם מלכות דקדשה.

וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סוטה ז): בשעה שהלכו ישראל במדבר, היו עצמותיו של יהודה מגלגלין, עד שאמר משה: שמע ה' קול יהודה - שבקש משה מהקדוש-ברוך-הוא, שיזכר ליהודה הודוי שהתודה, וכן הוי לה [וכך נהיה לו]. וזה דוקא עצמותיו היו מגלגלין, על-שם ותהי עונותם חקוקה על עצמותם, ועל-ידי הודוי נתתקנו ועלו כל חד לדוכתה [כל אחד למקומו]. ויהודה זה בחינת מלכות; רמז, שבחינת מלכות נתתקן על-ידי ודוי-דברים, וזה נעשה על-ידי משה, שזכר משה הודוי, כי כן צריך, שיהיה הודוי לפני תלמיד-חכם, וכל תלמיד-חכם הוא בחינת משה, כמו שאמרו: משה שפיר קאמר^(א) [יפה אמרת]. ובהזכר משה הודוי, נעשה כאלו התודה עכשו לפני משה, ועל-ידי זה נתתקן בחינת מלכות, ונחבר הצרף הרע שנוחקק על עצמותיו:

ו זה בחינת החזרת המלכות לשרשה, כי שרש המלכות הוא אש, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין כא): למה טעה נבט? שראה שיצא אש מאמתו. והתורה נקראת אש, שמשם המלכות, כמו שכתוב (ירמיה כג): הלוא כה דברי פאש, וכתוב [וכתוב] (משלי ח): בי מלכים ימלכו. ועקר התורה הם התלמידים-חכמים, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (מכות כב): כמה טפשא דקימא מקמי ספר-תורה, ולא קימא מקמי צורבא מדרבנן [כמה טפשים (אלו) שקמים מלפני ספר תורה, ולא קמים מלפני תלמיד חכם].

וזהו (במדבר לא): כל דבר אשר יבא באש, תעבירו באש. דבר - זה בחינת מלכות, שנמשך בתוך הטמאה, בתוך תמימות היצר, כמו (קדושין פא): נורא בי עמרם [אש בבית עמרם]; תעבירו באש - תקונו על-ידי אש, הינו [כלומר] ודוי-דברים לפני תלמיד-חכם כנ"ל.

וזה לשון עברה, שהצרוף של עברה עובר בתוך עצמותיו מעבר אל עבר. ומצוה לשון התחברות - כשעושה חבילות חבילות של מצוות, (מ"ר אחרי פ' כא), אזי נתחברו שברי עצמותיו, כמו שכתוב (תהלים לד): שומר כל עצמותיו:

באלהים אהלל דבר^(א); וזאת הבחינה היא מעין עולם הבא, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (פסחים ג): ביום ההוא יהיה ה' אחד וכו'. והקשו: וכי האדנא לאו הוא אחד [וכי כעת אינו אחד]. ותרצו חכמינו זכרונם לברכה: האדנא [כעת] מברכין על הטובה הטוב והמטיב, ועל הרעה - דין אמת; ולעתיד - פלו הטוב והמטיב, שיהיה שם ה' ושם אלקים אחדות אחד:

ב וזאת הבחינה אי אפשר להשיג אלא כשמעלה בחינת מלכות דקדשה מהגלות מבין העכו"ם [אמות העולם], כי עכשו המלכות והממשלה להעכו"ם [לאמות העולם], ובשביל זה נקראים עבודת-אלילים שלהם בשם אלהים, כי יונקים מבחינת מלכות, הנקרא אלהים, כמו שכתוב (תהלים עד): אלהים מלכי מקדם; וכשמעלין בחינת מלכות מבין העכו"ם [אמות העולם], אזי נתקנים: כי מלך כל הארץ אלהים (שם מז):

ג ואי אפשר להשיב המלוכה להקדוש-ברוך-הוא אלא על-ידי ודוי-דברים לפני תלמיד-חכם, על-ידי זה מתקן ומעלה בחינת מלכות לשרשה. וזהו פרוש (הושע יד): קחו עמכם דברים - זהו ודוי-דברים, זה בחינת מלכות, כמו דבר אחד לדור (סנהדרין ח). דבר - לשון מנהיג ומושל. ושובו אל ה' - שיתקנו ויעלו את הדברים, את בחינת מלכות, בחינת אלהים, אל ה', הינו [כלומר] כנ"ל, בה' אהלל דבר באלהים אהלל דבר, הינו [כלומר] שידע שכל מארעותיו כלם לטובתו ויברך על כל הדברים הטוב והמטיב:

ד וכשידע כל זאת, נקרא ידיעה שלמה, כי עקר הדעת הוא אחדות של חסדים וגבורות^(ב), זה נקרא דעת, הינו [כלומר] שלא יחלק בין חסד לדין, ויברך על כלם הטוב והמטיב. וזה נקרא ה' אחד ושמו אחד, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה, שלעתיד יהיה אחדות גמור, שיהיה פלו הטוב והמטיב.

וזה: ה' אחד ושמו זה בחינת אלהים מלכות, כמו שכתוב (שמואל ב ח): ויעש דוד שם: - אחד, גימטריא אהבה, הינו [כלומר] הן ה' שהוא רחמים, הן שמו שהוא בחינת אלהים, בחינת דין - כלם לטובתך מחמת אהבה שהקדוש-ברוך-הוא אוהב אותך, כמו שכתוב (משלי ג): את אשר יאהב ה' יוכיח. וכתוב [וכתוב] (עמוס ג): רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה, על-כן אפקוד עליכם עונותיכם:

ה ועונותיו של אדם הם על עצמותיו, כמו שכתוב (יחזקאל לב): ותהי עונותם חקוקה על עצמותם, וכל עברה יש לה צרף אותיות. וכשעבר איזה עברה, אזי נחקק צרף רע על עצמותיו, ועל-ידי זה מכניס בחינת הדבור של הלאו [לא תעשה] הזה שעבר בתוך הטמאה, הינו [כלומר] שמכניס בחינת מלכות, שהוא בחינת דבר אחד לדור, הוא מכניס אותה בתוך

(א) ע"י ברכות דף ס ע"ב. (ב) כמובא בכתבי האריז"ל. * שמות כ'. (ג) שבת קא:

כי זה ידוע, שכל המדות רעות ותולדותיהן נמשכין מארבעה יסודות, מארבע מרות, כמוכא במשנת חסידים: עצבות ותולדותיהן נמשכין מדומם, תאוות רעות ותולדותיהן נמשכין מצומח, דברים בטלים ותולדותיהן נמשכין מחי, גאווה ותולדותיהן נמשכין ממדבר; ומי שרוצה לילך בדרך הקדש, צריך לשבר כל המדות רעות ויספר לפני התלמיד-חכם, הינו [כלומר] ודויד-דברים, והתלמיד-חכם יפרש ויברר לו דרך לפי שרש נשמתו.

ויש שלש בחינות בהתקרבות לצדיקים, שעל-ידי שלש בחינות אלו נתתקן הכל. ואלו הם השלש בחינות:

הבחינה הראשונה, כשרואה את הצדיק, כמו שכתוב (ישעיה ל): והיו עיניך רואות את מוריד; וזאת הבחינה מבטלת המדות רעות, הנמשכין משני היסודות דומם צומח, הינו [כלומר] עצבות ותולדותיה, ותאוות רעות, כי צדיק הדור נקרא אם, על-שם שהוא מיניק לישראל באור תורתו, והתורה נקראת חלב, כמו שכתוב (שיר-השירים ד): דבש וחלב תחת לשונך. וזה אנו רואים בחוש, כשהתינוק הוא בעצבות ועצלות, כשרואה את אמו, הוא נתעורר בזריזות גדול לקראת אמו, הינו [כלומר] לשרשו.

גם אנו רואים בחוש, כשהתינוק עוסק בדברי שטות שלו, אף-על-פי שיש לו תאוה גדולה לזה, אף-על-פי-כן כשרואה את אמו, הוא משליך כל תאוותיו אחר כתפיו ומושך את עצמו לאמו. נמצא, שנתבטלן המדות רעות של שני היסודות: דומם צומח, על-ידי הסתכלות פני הצדיק.

וזהו: ומתירא מן הקוצים – שהוא בחינת צומח, ופחיתים – שהוא בחינת דומם. וכשנזדמן לו אבוקה של אור, זה תלמיד – חכם, שהוא אביק באור התורה, ועל-ידו נצול ממדות רעות של שני יסודות דומם צומח, ואז נצול מן הקוצים ומן הפחיתים:

הבחינה השנייה, הצדקה שנותן לתלמיד חכם, שעל-ידי זה נצול ממדות רעות של שני יסודות חי מדבר, שהן בחינת חיה רעה ולסטים, שהן דברים בטלים וגאווה ותולדותיהן, כי על-ידי דברים בטלים ולשון הרע בא עניות, כמו שכתוב (שמות ד): כי מתו כל האנשים, זהו עניות (n). גם בגאווה אמרו (קדושין מט:): סימן לגסות הרוח – עניות. ועל-ידי צדקה נתעשר, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (גטין ז:): אם שלמים וכו' רבים וכו' נגוזו ועבר וענתך לא אענך – שוב אין מראין לו סימני עניות.

(ד) עיין מ"ד בהעלותך פ' טו א"ל הקב"ה למשה מלך עשיתך וכן תרגום יונתן ועיין ג"כ בתיקון טו ובזוהר קדושים דף פ"ג ע"א. (ה) נדרים סד ע"ב. (ו) עי"ש ועיין סוכה כט: ועיין מגילה יג ע"ב ברש"י ד"ה ואם הגיס.

ז וזה פרוש (משלי טו): חמת מלך מלאכי מות, כי חמתו של הקדוש-ברוך-הוא – בשביל המלכות שהשפיל על-ידי עוונותיו; ואיש חכם וכפרנה, הינו [כלומר] בחינת תלמיד-חכם, בחינת משה, הוא יכפר לו, כמו שכתוב (מכה ז): ועובר על פשע לשארית – למי שמשים עצמו כשירים (ראש השנה יז:). נמצא, כשבא לפני תלמיד-חכם ומוציא כל צרופיו לפני התלמיד-חכם, והתלמיד-חכם הוא בחינת משה, שמשים עצמו כשירים, כמו שכתוב (במדבר יב): והאיש משה ענו מאד; ועל-ידי זה נקרא איש חכם, כמו שכתוב (איוב כח): והחכמה מאין תמצא (עין סוטה כא:). ובה יש כח לתלמיד-חכם לכפר, כמו שזאמר: ואיש חכם וכפרנה:

ובשביל זה, כשהתפלל משה על חטא העגל, אמר (שמות לב): אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא; כי זה מן הנמנע, שלא יבוא לאדם איזה גדלות, כששומע שמספרין שבחו, כל-שכן כשמלך גדול משבח ומפאר את האדם, אזי בודאי מן הנמנע, שלא יבוא לו איזה גדלות. אבל צריך לזה בטול כל הרגשותיו וקמירותיו, אזי יכול האדם לשמע שבחו, ולא יבוא לו שום גדלות, כמו משה רבנו, שראה כתוב בתורה: וידבר ה' אל משה, ויאמר ה' אל משה; וישראל קוראין בכל יום בתורה שבחו של משה, והוא בעצמו מספר להם שבחיו; ולא היה למשה שום התפארות וגדלות מזה, כמו שכתוב: והאיש משה ענו מאד, ובודאי על-ידי ענותנותו היה כח ביד משה לכפר עון העגל, כמו שכתוב: ואיש חכם וכפרנה:

וזה שטען משה: ואם אין, הינו [כלומר] אם לא תשא חטאתם, בזה אתה מראה, שאין לי כל-כך עניויות, שאוכל לכפר להם עון העגל, ככו בקשתי: מחני נא, כדי שלא אכשל בגדלות, שאני רואה ושומע בכל עת ספור שמי ושבחי בתורה, כי מי יוכל לעמד בזה, שישמע ספור שבחו ולא יתגאה, אם לא ענו גדול; ואם אני ענו, צריך לך שתשא חטאתם, כמו שכתוב: ועובר על פשע לשארית וכו':

וזה: (דברים לג) ויהי בישרון מלך (ד), הינו [כלומר] שמלכות עלה לשרשה כמו שכתוב (תהלים לז): וענוים יירשו ארץ, וארץ היא דינא דמלכותא [דין המלכות], כמו שכתוב (איוב כ): וארץ מתקוממה לו:

ח וזהו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סוטה כא): משל לאחד, שהיה מהלך בדרך באישון לילה ואפלה, ומתירא מן הקוצים ומן הפחיתים ומחיה רעה ומלסטים, ואינו יודע באיזה דרך מהלך וכו':

דף פח:), שהסתלקות משה בשבת בשעתא דמנחה [בשעת (תפלת) מנחה], שאז התגלות רעוא דרעוין [הרצון שברצונות], שהוא בחינת רצון אין סוף, שכל הרצונות מקבלין חיותם ממנו. וזה מחמת שבטל משה כל ישותו, כמו שכתוב (שמות טו): ונחנו מה. וזה פרוש: ויקבר אותו בגי (דברים לד) - זה בחינת אין, כמו שכתוב (ישעיה מ): כל גיא ינשא. בארץ מואב - זה בחינת מלכות, שדוד בא ממואב, שנסתלק משה בתוך אין סוף, בתוך רצון שברצונות, בתוך רעוא דרעוין, שהוא בחינת רצון אין סוף המלבש ברצונות, בתמונות אותיות, בבחינת מלכות, כמו שאמרו: בכל מקום שאתה מוצא גדלתו, הינו [כלומר] מלכות בחינת רעוין [רצונות], שם אתה מוצא רעוא [רצון], רצון אין סוף.

וזה: מול בית פעור, כי אמרו חכמינו זכרונם לברכה (מדרש אגדה מובא בתוספות סוטה יד): למה נקרא שמו פעור, על-שם שפוער פיו; כי כשפוגמין במלכות, אזי יש לו כח לפער פיו בצרופים רעים; אבל משה שתקן מדת המלכות, על-ידי-זה לא היה יכלת ביד פעור לפער פיו. וזה: ולא ידע איש - אפלו משה לא ידע, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוטה יד), כי נתבטל לגבי אין סוף. וכל זה היה במותו, אבל בודאי גם בחייו היה לו התפשטות הגשמיות, והיה מדבק את עצמו באור אין סוף, אבל ההתפשטות היה בבחינת: והחיות רצוא ושוב (ח). כי הקדוש-ברוך-הוא רוצה בעבודתנו, כמו שכתוב: ואבית תהלה מגושי עפר, מקרוצי חמר. ובשביל זה צריך שלא ישאר כן, אלא עד עת שיבוא הקדוש-ברוך-הוא בעצמו ויטל נשמתו.

וזה שאנו רואים, שלפעמים נתלהב אדם בתוך התפלה ואומר כמה תבות בהתלהבות גדול - זה בחמלת ה' עליו, שנפתח לו אור אין סוף והאיר לו; וכשרואה אדם התנוצצות הזאת, אף-על-גב דאיהו לא חזי מזלה חזי [אף על פי שהוא אינו רואה מזלו רואה] (מגלה ג), תכף נתלהב נשמתו לדבקות גדול, לדבק את עצמו באור אין סוף, וכשעור התגלות אין סוף, לפי מנין התבות שנפתחו והתנוצצו, כל אלו התבות אומר בדבקות גדול ובמסירת נפשו ובבטול כחותיו, ובשעה שנתבטל לגבי אין סוף, אזי הוא בבחינת: ולא ידע איש, שאפלו הוא בעצמו אינו יודע מעצמו.

אבל זאת הבחינה צריך להיות רצוא ושוב, כדי שיתקיים ישותו. נמצא, כשהוא בבחינת ושוב, אזי צריך להראות גם לדעתו, כי מתחלה, בשעת דבקות, היה נתבטל הדעת, כמו שכתוב: ולא ידע איש, וכשהוא בבחינת ושוב, ששב (לדעתו) לישותו, אז שב לדעתו; וכששב לדעתו, אז הוא יודע אחדות האין סוף וטובו, ואזי אין חלוק בין ה' לאלקים, בין מדת הדין למדת הרחמים, כי באין סוף אין שינוי, חס ושלום, שנוי רצון,

וזהו: כיון שעלה עמוד השחר נצול מחיה רעה ומלסטים. עמוד השחר רמז לצדקה, כמו שכתוב (ישעיה נח): כי תראה ערם וכסיתו וכו', אז יבקע כשחר אורך. נמצא, על-ידי צדקה נצול ממדות רעות של שני יסודות, חי מדבר שהם בחינת חיה רעה ולסטים:

הבחינה השלישית, כשמתודה ודוידברים לפני תלמיד-חכם, שעל-ידי-זה התלמיד-חכם מדין אותו בדרך ישר לפי שרש נשמתו, וזה הגיע לפרשת דרכים, ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (שם סוטה): זה תלמיד-חכם, ויום המיתה, זה בחינת ודוידברים לפני תלמיד-חכם; יום המיתה, רמז על ודוי, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין מג): כל המומתין מתודין. וזה נקרא פרשת דרכים כי התלמיד-חכם מפריש לו דרך לפי שרש נשמתו. אזי נצול מפלס, כי קדם שהתודה, אף-על-פי שהיה אצל התלמיד-חכם ונתן לו ממון, עדיו אינו יודע באיזהו דרך הוא מהלך, כי יש דרך ישר לפני איש ואחריה דרכי מות (משלי יד), אבל כשהגיע לפרשת דרכים, זה תלמיד-חכם ויום המיתה, הינו [כלומר] ודוידברים לפני תלמיד-חכם, אזי נצול מפלס:

ט וזה בכל פעם שבא אצל תלמיד-חכם ומספר לפניו כל לבו, והתלמיד-חכם הוא בחינת משה, שהוא בחינת אין, כמו שכתוב: והחכמה מאין תמצא; ועל-ידי-זה אתה נכלל באיך סוף. וזה בחינת (י): זרקא [מטעמי המקרא] סוד של הטעם זרקא], דאזדריקת לאתר דאתנטילת מתמן [שנזרקת למקום שנטלה משם], שתחזיר את המלכות לאין סוף, שהוא רצון שבכל הרצונות.

כי המלכות, שהוא בחינת אותיות הדבורים, כל אות ואות מלבש בה רצון השם יתברך, שרצון השם יתברך היה, שזאת האות, יהיה לה תמונה כזו, ואות אחרת, יהיה לה תמונה אחרת. נמצא, שרצונות, הינו [כלומר] תמונות אותיות הם התגלות מלכותו יתברך שמו, וכל אלו הרצונות, הינו [כלומר] התמונות נמשכין מרצון אין סוף, שאין בו תמונה, וכל הדברים והישות שבעולם הם מהאותיות, הינו [כלומר] ממלכות, כי ישות הוא מחמת המלכות, שרצה הקדוש-ברוך-הוא שיתגלה מלכותו בעולם, ועל-ידי-זה ברא את העולם מאין ליש, וכל הרצונות, הינו [כלומר] התמונות, וכל הישות, הינו בחינת מלכות מקבלים חיותם מרצון אין סוף. כמו שאמרו (מגלה לא): בכל מקום שאתה מוצא גדלתו של הקדוש-ברוך-הוא, הינו [כלומר] מלכותו, הינו [כלומר] רצונות, שם אתה מוצא ענותנותו, הינו [כלומר] רצון אין סוף.

וזה בחינת התפשטות הגשמיות, כי כשרוצה להכלל ברצון אין סוף, צריך לבטל את הישות שלו. וזהו שכתוב בזהר (יתרו

(ז) עיין תיקון כא ותיקון סד. (ח) יחזקאל א.

כי השנויים אינו אלא בשנוי התמונות, אבל על-ידי הדבקות של אדם באין סוף, ששם אין שנוי רצון, כי שם רצון פשוט, ואחר-כך נשאר בו רשימו [רשם] מאחדות הזאת, ואחר-כך נעשה בבחינת ושוב, אזי הרשימו [הרשם] מראה לדעת, שיידע שכלו טוב וכלו אחד:

וזה שאמר משה לדורו (דברים ד): אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים; כי משה הוא בחינת אין, ודורו הדבוקים אליו ראוי להם לדעת, הינו [זה] להאיר לדעת, בחינת אין סוף, בחינת רצון דרעיון [רצון שבצונות], בחינת: ה' הוא האלהים:

רשב"ם

פירא. דג: אכלא טינא. שרץ קטן: באוסייה. בנחיריו של דג נכנס השרץ: ואדחוהו מיא. הדיחוהו המים והשליכוהו ליבשה, כדרך ים שאינו סובל דבר מת: חרבו מנה שתין מחוזי. שהשליכוהו המים על ששים כרכים ושברו כלם, שהיה גדול כל-כך: ואכלו מנה שתין מחוזי. בעודנו לח: ומלחו מנה שתין מחוזי. אחרים, שהיו רחוקין משם, מלחו מנה ונשארוהו למקומן: מחד גלגלא דעינא. מנלגל עינו לקחו שמן תלת מאה גרבי [שלוש מאות חביות]: הוא מנסרי. לבנות מעצמות הדג אותן מחוזי [ערים] שהפילו:

וזה פרוש: אמר רבה בר בר חנא: זמנא חדא הוה קאזלינו בספינתא [פעם אחת הלכנו בספינה], וחזינו ההוא כורא דיתבא לה אכלה טינא באוסייה (ט) [וראינו אותו דג שנכנס שרץ קטן ששמו אכלה טינא בנחיריו], ואדחוהו מיא, ושדוהו לגודא [ונמת הדג] ודחו אותו המים והשליכוהו לשפת הים], וחרוב מנה שתין מחוזי [וחרבו ממנו ששים ערים], ואכלו מנה שתין מחוזי [ואכלו ממנו ששים ערים], ומלחו מנה שתין מחוזי

[ומלחו ממנו (מבשרו) ששים ערים], ומלאו מחד גלגלא דעינא תלת מאה גרבי משחא [ומלאו מגלגל עין אחת שלו שלש מאות חביות שמן]. וכי הדרן לבתר תריסר ירחי שתא [וכשחזרנו אחר שנים עשר חדשים], חזינו דהוה קא מנסרי מגרמה מטללתא [ראינו שהיו מנסרים מעצמותיו קורות], ויהבי למבניניהו הנד מחוזי [ונתנו אותם לבנות את אלו הערים (שנחרבו)]:

פרוש: ספינה - לשון חשיבות, בחינת מלכות, שרבה בר בר חנא חקר בשכלו אודות המלכות, איך בני-ישראל מעלין אותה. וחזינו האי פורא - ישראל מכנין בשם דגים, כמו שכתוב (בראשית מח): וידגו לרב בקרב הארץ. דיתבי לה אכלא טינא בנחיריו - זה בחינת תפלתן של ישראל, כמו שכתוב (ישעיה מח): ותהלתי אחרטם-לך; שנתערב שרץ, הינו [כלומר] טמאה, בתפלתו ועבודתו ובלבל אותו, ולא היה יכול איש הישראלי הזה לעבד עבודתו תמה. מה עשה האיש הזה, עשה שלש

בחינות הנ"ל, הינו [כלומר] התקשרות להצדיק, ונתינת הצדקה ודוידברים.

וזה פרוש: ומתה ואדחוהו מיא ושדוהו לגודא; והזכיר השלש בחינות מעלא לתתא [מלמעלה למטה]: ומתה - זה בחינת ודוידברים, כמו שאמרו: כל המומתין מתודין; ואדחוהו מיא - זה בחינת צדקה, כמו שכתוב (קהלת יא): שלח לחמך על פני המים. וכתוב [וכתוב] (ישעיה לב): אשריכם זרעי על כל מים. ושדוהו לגודא - הצדיק נקרא גודא, לשון גדר, שהוא גודר פרצותיהן של ישראל (יחזקאל כב; ישעיה נח) (י) וזה: ושדוהו לגודא - שהקריב את עצמו לצדיק:

ועל-ידי שלש בחינות אלו: וחרוב מנה שתין מחוזא - שעל-ידי המיתה, הינו [כלומר] ודוידברים, העלה את המלכות מבין הסטרא-אחרא [צד האחר (צד הטמאה)], והצדיק הורה לו את הדרך הישר, כמו שכתוב בהפטרת בראשית (ישעיה מב): אחרים הרים וגבעות - רמז על חרבן ממשלת העכו"ם [אמות העולם]; והולכתי עורים בדרך לא ידעו - זה בחינת שהצדיק הורה לו דרך ישר, זה בחינת פרשת-דרכים כגזכר לעיל [למעלה], ושתין מחוזא רמז על עליית המלכות, דכתיב בה (שיר-השירים ו): ששים המה מלכות:

ואכלו מנה שתין מחוזא - רמז על שני מדות רעות של חי מדבר, שעל-ידו בא עניות כנ"ל, ועל-ידי צדקה מתקן אותם ומשיך שפע. וזה: אכלו מנה. ושתין מחוזא - רמז על בחינת ששים גבורים, שמשם בא פרנסה, כמו שאמרו: גבורות גשמים. (ברכות לג. תענית ב. עין שם) ומלחו מנה שתין מחוזא - זה רמז על תקון שני מדות רעות, דומם צומח, על-ידי קרבתו להצדיק, כי הצדיק הוא ברית מלח עולם. גם עצבות ותאוות באים מדמים עכורים, ועל-ידי מלח פולט הדמים רעים. ושתין מחוזא זה רמז על ששים אותיות שבברכת כהנים שהם ביד הצדיק, כמו שכתוב (משלי י): ברכות לראש צדיק:

ומלאו מחד גלגלא דעינא תלת מאה גרבי משחא - גרבי משחא זה בחינות הדעת, כי שמן משחת קדש (שמות ל) זה בחינת שכל. ותלת מאה זה בחינת משה, שהוא בחינת מה שהצדיק מקטין את עצמו בבחינת מה. בשלש בחינות צריך להקטין את עצמו, כמו שכתוב (ירמיה ט): אל תהלל חכם, גבור ועשיר:

נמצא, שבכל בחינה מאלו שלש בחינות הוא נעשה מה, ועל-ידי-זה יש לו התפשטות הגשמיות, ומדבק באור אין סוף, שאין שם שום שנוי רצון, אלא: ה' הוא האלקים כנ"ל, הינו [כלומר] כלו הטוב והמטיב. וזה בחינת חד גלגלא דעינא,

(ט) ומית כ"ה ג' הב"ח בגמ', וכ"ה בדברי רבינו ז"ל להלן [הלאה] בפירושו המאמר. (י) עיין מגילה י"ג ע"א.



וקול שופר הריעו לפני וכו': (תהלים צח)

א כי צריך כל אדם לומר: כל העולם לא נברא אלא בשבילי (סנהדרין לז). נמצא כשהעולם נברא בשבילי, צריך אני לראות ולעין בכל עת בתקון העולם ולמלאת חסרון העולם, ולהתפלל בעבורם:

וענין התפלה הו בשני פנים, הינו [כלומר] קדם גזרדין מתפללין כסדר התפלה, ואין צריך להלביש התפלה, אבל לאחר גזרדין צריך להלביש התפלה, כדי שלא יבינו המלאכים העומדים לשמאל, ולא יקטרגו. כמו שכתוב (דניאל ד): בגזרת עירין פתגמין [בגזרת דברי המלאכים], הינו [כלומר] לאחר גזרדין, אזי: במאמר קדישין שאלתיו, אזי הצדיקים מלבישים שאלתם במאמר:

ב אבל איך ידעינו [אנו יודעים] בין קדם גזרדין בין לאחר גזרדין? על-ידי המצוות שאנו עושים, יכולין אנחנו לידע בין קדם גזרדין לאחר גזרדין. ודוקא כשעושים המצוות בשמחה גדולה כל-כך, עד שאין רוצה בשום שכל עולם הבא, אלא הוא רוצה שיזמין לו הקדוש-ברוך-הוא מצוה אחרת בשכר מצוה זאת, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (אבות ד): שכר מצוה-מצוה; כי הוא נהנה מהמצוה בעצמה:

וזהו החלוק שבין נבואת משה רבנו לבין נבואת שאר נביאים, כפרוש רש"י: וידבר משה אל ראשי המטות וכו' זה הדבר אשר צוה ה'*. פרש רש"י: כל הנביאים נתנבאו בכה אמר ה', נוסף עליהם משה, שהתנבא בזה הדבר. כי בחינת כה הוא אספקלריא [מראה] שאינה מאירה, וזה הדבר הוא בחינת אספקלריא [מראה] המאירה.

ואלו השתי בחינות נביאות יש בעבודת הבורא: יש אדם העושה המצוה בשכר עולם הבא, שאינו נהנה מהמצוה בעצמה; אלו לא היו נותנין לו עולם הבא בשכרה לא היה עושה אותה, וזה בחינת כה, אספקלריא [מראה] שאינה מאירה, כמו אדם שרואה איזה דבר מרחוק (כ), כן הוא עושה המצוה בשביל שכרה הבא לעת רחוק, הינו [כלומר] אחר עולם הזה. ושלוש שכר נקרא בשם נביא, כי ראשי תבות של: יבא ברנה נשא אלמתי, ושם בפסוק הזה נרמז על שלום שכר: הלוך ילך ובכה נושא משך הזרע, (תהלים קכו) - שמצטער בעשייתה, בא יבא

כמובא באדרא [חלק מתוך ספר הזהר הקדוש (ק"מ) שני חלקים אדרא רבה ואדרא זוטא] (נשא דף קלז:); ולזמנא דאתי ישתכח בה עינא חד דרחמי [ולעתיד לבוא תמצא בה עין אחת של רחמים] - זה בחינת כלו הטוב והמטיב. נמצא כשהצדיק עושה עצמו מה, מדבק את עצמו לעינא חד דרחמי [לעין אחת של רחמים], הינו [כלומר] לאין סוף; ואחר-כך, כשחוזר, בבחינת רצוא ושוב, אז ממשיך מאור אין סוף האחדות הרצון הפשוט שם דרך ה"מה" שלו, ונעשה ממה מאה, כמו שאמרו: אל תקרי [תקרא] מה, אלא מאה (א). ונעשה תלת מאה [שלוש מאה] מתלת [משלש] מה, וממשיך אור הזה לדעתו ולשכלו, הינו [כלומר] גרבי דמשחא, שהוא בחינת שכל כנ"ל. אתה הראית לדעת, שממשיך אור אין סוף לדעתו, שידע האחדות, שה' הוא האלהים, ויברך הטוב והמטיב על הכל כמו לעתיד לבוא:

כי הדרן ואתאן לבתר תריסר ירחי שתא וקחזינו דהווי מנסרא מגרמיהו לבנינה הנהך מחוזה - כי מאחורי הקדשה, שהם שנים-עשר שבטים, שעל-ידם נתפקן מלכות הנ"ל (ב), ואחריהם הוא הטמאה, ויש בגי' אדם, שיוציאין מהקדשה. וזה שספר התנא, שהדר וחזר לעין באלו שהם בתר תריסר ירחי שתא, שהם הרעים. וחזינו דהווי מנסרי מגרמיהו - הינו [כלומר] שעל-ידי מעשיהם הרעים, החקוקים על עצמותם, והחקיקה עובר מעבר לעבר כנסירה ממש. אבל על-ידי שאיש הישראלי הנ"ל נתעורר בתשובה על-ידי שרץ קטן שבנחיריו, על-ידי שהרגיש טמאה קטנה שמבלבלת אותו - על-ידי תשובתו גורם, שגם אלו הרשעים נעשו כסא לקדשה. ויהבי לבנינא הנהך מחוזה שעוזרים גם הם לעובדי השם, שיבנו הנהך מחוזה הנ"ל:

וזה פרוש: אנכי ה' אלהיך. פרוש הן ה' הן אלהיך תבין שכל זאת אנכי, הינו [כלומר] שתקים: בה' אהלל דבר, באלהים אהלל דבר, הינו [כלומר] כלו הטוב והמטיב כנ"ל; אשר הוצאתיך מארץ מצרים - דאיתא [שמובא] במדרש (בראשית רב' טו, כ), כי כל הגליות נקראים על-שם גלות מצרים, מפני שהם מצרים לישראל, הינו [כלומר] שעל-ידי הצדיק נתבטל מלכותם וממשלתם של העכו"ם [אמות העולם], כי על-ידי-זה עולה מתוכם מלכות דקדשה כנ"ל:

מבית עבדים - זה רמז על בטול המדות רעות של ארבע יסודות, המכנים בשם עבדים, כי כל הארבע יסודות הם מתחת גלגל הירח. והירח מכנה בשם עבד, כמובא בזהר (וישב דף קפא); הנה ישכיל עבדי - דא סהרא [זה הירח], פרוש על-ידי הצדיק עולה המלכות מן הסטרא-אחרא [מצד האחר (צד הטמאה)], ונתבטלים המדות רעות, ועל-ידי-זה האדם בא לבחינת עולם הבא, לבחינת: בה' אהלל דבר, באלהים אהלל דבר:

(יא) עיין מנחות מ"ג ע"ב, ועיין רש"י ותוספות. (יב) עיין זוהר ויחי רמ"א. * במדבר ל. (א) עיין זוהר וירא קד.

ברנה נשא אלמתי - שישמח לעתיד, כשיקבל שכר המצוות. ראשי תבות של **יבא ברנה נשא אלמתי**, ראשי תבות **נביא**:

אבל נביא, שמתנבא בזה הדבר, שאינו רוצה בשכר המצוות, אלא רוצה במצוה בעצמה, שהוא משמח כל-כך בעשייתה, עד שממאס בכל מין שכר, נמצא שעולם הבא שלו בהמצוה בעצמה. וזה בחינת נביא, הינו [כלומר] שלום שכר, בבחינת זה הדבר, בבחינת אספקלריא [מראה] המאירה, כמו אדם הרואה דבר מקרוב בראיה יפה וברה, כמו-כן הוא נהנה מהמצוה בעצמה, ושכרו נגד עיניו:

ומי שהוא במדרגה הזאת, שעושה המצוה בשמחה גדולה כל-כך, עד שאין רוצה בשום שכר עולם הבא בשבילה - הוא יכול לידע בין קדם גזר-דין לאחר גזר-דין, כי המצוות הם קומה שלמה, והם מחיין את כל הקומות, הן קומת אדם, הן קומת עולם, הן קומת שנה, כי עולם, שנה, נפש - הן מקבלין החיות מהמצוות, כמו שכתוב (תהלים ל): וכל מעשהו באמונה; וכתוב [נכתוב] (שם קיט): כל מצותיך אמונה; והקדוש-ברוך-הוא הוא אחדות פשוט עם המצוות, וכשמעשה הקדוש-ברוך-הוא כתקונן וכסדרו, אזי הקדוש-ברוך-הוא משמח בהם ומתענג בהם, כמו שכתוב (שם קד): ישמח ה' במעשיו. כמו בעל-מלאכה, שעושה איזה כלי, והכלי הוא יפה - אזי הוא מתענג בה; והשמחה של הקדוש-ברוך-הוא היא מלבשת בהמצוות, כי הם אחדותו. ומי שעושה המצוה בשמחה מהמצוה בעצמה, נמצא, כשנכנס בהשמחה שבמצוה, הוא נכנס בשמחת הקדוש-ברוך-הוא, שמשמח במעשיו, וזה בחינת (שם קמט): ישמח ישראל בעשיו:

נמצא, כשיש איזה צער ודין בעולם, שנה, נפש - אזי בודאי נגרע משמחת הקדוש-ברוך-הוא, כמו שכתוב (בראשית ו): ויתעצב אל לבו; וכמו שכתוב (סנהדרין מו): שכינה מה אומרת? קלני מראשי וכו', וזה שנקנס בתוך השמחה יכול בודאי לידע לפי ענין השמחה, אם הוא קדם גזר-דין, אם הוא לאחר גזר-דין. גם יכול לידע על איזהו חלק מהקומה נגזר הדין, כי יודע לפי קומת המצוות: אם אין יכול לעשות בשמחה ראשי המצוות, הינו [כלומר] מצוות התלויות בראש, ידע שהדין נגזר על ראשי עולם, שנה, נפש, וכן בשאר קומת המצוות:

וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מכילתא ועין ביצה טז) בשבת: זכרהו מאחד בשבת, הינו [כלומר] ששמחת ותענוג עולם הבא, שהוא בחינת שבת, ירגיש בששת ימי המעשה, שהן בחינת מעשה המצוות, שבהם נבראו עולם, שנה, נפש. [וזהו]: (דברים כד) ביום תתן שכרו - שיהא שכרו מהמצוות בעצמו, ולא תבא עליו השמש - שלא יעשה המצוות בשכר עולם הבא, שהיא אחר ביאת שמשו, אחר מותו:

ג ועקר השמחה הוא בלב, כמו שכתוב (תהלים ד): נתת שמחה בלבי. ואי אפשר ללב לשמח אלא עד שיסיר עקמימות שבלבו, שיהא לו ישרות לב, ואז יזכה לשמחה, כמו שכתוב (שם צ): ולישרי-לב שמחה:

ועקמימות שבלב מפשיטין על-ידי רעמים, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות נט): לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמימות שבלב. ורעמים הוא בחינת קול, שאדם מוציא בכח בתפלתו, ומזה נעשה רעמים, כי איתא [מובא] בזהר (פינחס דף רלה:): כד קלא נפיק ואערא בעבי מטרא, אשתמע קלא לברייתא, ודא אנון רעמים [כאשר הקול יוצא ופוגע בעננים של מטר, נשמע קול לבריות, ואלו הם רעמים]. ועקר הרעמים הם מגבורות, כמו שכתוב (איוב כו): ורעם גבורתו מי יתבונן; ובשביל זה אנו מברכין: שכחו וגבורתו וכו'. והגבורות הם בחינת כח וגבורה, שאדם מוציא את הקול בכח גדול, והקול הזה פוגע בעבי מטרא, הינו [זה] בחינת מחין, שמשם יורדין טפין טפין [טפות טפות], כמו שכתוב בזהר (פינחס דף רלה:): באר מים חיים ונוזלים מן לבנו, מן לבונא דמחא [מהלבן של המח]. וכשפוגע בעבי מטרא אזי אשתמע קלא לברייתא הינו [זה] בחינת רעמים. וזהו (תהלים עז): קול רעמד בגלגל, הינו בגלגלתא דמחא [כלומר בגלגל המח]; כד אערא בגלגלתא דמחא [כאשר פוגע בגלגל המח], נעשה מהקול רעמים, ונשמע לברייתא [לבריות].

וזה (שם מט): פי ידבר חכמות, הינו [כלומר] הדבור היוצא מפי פוגע בחכמה, הינו בגלגלתא דמחא [כלומר בגלגל המח], ועל-ידי-זה: והגות לבי וכו', הינו* [כלומר] שנתעורר על-ידי-זה הרעם, נתעורר הלב, כמו שאמרו: קול מעורר הכונה**. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות י): מי שיש בו יראת-שמים, דבריו נשמעין, כי מי שיש בו יראה, קולו נעשה רעמים, כי רעם מסטרא דיצחק [מהצד של יצחק], כמו שכתוב: ורעם גבורתו, ועל-ידי-זה דבריו נשמעין, הינו [כלומר] משתמע קלא לברייתא כי תמן תליא שמיעה^(ב) [נשמע קולו לבריות, כי שם תלוייה השמיעה], כמו שכתוב (חבקוק א): ה' שמעתי שמעך יראתי:

וזה פרוש (תהלים קג): גבורי כח עושי דברו לשמע בקול דברו; איתא [מובא] בזהר (לך דף צ): זכין למשמע קלין מלעלא [זוכים לשמע קולות מלמעלה], הינו [כלומר] על-ידי הגבורות נעשה רעמים, ועל-ידי-זה הלב שומע, והינו [וזה]: והגות לבי תבונות; וכמו שכתוב (מלכים א' א): ונתת לעבדך לב שומע; וגם דבריו נשמעין לברייתא [לבריות], וזהו: לשמע בקול דברו. וזה בחינת קול השופר, דא [זה] שופר של איל - אילו של יצחק^(א), בחינת ורעם גבורתו. וזהו (תהלים טפ): אשרי העם יודעי תרועה - יודעי דיקא [מדיקה], שיפגע הקול במח, בחינות עבי מטרא [עננים של מטר], ויהיה בבחינת רעמים. ומי ששומע תקיעת שופר מאיש

* ע"ז שנתעורר הרעם (כ"ל). ** עיין ברכות כ"ד ע"ב ובהרא"ש ורבינו יונה שם ובש"ע סי' ק"א. [ובסי' ס"א סעיף ד']. (ב) זוהר פינחס דף ר"ל. ובתיקון ע'. (ג) זוהר

המריבה אלא בשבילך, כדי שתשוב ממות לחיים, מחמץ למצה, מחיית לה"א, ותשוב מיראה רעה, מקול פגום, מחכמה פגומה ליראה טובה, לקול טוב, לחכמה טובה. וכשתשמר את מחך מבחינת חמץ, שלא יהיה אטום, אזי יפגע קולך בגלגלתך, ויתעבד [וייעשה] רעם, ויתפשט עקמימיות שבלבך, ואז תזכה לשמחה, כמו שכתוב: ולישרי לב שמחה.

וזה פרוש (תהלים פא): אענך בסתר רעם, אבחנוך על מי מריבה סלה. מי מריבה זה בחינת מצה, בחינת מחין, על ידי זה נעשה רעמים:

ה **ותדע**, שצריך לשתף הגבורות בחסדים, שמאלא בימינא [שמאל בימין], כמו שכתוב (תהלים ט): בגבורות ישע ימינו. כי עקר התגלות על ידי החסדים, כמו שכתוב (שם קי): שב לימיני:

וכן צריך לשתף האהבה עם היראה, כדי שיתעבד [שייעשה] רעמים. וזה: מסטרא דימינא מחא חורא ככספא [מצד ימין, המח לבן כסף] (תקון ע) וזה וישב הים, הינו [כלומר] ים החכמה, לפנות בקר דא [זה] בקר דאברהם⁽¹⁾, בחינת: אברהם אוהבי [ישעיה מא]; לאיתנו דא [זה] גבורות, הינו [וזה] בחינת: קול רעמד בגלגל.

וזהו (שיר השירים ח): מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה; כי עקר התגברות על ידי האהבה, כמו שכתוב: שב לימיני וכו'. וזהו פרוש (תהלים טט): אל הכבוד. אל דא [זה] חסד; כבוד דא [זה] חכמה, כמו שכתוב (משלי ג): כבוד, חכמים ינחלו; הרעים דא [זה] בחינת רעמים, הינו [כלומר] הגבורות בחינת רעמים צריך לשתף עמהם אהבה, כדי שיפגעו בכבוד בבחינת חכמה, שיתעבד [שייעשה] מהם רעמים ותתגבר על אויבך, כמו שכתוב: שב לימיני וכו'.

רשב"ם
שיצא. סנפיר: בין שיצא לשיצא. סנפירין בגב הדג, אחד לצד הראש ואחד לצד הזנב: **איהו בזקיפו**. שהיה הולך כנגד הרוח: **ואנו אזלינו בשפולי**. כמו שהרוח הולך, דמים של ים אינם נובעין אלא על ידי רוח הולכין בהן: **כמחם קומקומא דמיא**. כשעור שמחממים קומקומא של מים חמין: **ושדיא פרשא גירא**. כשהיה שום אדם יורה בחץ ובקשת על שפת הים לארץ, הווי חזינו דקדמה לה ספינתא לחץ [היינו רואים שהספינה קודמת לחץ]:

וזהו פרוש: **אמר רבה בר בר חנה**: זמנא חדא הוה אזלינו בספינתא [פעם אחת נסענו בספינה], **וסנאי ספינתא בין שיצא לשיצא דכורא תלתא יומא ותלתא לילותא** [ההלכה הספינה בין סנפיר לסנפיר של הדג שלשה ימים ושלושה לילות], **איהו בזקיפו ואנו בשפולי** [הדג שט בעליה נגד הרוח] ואנחנו בירידה (לכוון הרוח). **וכי תימא לא מסגי ספינתא טובא** [ואם תאמר שהספינה לא נסעה מהר], **כי**

ירא וחרד, בודאי לא ידאג כל השנה מרעמים, כמו שכתוב: בקולות וברקים עליהם נגלית, ובקול שופר עליהם הופעת - שבקול השופר הופיע עליהם מקולות וברקים:

ד **אבל** צריך לפנות את המחין מחכמות חיצוניות וממחשבות זרות. מחמץ, שלא יחמיץ את חכמתו בחכמות חיצוניות ובתאוות, כדי כשיוציא את הקול ויפגע במחו, יתעבד [נעשה] ממנו רעם; אבל כשגלגלתא דמחא [כשגלגל המח] אטום בטמאה, כמו שכתוב (ויקרא יא): ונטמתם בם; אזי אין קולו נשמע. גם ישמר יראתו, שממנו תוצאות הקול, כמו שכתוב: ורעם גבורתיו; שלא יהיה לו יראה חיצונית. וזה (אבות פ"א): אם אין חכמה אין יראה; אם אין יראה אין חכמה:

וזהו (שבת נו: ובסנהדרין כא:): ירד גבריאל ונעץ קנה בים. פרוש, מהשתלשלות הגבורות, הינו [כלומר] יראה חיצונית, נעץ קנה בים החכמה. קנה דא [זה] בחינת קול היוצא מהקנה^(ד). הינו [כלומר] על ידי השתלשלות הגבורות, שהיא בחינת סוספיתא דדהבא [פסלת הזהב] - יראה חיצונית, נשאר הקול נעוץ באטימת השכל, ולא ישתמע לבריתא [ולא ישמע לבריות].

ועקר - לשמר מחו שלא יחמיץ, וזהו (תהלים טח): גער חית קנה, כדאיתא [כמו שמובא] בזהר (פינחס דף רנב): קנה חיית תשבר ותעשה ממנה ה"א, ותעשה מאותיות חמץ מצה, הינו [כלומר] שלא תחמיץ חכמתך. וזהו לשון גער, לשון מריבה, כי מצה לשון מריבה, דצדיקיא עבדין מצותא בסטרין אחרניו, דלא יתקרבו למשכנא דקדשה [שהצדיקים עושים מריבה עם כחות של צד האחר (צד הטמאה), שלא יתקרבו למשכן הקדושה], הינו [כלומר] כשתשמר את חכמתך, שלא יכנס בו חכמות חיצוניות, שלא תהרהר בהרהורים רעים, שהם בחינת קנה דסטרא אחרא [של צד האחר (צד הטמאה)], כנגד: קנה חכמה קנה בינה דקדשה - על ידי זה תנצל מבחינת חמץ, שהיא סטרא דמותא [צד המות], כדאיתא [כמו שמובא]: מחמצת, תמן סטרא דמותא [שם צד המות]:

ותאמין, כי כל מצותא ומריבה, שיש בין הצדיקים השלמים, אין זה אלא כדי שיגרשו סטרין אחרניו [כחות של צד האחר (צד הטמאה)]. וזה פרוש (משלי טו): און שמעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין - לשון תלונה ומריבה^(ה); כשאתה שומע מריבות שבין הצדיקים, תדע, שזה משמיעין אותך תוכחה על שפגמת בטפי מחך, שעל זה נאמר (שם ב): כל באיה לא ישובון ולא ישיגו ארחות חיים; שאתה דבוק בסטרא דמותא [בצד המות], בחינת חמץ, בחינת ירד גבריאל וכו'. ותדע, שנעץ קנה הינו חכמות חיצוניות נעוצים בים חכמתך, ובודאי אם לא היה נפגם מחך, לא היה נשמע לך מריבות שבין הצדיקים, ואין

פינחס דף רל"ה ע"ב. (ד) ברכות ס"א. ועיין זוהר פינחס דף רל"ד. (ה) ועיין זוהר חדש ס' ויצא וילן שם כד"א וילונו העם. (ו) עיין זוהר תרומה קע ע"ב.

התגברות הגבורות אינו אלא על-ידי חסדים. וצריך לאכללא שמאלא בימינא [וצריך לכלול השמאל בימין] כנ"ל ואף-על-פי-כן צריך לאקדמא [להקדים] את היראה^(ז), כי בעל-אבדה מחזיר על אבדתו. (כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (קדושין ב): דרכו של איש לחזר אחר אשה. משל לאדם, שאבדה לו אבדה וכו'. פרוש, כי אהבה הוא בחינת איש, ויראה היא בחינת אשה, כידוע ועל-כן צריך להקדים את היראה, כי אז תבוא אליו האהבה ממילא, כי האהבה הולכת ומחזרת אחר היראה תמיד, כי בעל-אבדה מחזיר אחר אבדתו, כנ"ל, כך שמעתי מפיו הקדוש בפרוש).

וזהו בחינת: וכי שדא פרא גירא וכו', ואמר רב אשי: האי גילדנא דימא זה וכו'; גיל דנא הוא בחינת שם אגל"א, שהוא בחינת גבורות, כי הוא ראשי תבות: אתה גבור לעולם אדני, כמובא^(ח), כי גילדנא הוא אותיות אג"ל ושם אדני בשלמות הינו שם אגל"א כנ"ל.

וזה פרוש: בחצרות וקול שופר וכו', הינו [כלומר] על-ידי בחינת קול דנפק [שיוצא] כנזכר לעיל [למעלה], על-ידי-זה: ירעם הים וכו', נעשה בחינת רעמים, בחינת: קול רעמד בגלגל. תבל וישיבי בה - דא בחינת לבא וערקין דילה [זה בחינת לב והעורקים שלו], כמו שאמרו: לא נבראו רעמים וכו', כי תבל אותיות תי"ו לב: תו לשון רשימה, כמו שכתוב (יחזקאל ט): והתוית תו, שנרשם הקול בלב, כמו שאמרו: לא נבראו רעמים וכו'; ועל-ידי-זה: נהרות ימחאו כף - בחינת שמחה כנ"ל, ולישרי לב שמחה:

ועל-ידי השמחה יחד הרים ירננו. רנה לשון תפלה, כמו שכתוב (מלכים א' ח): לשמע אל הרנה וכו'; הרים בחינת צדיקים^(ט) הינו [כלומר] על-ידי שמחת הלב יכולין להתפלל ולהלביש את תפלתן במאמר, כשיבינו כי נגזר הדין. וזה פרוש יחד - שמלבישים תפלתם בספורים יחד.

לשון רבנו זכרוננו לברכה



וי אלא משה קרא את יהושע וכו': (דברים לא) א כי צריך כל אדם למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד המקום^(א). כי מי שרודף אחר הכבוד אינו זוכה לכבוד אלקים, אלא לכבוד של מלכים, שנאמר בו (משלי כה): כבוד מלכים חקר

(ז) עיין תקונים בהקדמה. (ח) ז"ח פרשת תרומה. (ט) עיין מ"ד בא פ' טו. (א) עיין תנ"א פי"ג, מ"ד במדבר פ' ד'.

אתא רב דימי אמר: כמחם קומקומא דמיא מסגי שתין פרסי [כשבא רב דימי אמר: כשעור זמן שמחממים קמקום מים נסעה ששים פרסאות], ושדי פרא גירא וקדמא לה איהי [ואם פרש היה יורה חץ היא היתה מקדימה אותו]. ואמר רב אשי: ההוא גלדנא דימא הואי, דאית לה תרי שיצא [ואמר רב אשי: דג זה גלדנא דימא היה (כך שמו), שיש לו שני סנפירים]:

ספינתא לשון חשיבות, דא [זה] בחינת גבורה יראה, כמו שכתוב (ישעיה לג): יראת ה' היא אוצרו; שהיא עקר החשיבות. שיצא לשון צרה, כמו שכתוב (במדבר טז) ואכלה אתם כרגע, ותרגומו: ואשצי יתהון.

תלתא יומא ולילותא דא [זה] בחינת מצוות, שיש בהם משפלות ומקבלות וחקות, וכתוב [וכתוב] בהם (יהושע א): והגית בו יומם ולילה. איהו בזקיפו ואנן בשפולי זה בחינת: ישמח ה' במעשיו, ישמח ישראל בעשיו. כמחם קומקומא דמיא דא מחא [זה המח], כמו שכתוב (שיר-השירים ד): ונוזלים מן לבנון. מסגא שתין פרסי דא [זה] בחינת גבורות, ששים גבורים, ורעם גבורותיו.

וכי שדי פרא גירא פרא דא [זה] בחינת חסד, שהוא מוציא לאור תעלומות, דברים המצמצמין הוא מפרש אותם. גירא דא [זה] (תהלים קמד): שלח חציו ותהמם, דא [זה] בחינת: שב לימיני וכו'. קדמה לה איהי דא [זה] בחינת יראה שהיא קדם, שהיראה היא קודמת, כמו שכתוב (שם קיא): ראשית חכמה וכו'.

שרבה בר בר חנה ספר, שהלך כל-כך במדת היראה, וראה גדל כח היראה, עד שיכול להבין על ידה בין קדם גזר-דין לאחר גזר-דין, וזהו: בין שיצא וכו', והדר מפרש [וחוזר ומסביר] איך יכול להבין, הינו [כלומר] על-ידי המצוות, שהם בחינת תלתא יומא וכו', יכול להבין. ודוקא כשעושין אותו בשמחה, ועל-ידי שמחת המצוות יכול להבין, כי הקדוש-ברוך-הוא משמח במעשיו, והשמחה היא מלבשת במצוות כנ"ל, ואנחנו משמחין למטה גם-כן בהקדוש-ברוך-הוא, כמו שכתוב: ישמח ישראל בעשיו, ואין רצוננו בשום שחר, אפלו שחר עולם הבא כנ"ל.

וזה: איהו בזקיפו ואנן בשפולי לפי שמחתו כן שמחתנו, ועל-ידי-זה אנחנו יכולין להבין. והדר מפרש [וחוזר ומסביר] איך להשיג בחינת שמחה, על-ידי בחינת רעם.

וזהו: כי אתא רב דימי אמר: כמחם קומקומא דמיא וכו', הינו [כלומר] בחינת: קול רעמד בגלגל. שתין זה בחינת גבורות, הפוגעין בגלגלתא [הפוגעים בגלגל (המח)], ונעשה ממנו רעמים ואשתמע קלא [ונשמע קול], זה בחינת: הקול מעורר הכוונה, בחינת: לא נבראו רעמים וכו'. והדר [ושוב] אמר, שעקר

השמאלי, וזה בחינת זביחת היצר הרע, ועל ידי זה זוכה לכבוד אלקי, כמו שכתוב (שם ט): זובח תודה יכבדני, ודרשו חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין מג): על זביחת היצר הרע:

ג וצריך לאחז תמיד במדת התשובה, כי מי יאמר זכיתי לבי, טהרתי מחטאתי (משלי כ), כי בשעה שאדם אומר: חטאתי, עויתי, פשעתי – אפלו זה אי אפשר לומר בבר-לבב בלי פניה. (וזהו: מי יאמר זכיתי לבי, טהרתי מחטאתי; הינו [כלומר] מי יוכל לומר שלבו זך וטהור מפניות, אפלו בשעה שאומר: חטאתי וכו'. וזהו: מי יאמר וכו': טהרתי מחטאתי; הינו [כלומר] שיהיה טהור מן ה"חטאתי, עויתי, פשעתי" שאמר, כי גם אז אינו זך וטהור בלי פניות כנ"ל.) נמצא, שצריך לעשות תשובה על התשובה הראשונה, הינו [כלומר] על "חטאתי, עויתי, פשעתי" שאמר, כי עליו נאמר (ישעיה כט): בשפתיו כבדוני; כי על ידי תשובה זוכה לכבוד ה', ולבו רחוק ממני:

ואפלו אם יודע אדם בעצמו שעשה תשובה שלמה, אף על-פי-כן צריך לעשות תשובה על תשובה הראשונה, כי מתחלה כשעשה תשובה, עשה לפי השגתו, ואחר-כך בודאי כשעושה תשובה, בודאי הוא מכיר ומשיג יותר את השם יתברך. נמצא, לפי השגתו שמשיג עכשו, בודאי השגתו הראשונה הוא בבחינת גשמיות, נמצא שצריך לעשות תשובה על השגתו הראשונה, על שהתגשם את רוממות אלקותו.

וזו בחינת עולם הבא, שיהיה כלו שבת, הינו [כלומר] כלו תשובה, כמו שכתוב (דברים ל): ושבת עד ה' אלקיך; כי עקר עולם הבא הוא השגת אלקותו, כמו שכתוב (ירמיה לא): וידעו אותי למקטנם ועד גדולם. נמצא, בכל עת שישנינו השגה יתרה, אזי יעשו תשובה על ההשגה הראשונה.

וזו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שם בסנהדרין): כל הזובח את יצרו – הינו [כלומר] בחינת תשובה, בחינת: ולבי חלל בקרבי, בחינת דם לה', בחינת אקי"ה, בחינת כתר, בחינת כבוד, כנ"ל, ומתודה עליו – הינו [כלומר] שמתודה על זביחת יצרו, הינו [כלומר] שעושה תשובה על תשובתו והשגתו הראשונה, כאלו כבדו להקדוש-ברוך-הוא בשני עולמות. כי תשובה הראשונה – בחינת כבוד עולם-הזה, ואחר התשובה שזוכה להשגה יתרה ומכיר ביותר את רוממות אלקותו ועושה תשובה על תשובתו – זאת התשובה הוא בחינת כבוד עולם הבא.

וזו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (פסחים ג): אור יקרות וקפאון (זכריה יד) – אור שהוא יקר בעולם הזה יהיה קפוי וקל

דבר; והכל חוקרים אחריו ושואלים: מי הוא זה ואיזהו, שחולקים לו כבוד הזה. וחולקים עליו, שאומרים שאינו ראוי לכבוד הזה.

אבל מי שבורח מן הכבוד, שממעט בכבוד עצמו ומרבה בכבוד המקום – אזי הוא זוכה לכבוד אלהים, ואז אין בני-אדם חוקרים על כבודו, אם הוא ראוי אם לאו, ועליו נאמר (שם): כבוד אלהים הסתר דבר; כי אסור לחקר על הכבוד הזה:

ב ואי אפשר לזכות לכבוד הזה, אלא על ידי תשובה. ועקר התשובה כשישמע בזיונו ידם וישתק, כי לית כבוד בלא כ"ף (ב) [אין כבוד ללא האות כ], והכ"ף הוא כתר (א), בחינת אהיה, בחינת תשובה.

כי אהיה דא אנה זמין למהווי [זה אני מזמן עצמי להיות], הינו [כלומר] קדם התשובה עדין אין לו הויה, כאילו עדין לא נתהוה בעולם, כי טוב לו שלא נברא משונברא, וכשבא לטהר את עצמו ולעשות תשובה, אז הוא בבחינת אהיה, הינו [כלומר] שיהיה לו הויה בעולם, הינו אנה זמין למהווי [זה אני מזמן עצמי להיות]:

וזו בחינת כתר, כי כתר לשון המתנה, בחינת תשובה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (יומא לח: לט): הבא לטהר מסייעין לו משל לאחד, שבא לקנות אפרסמון. אומרים לו: המתן וכו'. וזה בחינת כתר, כמו שכתוב (איוב לו): כתר לי זעיר ואחונך [המתן לי מעט ואגיד לך]; אבל קדם התשובה אזי בחינת אהיה בהסתרת פנים ממנו, כי עדין לא הכין את עצמו למהווי [להיות] בעולם, והסתרת פני אהיה גימטריא דם*, הינו [כלומר] שפיכות דמים * פרוש: כי אחורי שם אהיה הוא ובזיונות, על-שם (שמואל א ב); בגימטריא דם, כמובא. הינו ובזוי יקלו (שמואל א ב); כי [כלומר] שפוטבין השם באחורים, דהינו א אה אהי אהיה, שחוזרין בכל פעם לאחור, הוא בגימטריא דם. וזהו בחינת החזרת והסתרת פני כסיל לשמאלו, עדין הוא אהיה שעולה דם:

בתקף ועז, ובשביל זה באין עליו בזיונות ושפיכות דמים, כי זה בחינת הסתרת והחזרת פני אקי"ה, גימטריא דם.

ותקון לזה – שיהפך דם לדם, שיהיה מן השומעים חרפתם ואינם משיבים, ולא ידקדק על בזיון כבודו; וכשמקנים דם לה', אז הקדוש-ברוך-הוא מפיל לו חללים חללים, כמו שכתוב (תהלים לו): דום לה' והתחולל לו, והוא יפיל לך חללים, (כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה, גטין ז), הינו [וזה]: ולבי חלל בקרבי (תהלים קט), הינו [כלומר] על ידי זה נתמעט הדם שבחלל

(ב) זוהר פינחס רנה ע"ב. (ג) שם ובתיקונים.

ונקדה העליונה שעל האלף זה בחינת כתר, בחינת (יחזקאל א): וממעל לרקיע אשר על ראשם אבן ספיר דמות כסא, דמתכסיא לעלא מוא"ו שבאל"ף, דמתקריא רקיע [שמתכסה למעלה מהוא"ו שבאל"ף שנקראת רקיע (הו' שבא' נקראת רקיע ומכסה את הנקדה העליונה שבבחינת כתר)] (שם בתקונים). והנקדה היא כסא דמתכסיא [שמתכסה], כמו שאמרו (חגיגה יג): במפלא ממך אל תדרש, ובמכסה ממך אל תחקר. וזה בחינת: כבוד אלקים הסתר דבר, בחינת כתר.

והוא"ו שבתוך האלף הוא רקיע, שמים, אש ומים, בחינת הבושה, שנשתנה פניו לכמה גוונים^(ד) [מראות צבעים]. וזה בחינת רקיע, כלליות הגוונים [מראות הצבעים], ונעשה על-ידי זה אדם לשבת על הכסא, כמו שכתוב (שם ביחזקאל): ודמות כמראה אדם עליו מלמעלה; כי לית אדם בלא אל"ף (שם).

וזה אותיות **אדם. אל"ף דם**, הינו על-ידי דם לה, נעשה אל"ף, ונעשה אדם לשבת על הכסא^(ה), כי הוא"ו שבתוך האלף הוא רקיע, כלליות הגוונים [מראות הצבעים], הינו [כלומר] הבושה, כנ"ל, והנקדה התחתונה היא השתיקה והדמימה, כמו שכתוב: והארץ דם רגלי; וזה בחינת חיריק, בחינת: ותחת רגלי; והנקדה העליונה הוא כסא דמתכסיא [שמתכסה]. בחינת תשובה, בחינת: כבוד אלקים הסתר דבר, בחינת: במכסה ממך אל תחקר, בחינת: וממעל לרקיע דמות כסא וכו'; ונעשה אדם לשבת על הכסא, בחינת: כמראה אדם עליו מלמעלה.

ואז נעשה יחוד בין חמה לבנה, שהשמש מאיר ללבנה, ונעשה יחוד בין משה ויהושע, כי פני משה כפני חמה (ב"ב עה), ודא [וזה] נקדה העליונה, בחינת כסא, בחינת משה, כמו שכתוב (תהלים פט): וכסאו כשמש נגדי, בחינת: וממעל לרקיע דמות כסא; והנקדה התחתונה היא יהושע, בחינת לבנה, בחינת: ותחת רגליו כמעשה לבנת - דא [זו] לבנה, והוא"ו שבתוך האלף הוא הרקיע, הוא בחינת האהל, כמו שכתוב (שמות לג): ויהושע בן נון לא ימיש מתוך האהל; ואהל הוא רקיע, כמו שכתוב (ישעיה מ): וימתחם כאהל לשבת, וכתוב [וכתוב] (תהלים קד): נוטה שמים פריעה, וזה (שמות כו): "ריעות האהל". וכסא העליון, הינו [כלומר] נקדה העליונה נחלקת לשלש טפין [טפות]. כי תשובה צריך להיות בשלשה תנאים, כמו שכתוב (ישעיה ו): פן יראה בעיניו, ובאזניו ישמע, ולבבו יבין ושב. ואלו השלש בחינות הם נקדת סגול"ל, וסגול דא [זו] חמה (תקונים בהקדמה דף טז), הינו [וזה] פני משה כפני חמה:

לעולם הבא. נמצא, בעולם הבא, כשיזכו להשגה יתרה באלקותו, בודאי יתחרטו ונעשו תשובה על השגת עולם הזה, כי השגת עולם הזה בבחינת גשם נגד השגת עולם הבא, וזה כאלו כבודו להקדוש-ברוך-הוא בשני עולמות, כי זביחת היצר היא תשובה הראשונה, הוא בחינת כבוד עולם הזה, והודוי על זביחת היצר, הינו [כלומר] תשובה שנייה, היא בחינת כבוד עולם הבא, שהכבוד הראשון נעשה קפוי וקל נגד הכבוד השני:

וזה שאומר הקדוש-ברוך-הוא (תהלים נ): אלה עשית והחרישתי דמית היות אהיה כמוך; כי האדם על-ידי שמחריש, נעשה בחינת אקי"ה, כנ"ל, אבל הקדוש-ברוך-הוא, מה שמחריש לאדם, אין זה בשביל אקי"ה, חס ושלום, כי זה אין שיך אצל הקדוש-ברוך-הוא, אין זה אלא כדי שיקבלו עונשם בעולם הבא, שאז מסדרין לעיניו עוונותיו, ויוכיח אותו על פניו, וזה: אוכיחך ואערכה לעיניך:

ד וכשרוצה אדם לילך בדרך התשובה, צריך להיות בקי בהלכה, וצריך להיות לו שני בקיאות, הינו [כלומר] בקי ברצוא, בקי בשוב, כמו שכתוב: זכאה מאן דעיל ונפק [זכאי מי שנוכנס ויוצא] (זהר ויקהל ריג: האזינו רצב).

וזה בחינת (תהלים קלט): אם אסק שמים שם אתה - בחינת עיל [נכנס], בחינת בקי ברצוא; ואציעה שאול הנך - בחינת ונפק [יוצא], בחינת בקי בשוב. וזה (שיר-השירים ו): אני לדודי ודודי לי. אני לדודי - זה בחינת עיל [נכנס], ודודי לי - זה בחינת ונפק [יוצא]. [וזה סוד פונת אלול], וזה עקר כבודו:

וזה (ישעיה נח): וכבדתו מעשות דרכיך. דרכיך - לשון רבים, הינו [כלומר] עיל ונפק [נכנס ויוצא]. וכשיש לו אלו השני בקיאות הנ"ל, אזי הוא הולך בדרך התשובה וזוכה לכבוד ה', כמו שכתוב: וכבדתו מעשות דרכיך; הינו [כלומר] שזוכה לכתר, כי לית כבוד בלא כף [אין כבוד ללא האות כ'], ואז ימין ה' פשוטה לקבל תשובתו.

[וזה סוד פונת אלול]:

ה ועל-ידי הדמימה והשתיקה נעשה בחינת חיריק, כמו בא בתקונים (בהקדמה דף טז): ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר (שמות כד) - דא [זה] חיריק. וזה בחינת (ישעיה סו): והארץ דם רגלי - דם זה בחינת דמימה. וזה בחינת הנקדה התחתונה של תמונת א' (כי האות א' מרכבת משלשה חלקים, ולפי תורת הקבלה הקו האמצעי מרמז על האות ו', הנקדה התחתונה מרמזת על הנקוד חיריק והנקדה העליונה מרמזת על ספירת כתר).

(ד) עיין חידושי אגדות ברכות ו: [בד"ה מאי כרום]. (ה) עיין זוהר תזריע דף מת.

ואמינא להו: אית לי מניכו חלקא לעלמא דאתי חדא דליא לי אטמא - זה בחינת: והארץ הדם רגלי, בחינת נקדה התחתונה כנ"ל. וחדא דליא לי כנף - זה בחינת כסא, כמו שכתוב (ישעיה ל): ולא יכנף עוד מוריד, זה בחינת נקדה העליונה, הינו [כלומר] הראו לרבה בר בר חנה, שגם הוא זכה לאלו הבחינות.

אמר רבי אלעזר: עתידין ישראל לתן עליהם את הדין, כי ישראל נקראים אדם, וקדשא ברידה הוא וישראל כלא חד [והקדוש ברוך הוא וישראל הכל אחד], וישראל, שהם בחינת אדם, ישבו על הכסא (1), כמו שכתוב: ועל הכסא דמות כמראה אדם; וישראל יתנו דין לכל באי עולם, הינו [כלומר] הם ישפטו בעצמן כל הדינין:

ז וזה פרוש: (תהלים מז): **ידבר עמים תחתינו ולאמים תחת רגלינו** - זה בחינת חיריק, נקדה התחתונה של אל"ף, שהוא בחינת: ותחת רגליו, בחינת: והארץ הדם רגלי. **יבחר לנו את נחלתנו** - זה בחינת משה, בחינת נקדה העליונה של האל"ף, בחינת: וממעל לרקיע דמות כסא, וכסאו כשמש, פני משה כפני חמה, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (זבחים קיט): רבי שמעון אומר: נחלה - זו שילה, שילה - דא [זה] משה (זהו בראשית כה: ובתקון כא). **את גאון יעקב** זה בחינת וא"ו שבתוך אל"ף, בחינת אהל, בחינת אור, שמשה מאיר ליהושע, כמו שכתוב (בראשית כה): **ועקב איש תם יושב אהלים:**

וזה בחינת (סנהדרין כ:): שלשה דברים שנוצטוו ישראל, שיכלו זרעו של עמלק, זה בחינת: **ידבר עמים תחתינו;** ולמנות להם מלך, זה בחינת: **גאון יעקב,** בחינת (במדבר כד): **דרך כוכב מיעקב,** בחינת מלך; ולבנות להם בית הבחירה, זה בחינת משה, בחינת דעת, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות לג): **מי שיש בו דעה,** כאלו נבנה בית המקדש בגמיו, וזה בחינת: **יבחר לנו את נחלתנו:**

(מסין ד' עד כאן - לשון רבנו זכרוננו לברכה)

וזה פרוש: ויאמר ה' אל משה קרא את יהושע. משה הוא נקדה העליונה, ויהושע הוא נקדה התחתונה. והתיצבו באהל - זה בחינת הרקיע, בחינת הו"ו שבתוך האל"ף. **ואצונו** - כי משה היה צריך אז למסר הכל ליהושע, ואין שלטון ביום המות (קהלת ח), כי בשעת הסתלקות הצדיק אין לו שליטה וכח להאיר ליהושע, על-כן דיק: **ואצונו** - אני בעצמי, כי חזרה הממשלה להקדוש-ברוך-הוא:

וכלל כל הענין כלול בתמונת אל"ף, שהוא נקדה העליונה, ונקדה התחתונה - וא"ו, ודוק [ודקדק] מאד.

ו וזה פרוש: אמר רבה בר בר חנה: זמנא חדא הוא אזלינו במדברא [פעם אחת הלכנו במדבר], וחזינו הני אוזי דשמיטן גדפיהו משמניהו [וראינו אותם אוזים שהנוצות שלהם נפלו מרב שמנו], וקא נגדי נחלי דמשחא מתותיהו [ונמשכו נחלי שמן מתחתם]. **ואמינא להו:** אית לי מניכו חלקא לעלמא דאתי [ואמרתי להם: יש לי חלק בכם לעולם הבא] **חדא דליא לי אטמא** [אחת הגביהה לי ירד], **וחדא דליא לי גדפא** [ואחת הגביהה לי כנף]. **כי אתאי לקמה דרבי אלעזר** [כשבאתי לפני רבי אלעזר], **אמר לי:** עתידין ישראל לתן עליהם את הדין: **רשב"ם:** דשמיטין גדפיהו. נפלו נוצה שלהם מרב שמן: דליא לי גדפא. הגביה לי הכנף. רמז: זהו חלקך לעתיד לבוא: לתן עליהם את הדין. שבחטאתם מתעבב משיח, ויש להם צער בעלי-חיים לאותן אוזיו, מחמת שמנו:

דשמיטין גדפיהו. נפלו נוצה שלהם מרב שמן: דליא לי גדפא. הגביה לי הכנף. רמז: זהו חלקך לעתיד לבוא: לתן עליהם את הדין. שבחטאתם מתעבב משיח, ויש להם צער בעלי-חיים לאותן אוזיו, מחמת שמנו:

שהלך לחקר במדה הטובה של ענוה, שאדם משים עצמו כמדבר לדוש (1), שהכל דשין עליו. וראה חכמים, וזה בחינת אוזי, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות מז): **הרואה אהו בחלום, יצפה לחכמה.**

דשמיטן גדפיהו - פרש רשב"ם: נוצות. זה בחינת מחלקת ובזיונות, כמו שכתוב (דברים כה): **כי ינצו אנשים;** הינו [כלומר] שאין משגיחין על מחלקת ובזיונות שמבזין אותן, ושומעים חרפתן ואינם משיבים, ועל-שם השתיקה נקראים חכמים, כי סג לחכמה - שתיקה (אבות פרק ג). [כי השתיקה היא בחינת כתר *]. **וזה לשון דשמיטן,** כמו שכתוב (דברים טו): **שמוט כל בעל משה ידו;** הינו שלא יתבע עלבונו. **וזה פרוש משמניהו מלשון שמנת עבית,** (כלומר מחמת שאוחזין עצמן בבחינת (דברים לב): **שמנת עבית,**) הינו [כלומר] בשביל זה שומעין חרפתן ואינם משיבים, כי זה עושין בשביל תשובה על עוונותם, כמו שכתוב (שם): **וישמן ישורון.** (בחינת השמן לב וכו', ואזניו וכו', פן יראה וכו', שהתשובה צריך להיות בשלשה תנאים אלו).

ונגדי נחלי דמשחא מתותיהו - הינו [כלומר] על-ידי השתיקה זוכין לכבוד אלקי, שהוא בחינת שמן, כמו שכתוב (תהלים מה): **אהבת צדק ותשנא רשע על-כן משחד;** וזה בחינת (שם כד): **מלך הכבוד.**

(1) עיין עירובין נד. (2) עיין זוהר חיי שרה קכ"ו ע"ב, ובתנחומא פ' קדושים [פ"א].

ברצוא, ואציעה שאול הנג, שהוא בחינת בקי בשוב וכו', כמבאר לעיל [למעלה], עין שם.

והפּרוש הפשוט הוא, שמי שרוצה לילך בדרכי התשובה, צריך לחגור מתניו, שיתחזק עצמו בדרכי ה' תמיד, בין בעליה בין בירידה, שהם בחינת: אם אסק שמים ואציעה שאול וכו'; הינו [כלומר] בין שיזכה לאיזה עליה, לאיזה מדרגה גדולה, אף-על-פי-כן אל יעמד שם, ולא יסתפק עצמו בזה, רק צריך שיהיה בקי בזה מאד לידע ולהאמין שהוא צריך ללכת יותר ויותר וכו', שזהו בחינת בקי ברצוא, בבחינת עיל [נכנס], שהוא בחינת: אם אסק שמים שם אפה. וכן להפך, שאפלו אם יפל, חס ושלום, למקום שיפל, אפלו בשאול תחתיות, גם-כן אל יתנאש עצמו לעולם, ותמיד יחפש ויבקש את השם יתברך, ויחזק עצמו בכל מקום שהוא בכל מה שיוכל, כי גם בשאול תחתיות נמצא השם יתברך, וגם שם יכולין לדבק את עצמו אליו יתברך. וזה בחינת: ואציעה שאול הנג; וזה בחינת בקי בשוב, כי אי אפשר לילך בדרכי התשובה, כי אם כשבקי בשני הבקיות האלו.

ודקדק רבנו זכרוננו לברכה, וקרא ענין זה בלשון בקי, כי היא בקיאות גדול מאד מאד, שיזכה לידע ליגע עצמו ולטרח בעבודת השם תמיד, ולצפות בכל עת להגיע למדרגה גבוהה יותר, ואף-על-פי-כן אל יפל משום דבר, ואפלו אם יהיה איך שיהיה, חס ושלום, אף-על-פי-כן אל יפל בדעתו כלל, ויקים ואציעה שאול הנג, כנ"ל:

ועל-פי סוד נעלם בזה סוד פנונת אלול הנ"ל. כי בקי הוא בחינת שם יב"ק הנ"ל, שהוא אותיות בקי^(ח), וזה שזוכה לשני הבקיות הנ"ל, שהם שתי פעמים בקי, דהינו [כלומר] בקי ברצוא בקי בשוב, על-ידי-זה זוכה לדרך התשובה, כי שתי פעמים בקי, שהם בחינת שתי פעמים יב"ק הנ"ל, עולה בגימטריא דרך כנ"ל. כי על-פי הפנונת נעשה זה הדרך מבחינת סגול דקס"א וחיריק דס"ג, שהם בגימטריא שתי פעמים יב"ק כנ"ל. וזה בעצמו סוד בחינת שני הבקיות הנ"ל, כי בקי ברצוא, שהוא בחינת: אסק שמים, זה בחינת סגול דקס"א, כי אסק אותיות קס"א; ובקי בשוב, שהוא בחינת: ואציעה שאול הנג, זה בחינת חיריק דס"ג, מלשון: אל תסג גבול עולם, שהוא בחינת שמסיג גבולו ומחזירו לאחוריו, שזה בחינת ירידה, שהאדם נופל, חס ושלום, ממדרגתו, והוא נסוג אחר, חס ושלום, אף-על-פי-כן יחזק את עצמו ואל יתנאש עצמו לעולם, כי גם שם נמצא השם יתברך, בבחינת: ואציעה שאול הנג כנ"ל, וזה בחינת שם ס"ג כנ"ל.

והוא ענין שאמרו חכמינו זכרונם לברכה, שקדם כניסת ישראל לארץ הזהרו לקים שלש מצוות: להכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה ולמנות להם מלך. להכרית זרעו של עמלק היא בחינת יהושע, נקדה התחתונה, כי עקר מחינת עמלק תלוי ביהושע, כמו שכתוב (שמות י'): צא הלחם בעמלק, וכמבאר בזהר (בשלח דף סה:): הענין ולבנות להם בית הבחירה הוא בחינת משה, נקדה העליונה, כי מי שיש בו דעה, כאלו נבנה בית-המקדש בימיו, ומשה הוא בחינת הדעת; ולמנות מלך הוא בחינת רקיע, הוא"ו שבתוך האל"ף, כמו שכתוב: דרך כוכב מיעקב, שקאי [שמסב] על שיקום מלך מיעקב, ודרך כוכב הוא בחינת רקיע, שיש בו כוכבים ומזלות, והינו [וזה] מיעקב, כי יעקב איש תם יושב אהלים, בחינת רקיע, כמו שכתוב: וימתחם כאהל, כמבאר בזהר, שיעקב הוא בחינת וא"ו, כי שלש מצוות אלו הם בחינת תשובה, והבן:

(מן "וכלל" עד כאן כפול לעיל [למעלה] בשנוי לשון קצת).

שיך לעיל [למעלה] וזה סוד פנונת אלול. שמעתי קצת כטפה מן הים. עין שם בפנונת של אלול, מבאר שם, שכלל פנונת אלול הוא "הנותן בים דרך" - שצריכין להאיר בחינת דרך בים וכו'. וזה הדרך הוא בחינת שתי פעמים השם יב"ק, כי שתי פעמים יב"ק עולה דרך. וזה נמשך מבחינת שני שמות, שהם קס"א ס"ג, כי אלו שני שמות קס"א [אל"ף ה"י יו"ד ה"י] ס"ג [יו"ד ה"י וא"ו ה"י] הם עולים בגימטריא שתי פעמים יב"ק, שהוא בגימטריא דרך, כנ"ל. וצריך לכוון שם קס"א בסגול, ושם ס"ג בחיריק. וסגול דקס"א וחיריק דס"ג הם עולים תי"ו [ארבע מאות], כי שם קס"א הוא שם אקי"ק במלואו כזה: אל"ף ק"י יו"ד ק"י, שהם יו"ד [עשר] אותיות, וכל אחת נקודה בסגול, וסגול הוא שלש נקודות [וכל נקדה נחשבת לאות י' העולה במספר עשר], ועל-כן הוא עולה שלשים. ועל-כן יו"ד [עשר] פעמים סגול עולה **שי"ן** [שלש מאות], וס"ג הם יו"ד [עשר] אותיות של מלוי הוי"ה, יוד קי ואו קי, וכל אחת נקודה בחיריק, עולה ק', ושניהם, חיריק דס"ג וסגול דקס"א, עולים יחד **תי"ו** [ארבע מאות], בגימטריא פשוטה. ואז על-ידי כל בחינות הנ"ל, הימין פשוטה לקבל תשובתו, כי ימין במלואו [יו"ד מ"ם יו"ד נו"ן (עם הכולל)] עולה דרך עם השלש אותיות, שהוא שתי פעמים יב"ק וכו', עין שם. כל זה מבאר מתוך פנונת אלול:

ועתה בוא וראה והבן איך כל הפנונת הנ"ל מרמזים ונעלמים בדרך נפלא ונורא מאד בתוך התורה הנ"ל. כי מבאר שם, שמי שרוצה לעשות תשובה, צריך שיהיה לו שני בקיאות, הינו [כלומר] בקי ברצוא, בקי בשוב, שהוא בחינת עיל ונפק [נכנס ויצא], בחינת: אם אסק שמים שם אפה; שהוא בחינת בקי

(ח) עיין זוהר משפטים קטז ע"ב, זוהר פינחס רכג ע"א.

וכן כשאדם זוכה לבוא לאיזה מדרגה בקדשה העליונה, ואף-על-פי-כן אינו עומד שם, והוא מתחזק ומתגבר לעלות יותר ויותר - אזי ממשיך הקדשה על עצמו משם הקדוש אקי"ק במלוי קס"א, שהוא בחינת בקי ברצוא. כי האדם, כפי תנועותיו וכפי התחזקותו בעבודתו יתברך, כן גורם ליחד השמות למעלה, וממשיך על עצמו הקדשה משם, והבן היטב:

והנה מבאר לעיל [למעלה], שעל-ידי הדמימה והשתיקה, ששותקין לחברו כשמבזין אותו, על-ידי-זה זוכה לתשובה, שהיא בחינת כתר כנ"ל, עין שם, כי סג לחכמה שתיקה כנ"ל, כי צריכין לזהר מאד לדון את כל אדם לכף זכות, ואפלו החולקים עליו ומבזין אותו, צריך לדונם לכף זכות ולשתק להם, ועל-ידי-זה נעשה בחינת כתר, כמובא במדרש (ויקרא פ"ב): משל לאחד, שמצא את חברו שהוא עושה כתר. אמר לו: בשביל מי? אמר לו: בשביל המלך. אמר לו: כיון שהוא לצרך המלך, כל אבן טוב שתמצא תקבענו בו. כך כל אחד מישראל הוא בחינת כתר להשם יתברך, וצריך להכניס בו כל מין אבנים טובות שאפשר למצא, דהינו [כלומר] שצריכין להשתדל לחפש ולבקש אחר כל צד זכות ודבר טוב שאפשר למצא בישראל, ולדון את הכל לכף זכות, כי הם בחינת כתר להשם יתברך כנ"ל, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: הוי דן את כל אדם לכף זכות. נמצא, שעל-ידי שדנים את הכל לכף זכות, שעל-ידי זה שותקין לו כשמבזה אותו, כי מוצאין בו זכות, שאינו חייב כל-כך במה שמבזה אותו, כי לפי דעתו וסברתו נדמה לו שראוי לו לבזות אותו וכו', על-ידי-זה נעשה בחינת כתר, הינו [כלומר] כנ"ל, שעל-ידי הדמימה והשתיקה נעשה בחינת כתר כנ"ל, והבן:

לשון רבנו זכרוננו לברכה



המשפטים אשר תשים לפניך: (שמות כא)

אמרו חכמינו זכרונם לברכה: השוו אשה לאיש. (קדושין לה. בבא קמא טו.) ואיתא [ומובא] במכילתא [מדרש על ספר שמות]: יכול יהיו התלמידים לומדין ואינם מבינים - תלמוד לומר: אשר תשים לפניך, ערכם לפניך כשלחן ערוך:

א דע, כי עקר הגלות אינו אלא בשביל חסרון אמונה, כמו שכתוב (שיר-השירים ד): תבואי תשורי מראש אמונה (א); ואמונה הוא בחינת תפלה, כמו שכתוב (שמות יז): ויהי ידיו אמונה,

כי סגול דא [זו] חמה, שהוא נקדה העליונה שעל האל"ף, הנחלקת לשלש טפיו, שזהו בחינת: אסק שמים, בחינת סגול דקס"א, שהוא אותיות אסק כנ"ל; וחיריק הוא בחינת נקדה התחתונה של האל"ף, שהוא בחינת: ואציעה שאל הנך, שהוא בחינת חיריק דס"ג הנ"ל.

וזה שכתב שם למעלה בהתורה הנ"ל: "וכשיש לו אלו השני בקיאות הנ"ל, אזי הוא הולך בדרכי התשובה", כי משני פעמים בקי, שהם בחינת קס"א וס"ג, אסק שמים ואציעה שאל וכו' - על-ידי-זה נעשה בחינת דרך, שהוא בגימטריא שתי פעמים בקי, שהם קס"א וס"ג וכו' כנ"ל, כי עקר דרך התשובה זוכין על-ידי שני הבקיאיות הנ"ל, ואז ימין ה' פשוטה לקבל תשובתו, כי ימין בגימטריא דרך, שהם שתי פעמים בקי כנ"ל. ו"פשוטה" בגימטריא סגול דקס"א וחיריק דס"ג, שהם בעצמם בחינת נקדה העליונה ונקדה התחתונה, שהם בחינת מה שצריכין לבקש השם יתברך תמיד, הן למעלה הן למטה, בחינת: אם אסק שמים שם אתה, ואציעה שאל הנך, שהם בחינת שני הבקיאיות הנ"ל. ועל-כן כשיש לו שני הבקיאיות הנ"ל, אז הוא הולך בדרכי התשובה, ואז ימין ה' פשוטה לקבל תשובתו. והבן הדברים היטב, כי הם דברים עמקים מאד:

ועל-פי זה תבין לקשר התורה היטב, שמה שכתב בסוף מענין נקדה העליונה ונקדה התחתונה של האל"ף, זהו בעצמו בחינת שני הבקיאיות הנ"ל (כי זה אינו מבאר בפרוש בהתורה הנ"ל, רק על-פי פונות הנ"ל מובן זאת ממילא למשכיל), וזהו בעצמו בחינת תשובה על תשובה שכתב שם, כי זביחת היצר הרע, שהוא בחינת דם לה', שהוא בחינת תשובה הראשונה, שהוא בחינת כבוד עולם הזה, זה בחינת נקדה התחתונה, שנעשית מבחינת הדמימה והשתיקה, מבחינת דם לה', וכל זה הוא בחינת חיריק דס"ג וכו', שהוא בחינת בקי בשוב כנ"ל. ותשובה השניה שעושה על תשובתו הראשונה, שהוא בחינת כבוד העולם הבא, בחינת: כבוד אלקים הסתר דבר; זה בחינת נקדה העליונה, בחינת כתר, שהוא בחינת משה, בחינת סגול וכו'. והבן הדברים היטב, איך כל הדברים, הנאמרים שם בהתורה הנל, נקשרים ונכללים אחר-כך ביחד בקשר נפלא ונורא, והמשכילים יבינו קצת:

ועקר הדבר - שעל-ידי שהאדם, כשהוא במדרגה התחתונה מאד, ואף-על-פי-כן הוא מחזק עצמו ומאמין שגם שם יש לו תקנה עדין, כי גם שם נמצא השם יתברך, בבחינת: ואציעה שאל הנך; אזי ממשיך על עצמו הקדשה משם הקדוש הוי"ה במלוי ס"ג, שהוא מחיה את כל הנסוגים אחור מקדשתו להחזיקם לבל יפלו לגמרי, חס ושלום. וזה בחינת בקי בשוב - שזה הבקיאיות הוא בחינת שם יב"ק הקדוש, בחינת שם ס"ג.

(א) עיין תנחומא פרשת בשלח [פ"י].

ג **ואי** אפטר לבוא לאמת אלא על ידי התקרבות לצדיקים, וילך בדרך עצתם, ועל ידי שמקבל מהם עצתם, נחקק בו אמת, כמו שכתוב (תהלים נא): הן אמת חפצת - כשאתה חפץ אמת, בטוחות ובסתום חכמה תודיעני.

כי העצות שמקבל מהם הוא בחינת נשואין וזווג; וכשמקבלין עצות מרשעים, הוא בחינת נשואין בקלפה. הנחש השיאני (בראשית ג) - לשון נשואין; עצות הנחש שקבלה הוא בחינת נשואין, ועל ידי נשואין הטיל בה זמהא [זהום]. ובמעמד הר סיני פסקה זמהתו (שבת קמו. עין רש"י שם), כי שם קבלו תר"ג עטין [עצות] דקדשה (זהר יתרו דף פ"ב:), והיתה להם נשואין בקדשה. ולמה נקרא עצה בבחינת נשואין, כי הכליות יועצות (ברכות סא.), וכליות הם כלי ההולדה, כלי הזרע. נמצא, כשמקבלין עצה מאדם, כאלו מקבלין ממנו זרע, והכל לפי אדם, אם רשע או צדיק. ובשביל זה התורה מתייש כח (סנהדרין כו:) ונקראת תושיה, כי הם תר"ג עטין [עצות] כמו שכתוב (משלי ח): לי עצה ותושיה; ועצות הם במקום נשואין, בחינת זווג המתיש כח, ועצת הצדיק הוא כלו זרע אמת.

וזה פרוש (ירמיה ב): ואנכי נטעתיך שורק, בחינת הגאלה, כמו שכתוב (זכריה י): אשרקה להם ואקבצם; ועל ידי מה? על ידי: כלה זרע אמת (שם בירמיה סיום הפסוק "ואנכי נטעתיך הנ"ל") - על ידי עצת הצדיקים תבוא לאמת. ועל ידי זה נקראת אמונה, כד אתחבר בה אמת [כאשר מתחבר בה אמת], ועל ידי זה תבוא הגאלה כנ"ל, כי הוא מקבל טפי [טפות] השכל של הצדיק על ידי עצה שמקבל ממנו. וזה: הן אמת חפצת, בטוחות - בכליות - חכמה תודיעני, שאזכה לקבל טפי המח, טפי השכל, על ידי עצה שאקבל מהם, ואז אזכה לאמת, כי הטפי [טפות] השכל נקרא: כלה זרע אמת:

ד **ודע**, שעל ידי מצות ציצית האדם נצול מעצת הנחש, מנשואין של רשע, מבחינת נאוף, כי ציצית שמירה לנאוף, כמובא בתקונים (תקוני יח): ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכם שניהם (בראשית ט) - זה בחינת ציצית; וערות אביהם לא ראו - כי ציצית מכסה על עריין [ערויות]. אבל חם, שהוא יצר הרע, דמחמם גופה דבר-נש [שמחמם גופו של אדם] בעברה, הוא ארוה, כמו שכתוב (שם): ארוה כנעון, כמו שכתוב (שם ג): ארוה אתה מכל הבהמה. והשמלה, הינו [ז] ציצית, הוא שמירה מעצת הנחש, מזמהמת [מזהום] הנחש:

וזה בחינת (שם מט): בן פורת עלי עין - בשביל ציצית, לשון: מציץ מן החרכים, (שיר-השירים ב), על ידי זה זכה לבן פורת, שנשמר מנשואין של נחש, מזווג של הסטרא-אחרא [צד האחר (צד הטמאה)], וזכה לזווגא [לזווג] דקדשה. וזה: פורת - לשון זווג, לשון: פרו ורבו.

ותרגומו: פרישן בצלו [פרושות בתפלה]. וזה בחינת נסים למעלה מהטבע, כי התפלה למעלה מהטבע, כי הטבע מחיב כן, והתפלה משנה הטבע, וזה דבר נס, ולזה צריך אמונה, שיאמין שיש מחדש, ובגידו לחדש דבר כרצונו.

ועקר אמונה, בחינת תפלה, בחינת נסים, אינו אלא בארץ-ישראל, כמו שכתוב (תהלים לז): שכן-ארץ ורעה אמונה; ושם עקר עליות התפלות, כמו שכתוב (בראשית כח): וזה שער השמים. ובשביל זה כשפגם אברהם במה אדע (שם טו), ובזה פגם בירשת ארץ, שהיא בחינת אמונה, בחינת תפלה, היה גלות מצרים. ודוקא יעקב ובניו ירדו מצרים, כי הם בחינת שנים-עשר נסחאות התפלה, והוריד אותם בגלות. ומצרים הוא הפוך הנסים, כמו שכתוב (שמות יד): ומצרים נסים לקראתו - שאין שם מקום הנסים, ואין שם מקום התפלה, כמו שכתוב (שם ט): והיה כצאתי את העיר אפרש את כפי. וכל הגליות מכנים בשם מצרים (ב), על-שם שהם מצרים לישראל; וכשפוגמין באמונה, בתפלה בארץ-ישראל, הוא יורד לגלות.

וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין צז): אין משיח בן דוד בא אלא עד שתכלה פרוטה מן הכיס; הינו [כלומר] שיכלו האפיקורסים שאין להם אמונה בנסים ומכסים כל הנסים בדרך הטבע, כי עקר הנסים בארץ-ישראל, כי ארץ-ישראל שותה תחלה (תענית י), ושתיתה מהתהומות, שהם לשון: ותהם כל העיר (רות א); שעל דבר נסי תמהין העולם, וזה (תהלים מב): תהום אל תהום קורא; כי יש נסים עלאין [עליונים] שהוא בחינת תהום עלאה [עליון] ויש נסים תתאין [תחתונים] שהם בחינת תהומא תתאה [תהום תחתון], ומלאך שכלול מכל הנסים, משגי התהומות, דמיא לעגלא [דומה לעגל] (תענית כה:), שהוא בחינת עגולים, בחינת אמונה, כמו שכתוב (תהלים פט): ואמונתך סביבותיך, ופריטא שפותה [ושפתיו סדוקות], שהוא בחינת תפלה, כמו שכתוב (שם נא): אדני שפתי תפתח; והוא כללות הנסים:

וזה פרוש: עד שתכלה פרוטה מן הכיס - כי יש בגי'אדם המכסים כלליות הנסים, הכלולים במלאך דפריטא שפותה [ושפתיו סדוקות], מכסים בדרך הטבע; וכשתכלה זאת, ותתרבה אמונה בעולם - אז יבוא משיח, כי עקר הגאלה תלוי בזה, כמו שכתוב: תבואי תשורי מראש אמנה:

ב **אבל** אי אפטר לבוא לאמונה אלא על ידי אמת, כמובא בזהר (בלק דף קצח:); והיה צדק אזור מתניו ואמונה וכו' (ישעיה יא) - הינו צדק, הינו אמונה [זה צדק, זו אמונה]. ואמרו שם: אמונה אתקריאת, כד אתחבר בה אמת [אמונה נקראת, כאשר מתחבר בה אמת]:

(ב) ב"ד ט"ז.

לקוטי מוהר"ן

כא ואֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים ז

(השְׁמֹטוֹת הַשִּׁיכִים לְהַתּוֹרָה הַזֹּאת):

הַתְּפִלָּה הוא בחינת אמונה, והוא בחינת הנסים, כי גס למעלה מטבע, ולזה צריך אמונה כנ"ל, ענין שם. ובשביל זה התפלה מסגל לזכרון, כי תפלה הוא בחינת אמונה כנ"ל, ושכחה הוא ענין שהיה לפנינו דבר מה ונשכח ועבר מאתנו. (והיא דרך ההנהגה על-פי מערכת המזלות, שמתנהג כסדר יום אחר יום, והוא הפוך האמונה, מה שאין כן אם מאמין שיש מחדש הכל ברצונו בכל יום תמיד, והוא מחיה ומקים הכל תמיד, והוא למעלה מהזמן, אין כאן שכחה. ודו"ק).

ומענתה תראה נפלאות בדברי רבותינו זכרונם לברכה (שבת קד.): מ"ם וסמ"ד שבלוחות בגס היו עומדין, כי **מס** הוא בחינת השכחה, ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (חגיגה ט): אין דומה השונה פרקו מאה פעמים למאה פעמים ואחד; כי **מס** בגימטריא **מאה**, ועד מאה שולט השר של שכחה, וזה שהמתיקו חכמינו זכרונם לברכה: מ"ם וסמ"ד, הינו [כלומר] מ"ס שהוא בחינת השכחה, בגס היו עומדין, כי גס הוא הפך השכחה, כי נסים הם בחינת התפלה, בחינת אמונה, שהיא הפך השכחה כנ"ל:

ודע וכו' כי ציצית שמירה לנאוף וכו'. על שכם שגיהם זה בחינת ציצית וכו'. וזה (בראשית יז): הלא אחיך רועים בשכם, הינו [כלומר] בחינת ציצית כנ"ל, שהיא שמירה לנאוף, והוא בחינת שמירת הברית, שהיא בחינת יוסף; על-כן אמר יעקב ליוסף: הלא אחיך רועים בשכם, שהוא בחינה שלך; לכה ואשלחך אליהם:

וזה פרוש: ואנכי נטעתיד שורק וכו', כי הוא מקבל טפין [טפות] השכל של הצדיק על-ידי עצה שמקבל ממנו. וזה שורק, הוא בחינת שורק, שהוא תלת טפין [שלש טפות], כמו שכתוב בזהר (בתקונים תקון נו), והוא תלת [שלש] מחין, כי הוא ענין אחד, כי הטפה באה מהמח ומגיעה לכליות, שהן כלי ההולדה, שמבשלין הזרע, כן השכל נולד גם-כן במח ומגיע עד הכליות היוצרות. ותלת מחין [שלש] הוא בחינת (ישעיה ו): השמן לב וכו', ואזניו וכו', ועיניו וכו', פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין ושב וכו'. כלומר, שאינו רוצה לדבק עצמו לצדיקים פן יראה וכו'; אבל כשמדבק עצמו לצדיקים ומקבל מהם עצה, אזי הוא בחינת כליות יוצרות, שהם כלי ההולדה, שמקבל הטפה מח, המתחלקת לתלת טפין [שלש טפות], תלת [שלש] מחין כנ"ל, ואז: יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין וכו'; שהן בחינת השלשה מחין, ושב ורפא לו. וזהו: ואנכי נטעתיד שורק כלה זרע אמת, והבן:

וזה פרוש: אמר רבה בר בר חנה וכו'. וזה רמז גם-כן בפתח דבריו: אמר לי ההוא טיעא, ופרש רבנו שמואל: בכל מקום

ועקר הנאוף תלוי בעינים, כמו שאמרו (סוטה ט): שמשון הלך אחר עיניו; וכמו שכתוב (במדבר טו): ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם; ושמירת ציצית, שהוא בחינת עינים, הוא שמירה מעצת הנחש, ויכול לקבל העצות מצדיק, שהוא כלה זרע אמת:

ה וזה פרוש: אמר רבה בר בר חנה: אמר לי ההוא טיעא [אמר לי אותו סוחר ששמעאלי]: תא אחווי לך רשב"ם: שושבעתי. מן הגלות, כדכתיב קראי טובי בנביאים [כמו שכתוב בהרבה פסוקים בנביאים].

טורא דסיני [בוא ואראה לך את הר סיני]. אזלי וחזאי דהדרן לה עקובי, [הלכתי וראיתי שמסובבים אותו עקובים] וקימין כי חמרי חורתא [היו עומדים כמו חמורים לבנים]. ושמעתי בת-קול שאומרת: אוי לי שושבעתי; ועכשו שושבעתי, מי מפר לי:

תא ואחווי לך טורא דסיני – שהוא בחינת עצות, כי שם קבלו תר"ג עיטין [עצות]. חזאי דהדרן לה עקובא – הינו [כלומר] שיש עצת נחש, עצת רשעים, שעל-ידיהם אין יכולים לקבל עצת צדיקים זרע אמת. וקימו כי חמרי חורתא – זה בחינת ציצית, שהוא שמירה מעצת הנחש, מנאוף, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (מנחות מג): איזה ענשו גדול, של לבן או של תכלת? ואמרו: משל לאחד, שצוה להביא לו חותם של זהב, הינו [זה] תכלת, וחותם של טיט, הינו [זה] לבן. וזה: חמרי לשון חמר וטיט; חורא, הינו [זה] לבן. כי עכשו זה עקר הציצית. ושמעתי בת-קול שאומרת: אוי לי שושבעתי – פרש רבנו שמואל: על הגלות, הינו [כלומר] על-ידי ציצית יכולין לבוא לעצת צדיקים, לבחינת אמת, ועל-ידי אמת באים לאמונה כנ"ל, ועל-ידי אמונה בא הגאולה כנ"ל. וזה ששמע חרטת השם יתברך על הגלות, כי הציצית שהם חמרי חורא, גרם כל זה:

וזה פרוש ואלה – כל מקום שנאמר ואלה, מוסיף. זה בחינת יוסף, בחינת שמירת הברית, בחינת ציצית. המשפטים – זה בחינת כלה זרע אמת, כמו שכתוב (תהלים ט): משפטי ה' אמת; שזוכה לעצת צדיקים, לבחינת אמת.

אשר תשים לפניהם – זה בחינות כד אתחבר בה [כאשר מתחבר בה] אמת, וזה בחינת: השוו אשה לאיש; כי זה איש ואשה הם בחינת התחברות אמת ואמונה, ובזה תלוי הגאולה כנ"ל.

וזה: יכול שיהיו התלמידים לומדים ואין מבינים – תלמוד לומר וכו'. ערכם לפניהם כשלחן ערוך, זה בחינת הגאולה, שלעתיד יתגלו כל החכמות כשלחן ערוך – כמו שכתוב (ישעיה יא): ומלאה הארץ דעה. (עד כאן לשון רבנו ז"ל):

כשמתאגח על החסרון ומאריך רוחה [ומאריך רוחו], הוא ממשיך רוח-חיים להחסרון, כי עקר החסרון הוא הסתלקות הרוח-חיים כנ"ל, ועל-כן על-ידי האגחה משלים החסרון:

ב אך מאין מקבלין הרוח-חיים? דע, שעקר הרוח-חיים מקבלין מהצדיק והרב שבדור, כי עקר רוח-חיים הוא בהתורה, כמו שכתוב (שם א): ורוח אלקים מרחפת על פני המים - הוא התורה, והצדיקים דבקים בתורה, ועל-כן עקר הרוח-חיים הוא אצלם. וכשהוא מקשר להצדיק והרב שבדור, כשהוא מתאגח ומאריך רוחה, ממשיך רוח-חיים מהצדיק שבדור, שהוא דבוק בהתורה, אשר שם הרוח. וזהו שנקרא הצדיק (במדבר כז): איש אשר רוח בו - שיודע להלך נגד רוחו של כל אחד ואחד (כמו שפרש רש"י שם), כי הצדיק ממשיך ומשלים הרוח-חיים של כל אחד ואחד כנ"ל.

וזוה בחינת (ברכות ג): רוח צפונת המנשבת בכנור של דוד, כי כנור של דוד היה של חמש נימין [נימים (מיתרים)], כנגד חמשה חמשי תורה - ורוח צפון שהיתה מנשבת בו, הוא בחינת: ורוח אלקים מרחפת על-פני המים הנ"ל; כי רוח צפון הוא בחינת הרוח הצפון בלב של אדם^(א), שהוא בחינת הרוח-חיים, כי צפון חסר (ב"ב כה:), והחסרון הוא בלב, כמו שכתוב (תהלים לו): ויתן לך משאלת לבך; ימלא ה' כל משאלותיך (שם ט); ועקר הרוח-חיים הוא בלב, וכמו שכתוב בתקוני זהר (תקוני יג): בלהו שיפין מתנהגין בתר לבא כמלכא [כל האברים נוהגים אחר הלב כמלך] וכו', כמא דאת אמר [כמו שנאמר] (יחזקאל א): אל אשר יהיה שם הרוח ללכת וכו'. כי הרוח הוא בלב, והחסרון הוא הסתלקות הרוח, שמקומו בלב, ועל-כן נרשח החסרון בלב, ועל-כן כשנתמלא החסרון, שהוא בבחינת הרוח כנ"ל, נאמר: ויתן לך משאלת לבך, ימלא ה' וכו', הינו [כלומר] כנ"ל. ועל-כן ישראל, שהם מקבלין הרוח-חיים מהתורה, נקראים על-שם צפון, כמו שכתוב (תהלים פג): על עמד יערימו סוד ויתעצו על צפוניך.

ג אך רשעים, הדוברים על צדיק עתק בגאווה ובוז, מאין מקבלין הם הרוח להשלים החסרון. אך דע, שיש רב דקלפה והוא בחינת עשו, כמו שכתוב בעשו, (בראשית לג): יש לי רב; והוא בחינת (שם ל"ו) אלופי עשו; וכמו שתרגם אונקלוס: רברבי עשו [גדולי עשו], בחינת הרב דקלפה, ומהם מקבלין הרשעים הרוח, והוא בחינת רוח הטמאה, בחינת רוח-סערה, כמו שכתוב (שם כז): הן עשו אחי איש שעיר^(ב); ועל-כן הרוח שלהם גדול ותקיף לפי שעה כמו רוח-סערה שהוא גדול בשעתו. ועל-כן (תהלים י): כל צוררי יפיח בהם - יפיח דיקא [מדיק]. שמתגבר עליהם על-ידי בחינת רוח פיו, שהוא גדול בשעתו,

סוחר ישמעאל, כי ישמעאל הוא בחינת התפלה, כמו שכתוב (בראשית טו): כי שמע ה' אל עני, ותרגומו: ארי קבל ה' ית צלותיך [כי קבל ה' את תפלתך], והוא בחינת אמונה כנ"ל. וזהו סוחר, מלשון סחור סחור (בחינת מקיפים), שהוא בחינת אמונה כנ"ל, ואמונתך סביבותיך (תהלים טו).

וזוהו (רות ג): ופרשת כנפיך על אמתך; כי ציצית דקדשה, שהם כנפי מצוה, הוא שמירת הברית, והוא בחינת זוג דקדשה: וזהו ששאל חגי הנביא (חגי ב): הן ישא איש בשר קדש בכנף בגדו ונגע בכנפו אל הלחם; כי פגם הברית - העדר הלחם, כמו שכתוב (משלי ו): בעד אשה זונה עד כפר לחם, והבן: ותשב באיתן קשתו וכו', משם רועה אבן ישראל (בראשית מט) - אבהן ובנין [אבות ובנים], בחינת התפלה יעקב ובניו:

סגולה לחולה - להסתכל על הציצית. והסוד בפסוק (שם מח): הנה בנג יוסף בא אליך; כי כל אלו התבות מרמזין על הציצית, דהינו [כלומר] מנגן החוטין והחליות והקשרים, כמבאר ב"פרי-עץ-חיים" [ספר יסוד בתורת הקבלה] בשער הציצית, פרק ד', בהג"ה, עין שם^(ג). וזהו: הנה בנג יוסף בא אליך, דהינו [כלומר] בחינת ציצית כנ"ל, על-ידי-זה: ויתחזק ישראל:



והנה מנורת זהב כלה וגלה על ראשה וכו':
(זכריה ד' והוא הפטרת שבת חנכה)

א הנה יקר גנוחי [גניחות] ונה (שקורין קרעקץ) מאיש ישראל, כי הוא שלמות החסרונות, כי על-ידי בחינת הנשימה, שהוא הרוח-חיים, נברא העולם, כמו שכתוב (תהלים לו): וברוח פיו כל צבאם; וחדוש העולם יהיה גם-כן בבחינת הרוח, כמו שכתוב (שם קד): תשלח רוחך ובראון ותחדש פני אדמה; והוא גם-כן חיות האדם, כי חיות האדם הוא הנשימה, כמו שכתוב (בראשית ב): ויפח באפיו נשמת חיים; וכתוב [וכתוב] (שם ז): כל אשר נשמת רוח חיים באפיו; וכמו שאמרו חכמים: אם תחסר הנשימה - תחסר החיים:

נמצא, כי עקר חיות כל הדברים הוא בבחינת רוח, וכשיש חסרון באיזה דבר, עקר החסרון הוא בבחינת החיות של אותו הדבר, שהוא בחינת הרוח-חיים של אותו הדבר, לאשר הרוח הוא המקום הדבר, והאגחה הוא אריכת הנשימה, והוא בבחינת ארד-אפים, דהינו [כלומר] מאריך רוחה [מאריך רוחו], ועל-כן

(ג) ז"ל הפע"ח ט"ל [שלושים ותשע] כריכות הם קנ"ו [מאה חמישים ושש] כמנין יוסף וסמ"ך [שישים] גודלים יש בכל הכנפות עם הציצית כמנין 'הנה' וכמנין 'בנך' חוליות וקשרים. והחוטין הם ל"ב [שלושים ושתיים] והם שזורין הרי ס"ד [ששים וארבע] כמנין בא אליך ע"כ. (א) עיין תיקון סט. (ב) עיין תיקון סט.

כי כשמתגרה בהרשע, והוא מתאגח, וממשיך הרוח מהרב שלו דקלפה, והרוח שלו גדול בשעתו, ועל-כן: כל צורךו יפיע בהם כנ"ל, ויוכל להזיק לו, חס ושלום. ועל-כן לאו [לא] כל אדם יכול להתגרות ברשעים, אם לא מי שהוא צדיק גמור וצדיק גמור הוא, כשהוא בבחינת (משלי יב): לא יאנה לצדיק כל און, דהינו [כלומר] שכבר גרש ובטל כל הרע שלו, עד שבטוח שלא יארע לו שום מכשול עברה:

והענין כי יש ד' יסודות: אש, רוח, מים, עפר. ולמעלה בשרשם הם ד' אותיות הוי"ה^(ה), ולמטה הם מערבים טוב ורע, והצדיק גמור, שהבדיל והפריש הרע מן הטוב לגמרי, עד שלא נשאר לו שום רע מאחד מארבעה יסודות הנ"ל, שהם כלל המדות, כידוע, וכשהוא בבחינה זו, מתר להתגרות ברשעים:

והענין - כי כל רשע, ההכרח שיהיה לו צנור, שיקבל דרך שם הרוח שלו להשלים החסרון, והצנור הוא דרך המדה רעה מארבעה יסודות שהמשיך והגביר, הוא הדרך והצנור שמקבל דרך שם הרוח-חיים שלו להשלים חסרונו, וכשהצדיק רוצה להשפילו, הוא מכרח לירד להמדה רעה ההיא, שהגביר עליו הרשע, להכניעה ולקלקל הצנור ההוא של הרשע, שמקבל משם החיות שלו, ועל-כן מכרח שיהיה זה הצדיק צדיק גמור, שאין בו שום רע, למען לא יהיה כח להרוח-סערה, שהוא הרוח-חיים של הרשע, לשלט ולהזיק, חס ושלום, להצדיק בעת שיוירד להמדה רעה של הרשע לקלקלה, כי אין להרע שום תפיסה ואחיזה בהצדיק גמור, ואין לו מקום לאחז בו. (וגם מהמדה רעה בעצמה, שיוירד להכניעה, אין לו שום תפיסה, חס ושלום, רק מה שיוירד לתוכה הוא להכניעה ולהשפילה, בבחינת (בראשית יג): ויעל אברם ממצרים):

וזהו: משפיל רשעים עדי ארץ (תהלים קמז), ראשי-תבות: **אש, רוח, מים, עפר**, שהם כל הארבעה יסודות, שהם כלל כל המדות, שצריכין לבררם בברור גמור, עד שלא יהיה בו שום אחיזה משום רע שבשום מדה מהארבעה יסודות הנ"ל, ואזי הוא צדיק גמור כנ"ל. ואז דיקא [דוקא], כשמבדיל הרע מארבעה יסודות **אש, רוח, מים, עפר**, אזי הוא: משפיל רשעים עדי ארץ כנ"ל: מה שאין כן צדיק שאינו גמור, אף שאין לו שום עברה, אף-על-פי-כן עדין לא הבדיל הרע לגמרי והרע עדין בכח, ועל-כן אסור לו להתגרות ברשעים, כי יש מקום להרע לאחז בו, ויוכל להזיק לו, חס ושלום, האריכות-רוח של הרשע, שהוא גדול בשעתו, בבחינת רוח-סערה כנ"ל:

וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ז): והכתיב [והרי כתוב] (תהלים לז) אל תתחר במרעים? מי שלבו נוקפו אומר כן.

אך שאין לו קיום כלל, ולסוף כלה ונאבד, ומסער גופה ונשמתה^(א) [ומסעיר גופו ונשמתו], וכמו שכתוב (דברים ז): ומשלם לשונאיו אל פניו להאבדו. ומשלם - לשון שלמות החסרון שנמשך לו, דהינו [כלומר] בחינת אריכת הרוח. וזהו: אל פניו - כי פניו הוא בחינת הרוח, כמו שכתוב (ישעיה ג): הכרת פניהם ענתה גם - זה החטם (יבמות קכ), שהוא בחינת הרוח, כמו שכתוב: ויפח באפיו נשמת חיים; כל אשר נשמת רוח-חיים באפיו; אך הוא להאבדו, כי אף שהוא גדול לפי שעה, לסוף נאבד כנ"ל.

וזהו בחינת (ירושלמי תענית פ"ב ה"א): ארץ-אפים לרשעים*, כי הרוח הנשימה הוא בבחינת ארץ אפים, והינו מאריך אפה וגבי דילה^(ד) [וזה מאריך אפו וגובה את שלו], כי אף שלפי שעה הרוח גדול ותקיף, בחינת מאריך אפה [מאריך אפו], אך לסוף גבי דילה [גובה את שלו] כנ"ל. ועל-כן נקראים ישראל עניה סערה (ישעיה נד), כי הם עכשו תחת ממשלת עשו איש שעיה, בחינת רוח-סערה הנ"ל; אך הדבוק בצדיקים מקבל הרוח-חיים, שלמות החסרון, מהצדיק והרב דקדשה.

ד ועל-כן: ואיש חכם יכפרנה (משלי טו), כי החסרון הוא מחמת עוונות, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת נה): אין מיתה בלא חטא, ואין יסורים בלא עון, כמו שכתוב (תהלים פט): ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם. ועל-כן הצדיק, הממשיך רוח-חיים ומשלים החסרון, מכפר העון.

והוא מגדל רחמנות ורחינות מהבורא יתברך שמו, שצמצם עצמו להיות הרוח-חיים אצל הצדיקים, דהינו [כלומר] שהם יקבלו הרוח-חיים מהתורה, והם ממשיכין רוח-חיים אל החסרונות ובזה מכפרין העוונות. וזהו בחינת שלש-עשרה מדות (שמות לד): ה' ה', אל רחום וחנון, ארץ-אפים. ארץ-אפים הוא בחינת הרוח, שהוא מאריך רוחה [מאריך רוחו], בחינת אגחה על החסרון, והינו [וזהו]: ורב חסד ואמת, כמו שאמרנו, שמקבלין הרוח-חיים מהצדיק רב דקדשה, שהוא רב חסד, הך עשו רב דקלפה, שהוא אדמוני, תקף הדיו. והינו [וזהו] ואמת, כי הצדיק מקבל הרוח-חיים מהתורה, שנקראת (מלאכי ב): תורת אמת היתה בפייה. והינו [וזהו] נצר חסד לאלפים - לאלפים זה בחינת אלופי עשו, רב רבי עשו [גדולי עשו], שהם רב דקלפה. וזהו: נצר חסד - שחסד בחינת הרב דקדשה, נוצר וממתיק בחינת אלופי עשו, רב רבי עשו [גדולי עשו] ועל-כן נשא עון ופשע, כי על-ידי רוח-חיים, שלמות החסרון, שממשיכין מהצדיק על-ידי אגחה - על-ידי זה נתכפרין העוונות, שזהו בחינת ואיש חכם יכפרנה כנ"ל, וזהו נשא עון ופשע כנ"ל:

ה והנה כשמתאגח, ממשיך רוח-חיים אל החסרון, שמתאגח עליו ומשלים אותו. אך להתגרות ברשעים אי אפשר,

(ג) עיין תיקון יח. * ועיין עירובין כ"ב. (ד) ב"ד פרשה ס"ז. (ה) עיין סוף תיקון כב.

פרש רש"י: הירא מעברות שב"דו - שב"דו דיקא [מד"ק]. זהו שאמרנו, כי באמת אין לו שום עברה, רק שהוא ירא עדין מעברות שב"דו וכחו לעשות, כי הרע עדין בכת, כי לא זכה עדין לבחינת: לא יאנה לצדיק כל און, ואינו בטוח עדין שלא יארע לו מכשול עברה, חס ושלום, ועל-כן אסור לו להתגרות ברשעים כנ"ל:

וזהו (חבוק א): תחריש כבלע רשע צדיק ממנו; ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (ב"מ ע"א *): צדיק ממנו בולע. בולע דיקא [מד"ק]. כי הוא בולע אותו ממש באריכת-הרוח שלו, שהוא גדול בשעתו; אבל צדיק גמור אינו בולע, כי אין לבו נוקפו מחשש מכשול עברה כנ"ל, כי כבר בטל הרע לגמרי מכל המדות והתאוות של כל הארבעה יסודות, ועל-כן זה הצדיק גמור וכל הנלוים אליו מתרים להתגרות ברשעים, כי זה הצדיק יכול לירד לתוך כל הצנורות של כל המדות רעות שלהם, שהגבירו על עצמם, ולשברם ולבטלם, ועל-ידי-זה הוא משפיל רשעים עדי ארץ, כנזכר לעיל [למעלה]:

ו ולבוא לזה, להפריש ולהבדיל ולבטל הרע מהטוב, הוא על-ידי תורה ותפלה; ולמוד התורה יהיה ללון לעמקה של הלכה⁽¹⁾, הינו [כלומר] ללמד פוסקים, כי יש בהתורה אחיזת הטוב והרע, שנגחזין מבחינת אסור והתר, טמא וטהור, כשר ופסול, שיש בהתורה, וכל זמן שאינו מברר ההלכה, הוא מערב טוב ורע, ועל-כן אינו יכול להפריש ולבטל הרע מהטוב, והוא בבחינת (משלי י"א): ודורש רעה תבואנו; עד אשר הוא מעין ומברר הפסק-הלכה, ומברר האסור והמתיר וכו', דהינו [כלומר] על-ידי למוד פוסקים, אזי מפריש הטוב מהרע⁽²⁾. אך לזכות לזה השכל, שיוכל ללון לעמקה של הלכה, הוא על-ידי תפלה, כי משם נמשך השכל:

ז והענין, כמו שכתוב בתקוני זהר (תקון י"ד, דף כ"ט): גן - דא אורייתא [זו התורה], כי התורה נקראת גן; ונשמות ישראל, המענינים ומבינים בהתורה, הם בחינת עשבין ודשאין דאתרביאו בגן [עשבים ודשאים שגדלו בגן]. ומאין הם גדלים, הוא ממעין, דא [זו] חכמה, כמו שכתוב (שיר-השירים ד): מעין גנים. ומהיכן מקבלין החכמה והשכל, שהוא בחינת המעין, הוא מהתפלה, כמו שכתוב (יואל ד): ומעין מבית ה' יצא, הוא התפלה, כמו שכתוב (ישעיה נ"ו): כי בתי בית תפלה:

והוא בחינת מביא מכח אל הפעל כי תפלה הוא בחינת חדוש העולם, כי תפלה הוא שמאמין שיש מחדש, אשר ב"דו לעשות כרצונו לשנות הטבע, והוא בחינות בריאה בכת, כמו שכתוב (תהלים קד): כלם בחכמה עשית; שהוא בחינת התפלה שמשם יוצא מעין החכמה כנ"ל. והתורה היא בחינת בריאה בפעל, כמו שכתוב (משלי ח): ואהיה אצלו אמון - אמן, לשון פועל, כי

(* ושם בברכות. (1) עיין מגילה דף ג: תיקון כ"ב. (2) עיין זוהר בהר דף קיא.

בהתורה נברא העולם, וכשמתפלל על איזה דבר, הוא בחינת חדוש העולם, והוא בחינת בריאה בכת, והוא בחינת התעוררות החכמה, שהוא בתפלה, כנ"ל, ומעין מבית ה' יצא - זה התפלה, כי שם נתעורר החכמה כנ"ל, ומשם נמשך המעין, הוא החכמה אל התורה, ושם יוצא אל הפעל, כמו שכתוב (משלי ב): מפיו דעת ותבונה; כי בהתורה הוא התגלות החכמה, ועל-ידי-זה נעשה מעין גנים, שהמעין משקה הגן, ועל-ידי-זה אתרביאו עשבין ודשאין [גדלים עשבים ודשאים] כנ"ל:

וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות לב): המעין בתפלתו בא לידי כאב לב וכו', שנגמר (משלי יג): תוחלת ממשכה מחלה לב. מאי תקנתה [מה תקנתו], יעסק בתורה, שנגמר: (שם) ועץ חיים תאווה באה. זהו שאמרנו, כי בהתפלה עדין הוא בכת, ואינו יוצא אל הפעל, עד שבא אל התורה, שהיא בחינת בריאה בפעל, ואזי נעשה בקשתו על-ידי שיוצא מכח אל הפעל:

והינו דכתיב [וזהו שכתוב] (בראשית ב): ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. עדן הוא בחינת התפלה, כי עדן עין לא ראתה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות לד): שזהו בחינת תפלה, שהוא למעלה מן הטבע, כי על-ידי תפלה משנה הטבע כנ"ל [שזהו בחינת עדן עין לא ראתה, כי למעלה מהטבע אין לנו שום תפיסא].

והינו [וזהו]: ונהר יוצא מעדן - הינו [כלומר] מהתפלה כנ"ל, ומעין מבית ה' יצא; להשקות את הגן - הוא התורה כנ"ל, מעין גנים. וכאשר נמשך מעין החכמה מהתפלה אל הגן, שהוא התורה, אזי אתרביאו עשבין ודשאין [אז גדלים עשבים ודשאים], נשמות ישראל, כלומר, שגדלים בהגן ומבינים ומשפילים בהתורה, ואזי זוכה ללון בעמקה של הלכה לברר הדין: האסור והמתיר, הטהור וכו', ובזה מפריש הטוב מהרע כנ"ל. וזהו: ומשם יפרד - כי על-ידי-זה נפרד הרע מהארבעה יסודות, ולא נשאר רק הטוב, ואזי: והיה לארבעה ראשים - הם ארבע אותיות הוי"ה, שהם שרש הטוב של הארבעה יסודות כנ"ל:

ח וזהו בחינות ארבע ציצית, כי ארבע ציצית הם בחינת הרוח-חיים, וכמו שכתוב (תזקאל לו): כה אמר ה' מארבע רוחות באי הרוח; שעל-ידי-זה מכניעין הרוח-סערה, שהוא הרוח של המתנגדים, החולקים על הצדיקים אמתיים, שממשיכין אריכת-הרוח שלהם מהרב דקלפה, שהוא בחינת עשו איש שעיר כנ"ל. ועל-כן ציצית הוא לשון שער, כמו שכתוב (שם ח): ויקחני בציצית ראשי; כי על-ידם נכנע עשו איש שעיר, בחינת רוח-סערה כנ"ל.

לקוטי מוהר"ן

ראיתי מנורת זהב ח כה

מסתגי לה [שמקבל בדינו, שמי שלוקח מהם משהו אינו יכל ללכת]. אזלי, אהדרתה, והדר מסתגי לן [הלכתי והחזרתיו (את כנף הצצית) ושוב יכולים היינו ללכת]:

תא ואחווי לך מתי מדבר - הינו [כלומר] שהראה לו הרשעים, שאינם דבקים בצדיקים, והם נקראין מתי מדבר, כי מדבר לא היתה רוח צפונית מנשבת בו (במות עב). הינו [כלומר] בחינת רוח החיים דקדשה, שהיא בחינת רוח צפונית שהיתה מנשבת בכנור של דוד כנ"ל. והרשעים הללו, שאינם דבקים בצדיקים, ואין להם הרוח דקדשה, והם בחינתם קרואים מתי, והראה לו מהיכן מגיע להם שלמות החסרון:

וזהו שהראה לו: דהו דמו כמבסמי - פרש רבנו שמואל: כשתוי ינו, בחינת עשו אדמוני, שהוא הרב דקלפה, אשר משם מקבלין הרשעים הרוח חיים שלהם להשלים החסרון:

וזהו: וגנו אפרקיד - פרש רבנו שמואל: פניהם למעלה. פניהם זה בחינת הרוח כנ"ל, הכרת פניהם וכו', והינו [וזה] למעלה, כי הרוח שלהם גדול לפי שעה, עד אשר עולה הצלחתם למעלה כנ"ל, בחינת: כל צורריו יפח בהם כנ"ל. והוה גבה ברכה דחד מניהו - זה מורה על גדל ההצלחה של הרשעים, כי העדר ההצלחה נקרא ברבים כושלות (ישעיה לה): וגבה ברכה הינו [זה] רום ההצלחה:

ועיל טיעא תותה ברכה - הינו [זה] צדיק, שנקרא טיעא, כמו שפרש רבנו שמואל בכל מקום: סוחר ישמעאל, וסוחר הוא בחינת הרוח, כמו שכתוב (קהלת א): סובב סובב הולך הרוח, והינו [וזה] הצדיק, שמקבל הרוח מהקדשה. וזהו: סוחר ישמעאל, על-שם (בראשית טז): כי שמע ה' אל עניד; כי הצדיק שומע כל האנחות של הדבקים בו, כי ממנו תוצאות חיים לכל אחד, כי הוא איש אשר רוח בו כנ"ל. כי רכיב גמלא - בחינת (משלי יא): גומל נפשו איש חסד; זה בחינת רב חסד כנ"ל:

וזקיף רמחא - רומח הוא בחינת רוח מ"ם, בחינת: ורוח אלקים מרחפת על-פני המים, הינו [זו] התורה שנתנה לארבעים יום, ששם הרוח חיים, כנ"ל, כלומר, שהצדיק היה לו בחינת הרוח שמקבל מהתורה כנ"ל, ועם כל זה נחית תחות ברכה [גרד תחת ברכו], תחת הצלחת הרשע, בחינת: כבלע רשע צדיק ממנו. וקא פסקי קרנא דתכלתא דחד מניהו - הינו [כלומר] שפסק ושב המדה רעה מאחד מארבעה יסודות, שהגביר והמשיך הרשע על עצמו, שהוא הצנור שלו כנ"ל. וזהו: וקא פסקי קרנא דתכלתא וכו', הינו [כלומר] שפסק אחת מן הציצית שלהם, שזה בחינת מה שפסק ושב המדה רעה שלהם, שהוא הצנור שלהם, כי כל המדות רעות נמשכין מארבעה יסודות, ששרשם ארבע ציצית כנ"ל:

וזה בחינת טלית לבן שנתעטף הקדוש-ברוך-הוא וסדר שלש-עשרה מדות (כמו שאמרו רז"ל ראש-השנה יז), כי השלש-עשרה מדות הן בחינות הרוח חיים דקדשה כנ"ל. וזהו בחינת טלית, שהוא ארבע כנפות, בחינות הרוח מארבע רוחות כנ"ל, והינו [וזה] טלית לבן, הפך בחינות רוח דקלפה, בחינת עשו, שהוא אדמוני כלו כאדרת שער (בראשית כה), ופרש רש"י: כטלית - כטלית דיקא [מדק], בחינת טלית דקלפה, שהוא בחינת טלית אדם, שמשם נמשך הרוח של הרשעים כנ"ל. ועל-ידי טלית דקדשה, שהוא בחינת טלית לבן, מכניעין אותו, כי משם נמשך הרוח חיים דקדשה, שהוא בחינת שלש-עשרה מדות של רחמים כנ"ל:

ועל-כן נתעטף הקדוש-ברוך-הוא בטלית לבן דיקא [דוקא] וסדר לפני משה שלש-עשרה מדות של רחמים, הינו [זה] כנ"ל, כי על-ידי טלית דקדשה, שהוא בבחינות מקיף, שהוא בחינת הרוח חיים, בחינות (קהלת א): סובב סובב הולך הרוח, נכנע טלית דקלפה, בחינת הרוח דקלפה:

וזהו (איוב לח): לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה; כי על-ידי הארבע כנפות, שהם בחינת הרוח חיים דקדשה, שהם בחינת הארבעה ראשים הנ"ל, על-ידם: וינערו רשעים, בחינת מ'שפיל ר'שעים ע'די א'רץ - ראשיתבות: א'ש, ר'וח, מ'ים, ע'פר, כנ"ל.

וזה פרוש: אמר רבה בר בר חנה: אמר לי ההוא טיעא [אמר לי אותו סוחר ישמעאל]: **תא ואחווי לך מתי מדבר** [בוא ואראה לך מתי מדבר]. **אזלי וחזיתניהו, ודמו כמאן דמבסמו, וגנו אפרקיד** [הלכתי וראיתי אותם, ונראו כשתוי ינו, ושכבו אפרקדן (שפניהם למעלה)]. **והוה זקיפא ברכה דחד מניהו** [והברך של אחד מהם היתה זקופה], **ועיל טיעא תותה ברכה כי רכיב גמלא זקיפא רמחה, ולא נגע בה** [ונכנס הסוחר ישמעאלי תחת הברך כשהוא רכוב על גמל והרמח שלו זקוף בידו ולא נגע בברכו]. **פסקי חדא קרנא דתכלתא דחד מניהו** [חתכתי כנף מהצצית של אחד מהם], **ולא הווי מסתגי לן** [ולא יכולים היינו ללכת]. **אמר לי: דלמא שקלת מידי מניהו** [אמר לי: אולי לקחת משהו מהם], **דגמירי, דמאן דשקיל מידי מניהו לא**

פרוש רשב"ם
טיעא. סוחר ישמעאל: **אזלי וחזיתניהו ודמו כמאן דמבסמי**. שהיו שוכבין בפנים צהבות כשתוי ינו: **אפרקיד**. פניהם למעלה: **ועיל טיעא תותה ברכה**. [כלומר]: ראיתי שטיעא היה הולך תחת ברכי המת, רכוב על הגמל ורמחו בידו, ולא נגע בה בברכה: **שקלא חדא קרנא**. כנף הטלית להראותו לחכמים ללמד ממנו דין ציצית אי כבית-שמאי אי כבית-הלל, כדלקמן [כמו שלפנינו]: **ולא הווי קא מסתגי לן**. בהמות שהיינו רוכבין לא היו יכולין להלך:

ולא מסתגי לן – כלומר, שאף-על-פי-כן לא עלתה לו להשפיל את הרשע ולצאת מתחת ברקיו, אף-על-פי שפסק ושבר המדה רעה של הרשע, שנמשכת מארבעה יסודות, ששרשם ארבע ציצית כנ"ל, שזהו בחינת: וקא פסקי קרנא דתכלתא דחד מניהו כנ"ל, אף-על-פי-כן לא היה יכול להשפילו ולצאת מתחת ברקיו, בחינת: ולא מסתגי לן, שפרושו, שלא היו יכולין לצאת משם, הינו [כלומר] כנ"ל. אמר לי: דלמא שקלית מידי מניהו – הינו [כלומר] שמה יש לך אחד מארבע יסודות שלא תקנת בשלמות להפריד ממנו הרע לגמרי ועל-כן לא מסתגי לן, כמבאר לעיל [למעלה], שכל זמן שנשארו בו איזה אחיזה בעלמא [כלשהיא] מהרע של איזה מדה, אינו יכול להכניע את הרשע. וזהו: דלמא שקלית מידי מניהו – שמה לקחת קצת מהם, הינו [כלומר] שמה יש בך עדין איזה אחיזה מאיזה מדה רעה של הרשעים, שלקחת לעצמך איזה מדה ותאונה שלהם, ועל-כן לא מסתגי לן, ועל-כן אין אנו יכולין לצאת מהם כנ"ל:

דגמירי דמאן דשקל מידי מניהו לא מסתגי לה – הינו כנ"ל, שיש לנו קבלה, שכל מי שלוקח לעצמו איזה דבר תאוה ומדה רעה של הרשעים, הינו שיש בו עדין איזה אחיזה מהמדות רעות שלהן, אינו יכול לצאת מהם ולהכניעם כנ"ל. אזלי אהדרתה – הינו [כלומר] שהחזרתי מה שהיה אצלי איזה מעט אחיזה הרע מהמדות רעות שלהם, החזרתי והפרשתי ממני. והדר מסתגי לן – שאז עלתה בידינו לצאת מתחת ברקיו להכניעו ולהשפילו, כמבאר לעיל [למעלה] שצדיק גמור, שמפריש מעצמו כל אחיזה הרע שלהם לגמרי, הוא יכול לצאת מהם ולהכניעם ולהשפילם, בבחינת: משפיל רשעים עדי ארץ כנ"ל:

וזהו: ראיתי והנה מנורת זהב – היא התורה, הנחמדים מזהב. וגלה על ראשה – פרש רש"י: מעין, הוא המעין היוצא מבית ה', הוא התפלה. ושבעה גרותיה – הם הנשמות דאתרביאו בגן [שגדלו בגן], הנחלקים לשבע פתות*. שבעה ושבעה מוצקות – הם ארבעים ותשעה אורות, שהוא אור הגנוז לעתיד (כמו שפרש רש"י שם), בחינת: עדין עין לא ראתה, שהוא בחינת התפלה כנ"ל. ושנים זיתים עליה – פרש רש"י: שני אילנות, הינו אילנא דחיי ואילנא דמותא [כלומר] אילן החיים ואילן המות], הינו [כלומר] טוב ורע כנ"ל, וזהו: אחד מימין ואחד משמאל, כנ"ל. ומשם יפרד, שנפרד הרע מהטוב, זה למין וזה לשמאל:

ואמר אל המלאך: מה אלה. ויען וכו' לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי – הינו [כלומר] בחינת הרוח-חיים הנ"ל, בחינת: כה אמר ה' מארבע רוחות באי הרוח וכו' כנ"ל, כי על-ידי תורה ותפלה, שעל-ידי-זה מבררין הטוב מן הרע כנ"ל, שזה בחינת

כל מראה המנורה כנ"ל, על-ידי-זה זוכה לרוח-חיים, ונשלם כל החסרונות כנ"ל.

(וזהו: לא בחיל ולא בכח, כי אם ברוחי אמר ה' צבאות. מי אתה הר הגדול לפני זרובבל למישר וכו' – כי זרובבל היה אז הצדיק הדור, ועמדו כנגדו כמה רשעים לבטלו מעבודתו, כמבאר בפסוקים רבים, ועל זה נאמר שם: לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי וכו' – שעל-ידי בחינת המשכת הרוח-חיים הנ"ל, שממשיך הצדיק גמור וכו' כנ"ל, על-ידי-זה יכניע ויפיל כל השונאים, בחינת: מי אתה הר הגדול לפני זרובבל למישר – שכל המונעים העומדים לפניו כהר, כלם יתבטלו על-ידי בחינת הרוח-חיים הנ"ל, כנ"ל):

ט והנה מבאר למעלה, כי הרוח-חיים הוא בהתורה, בחינת: ורוח אלקים מרחפת על-פני המים כנ"ל. ועל-כן במצרים, שהיה קדם קבלת התורה, ולא היה להם מהיכן לקבל הרוח-חיים, נאמר בהם (שמות ו): מקצרו-רוח, כי לא היה להם מאין לקבל הרוח-חיים שהוא בחינת ארד-אפים, מאריך רוחה כנ"ל, ועל-כן נאמר בהם מקצרו-רוח, שהוא הפך ארד-אפים, שהוא בחינת הרוח-חיים, שממשיכין על-ידי אנוחה להשלים החסרון כנ"ל, כי הרוח הוא שלמות החסרון כנ"ל, בחינת: ויתן לך משאלת לבך. וזהו בחינת: הרחב פיך ואמלאהו – שנתמלא החסרון:

וזהו בחינת מלאפום – מלא פום [מלא פה]. והענין, כי מלאפום הוא יו"ד וא"ו, והוא בחינת יו"ד מיני דפיקין [עשרה סוגי דפיקות (שדפק הדם פועם עשר סוגי פעימות)], כנגד יו"ד הדברות, והדפק הוא על-ידי הרוח, כידוע, ועל-כן הם עשרה מיני דפיקין [עשרה סוגי דפיקות], כנגד עשרת הדברות, כי הרוח, שהוא הדפק, הוא בהתורה כנ"ל, והוא"ו הוא בחינת המשכת הרוח. והינו [וזהו] מלאפום – מלא פום [מלא פה], כי על-ידי המשכת הרוח נשלם החסרון, שזהו בחינת: הרחב פיך ואמלאהו – שנתמלא החסרון כנ"ל, שזהו בחינת מלאפום – מלא פום [מלא פה] כנ"ל.

וזהו שדקדק: (תהלים פא): אנכי ה' אלקיך המעלך מארץ מצרים; וקבלו התורה, אשר שם הרוח, ואזי דיקא [מדק]: הרחב פיך ואמלאהו, בחינת מלאפום כנ"ל, בחינת שלמות החסרון, כי דיקא [מדק] אחר יציאת מצרים, בחינת: המעלך מארץ מצרים, שאז נתבטל בחינת מקצרו-רוח הנ"ל, כי קבלו התורה, ששם הרוח-חיים כנ"ל, על-כן אז דיקא [מדק]: הרחב פיך ואמלאהו, בחינת שלמות החסרון, בחינת מלא פום [מלא פה], בחינת: ימלא ה' כל משאלותיך כנ"ל. ועל-כן נזכר יציאת מצרים בפרשת ציצית, כי ציצית בחינת הרוח-חיים, בחינת: מארבע רוחות וכו' כנ"ל:

(* עיין מדרש שו"ט מזמור יא.

כנור של חמש נימין [נימים (מיתרים)] – בחינת התורה, וכן כתוב בזהר (צו דף לב): ותופשי התורה אליו דתפשיין בכנורא [אלו התופסים בכנור]:

חמש אני אית לראה [אנות יש לראה] (חליו מז), כי רוח החיים הוא בהראה, ומשם המשכת הרוח של האנחה, כידוע בחוש, ועל-כן אית לה חמש אני לראה [יש לראה חמש אנות], כנגד חמשה חמשי תורה^(ז). חמשה נימין דכנור דדוד [נימים (מיתרים) בכנור של דוד], ששם הרוח-חיים כנ"ל. (עין בתקונים, תקון י: כנפי מצוה אנון ה' קשריו, לקבל שמע [הם ה' קשרים שבצצית, כנגד שמע] וכו', דאנון לקבל ה' נימין דכנור דדוד [שהם כנגד ה' נימים (מיתרים) בכנור של דוד] וכו', עין שם. גם עין בהשמטות הזהר):

לשון רבנו זכרנו לברכה



יכסימו, ירדו במצולת וכו': (שמות טו)

א כי עקר החיות מקבלין מהתפלה, כמו שכתוב (תהלים מב): תפלה לאל חיי, ובשביל זה צריך להתפלל בכל כחו, כי כשמתפלל בכל כחו ומכניס כחו באותיות התפלה, אזי נתחדש כחו שם, בבחינת (איכה ג): חדשים לבקרים (רבה אמונתך) וכו'; כי אמונה היא תפלה, כמו שכתוב (שמות יז): ויהי ידיו אמונה, תרגומו: פרישן בצלו [פרושות בתפלה]:

ב ודע, שיש י"ב שבטים, כנגד י"ב מזלות (תקון יח ובתקון כא), וכל שבט ושבט יש לו נסחא מיחדת, ויש לו שער מיחד לכנס דרך שם תפלתו, וכל שבט מעורר בתפלתו כח מזלו שבשנים-עשר מזלות, והמזל מאיר למטה ומגדל הצמח ושאר דבריו הצריכים אליו:

וזה פרוש (במדבר כד): דרך כוכב מעקב, וקם שבט מישראל. וקם – זה בחינת עמידה, בחינת תפלה; כששבט מישראל עומד להתפלל, על-ידי זה מעורר כוכב, והכוכב הוא דורך ומכה הדברים שיגדלו, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ב"ר פ"ד פ"ג): אין לך עשב מלמטה, שאין לו כוכב ומלאך מלמעלה, שמכה אותו ואומר לו: גדל.

וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (פסחים ק"ח): קשין מזונותיו כקריעת ים-סוף, וקשה זווגו [כקריעת ים-סוף] וכו' (סוטה ב), כי

גם דבר אז מענין שתיים-עשרה שעות היום ושתיים-עשרה שעות הלילה, שיש בהם שנים-עשר צרופי הוי"ה, בכל שעה יש צרוף אחר, וכל שעה נחלקת לתת"ף [אלף ושמונים] חלקים, וכל חלק וחלק מתת"ף [אלף ושמונים] חלקים, יש בו גם-כן צרוף השם, וכל זה הוא בחינת רוח-חיים שבדפק^(ח). ולא זכיתי לשמע באור ענין זה היטב. גם שכחתי קצת מזה, והמשכילים יבינו:

רכב אלקים רבתיים אלפי שונאן (תהלים סח). אלפי – בחינת אלופי עשו, ועל-ידי רכב אלקים רבתיים, בחינת קבלת התורה, שמשם מקבלין הרוח-חיים הרבנים דקדשה, על-ידי-זה: אלפי שונאן, כמו שדרשו חכמינו זכרונם לברכה (ע"ג ג): אל תקרי שונאן, אלא שאינו, הינו שעל-ידי קבלת התורה, ששם הרוח דהרב דקדשה, על-ידי-זה נתבטלין ונכנעין אלופי עשו, רברבי עשו [גדולי עשו], שהם בחינת הרב דקלפה, בבחינת אלפי שאינו – שאלופי עשו, רברבי עשו [גדולי עשו], נתבטלין ואינו:

מכנף הארץ זמרת שמענו, צבי לצדיק, ואמר רזי-לי רזי-לי, או לי, בגדים בגדו, ובגד בוגדים בגדו (ישעיה כד). מכנף הארץ – זה בחינת כנפי הציצית, ששם הרוח-חיים, שהוא בחינת כנור של דוד, שהיה מנגן על-ידי הרוח צפונית וכו' כנ"ל^(ט), כי הנגינה והזמירות נמשכין מהרוח-חיים שבכנפי ראה, כידוע, וזהו: זמרת שמענו – בחינת הנגון של כנור של דוד, שהוא בחינת הרוח-חיים, שהוא בחינת כנפי הציצית, בחינת: מכנף הארץ כנ"ל, ועל-ידי-זה מכניעין הרשעים בבחינת: לאחז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה:

וזהו: צבי לצדיק – פרש רש"י: עתיד להיות מצב ותקומה לצדיקים, הינו [כלומר] כנ"ל, כי על-ידי הרוח-חיים הנ"ל מתגברין הצדיקים על הרשעים כנ"ל.

וזהו: ואמר רזי-לי וכו' או לי – פרש רש"י, שנגלו לי שני רזים: רז פרעניות ורז ישועה, והרי תרחק הישועה עד וכו'. הינו [כלומר] כנ"ל, כי הרוח של הרשע גדול בשעתו, בבחינת רוח-סערה, שמשם כל הצרות ואריכות הגלות של ישראל.

וזהו: בגדים בגדו ובגד בוגדים בגדו – כי יניקת הבוגדים והרשעים הוא מבחינת פגם הבגדים, דהינו [כלומר] פגם הציצית, שהם בכנפי הבגד, דהינו [כלומר] מפגם הארבעה יסודות, שאחזתו ושרשם העליון הוא בחינת ארבע ציצית כנ"ל. אבל סוף כל סוף: פחד ופחת ופח עליך יושב הארץ וכו' – כי כל הרשעים יקרעו ויפלו, כי לסוף כלה ונאבד וכו' כנ"ל, כי הצדיקים גמורים מכניעין אותם ומשפילים רשעים עדי ארץ על-ידי הרוח-חיים שלהם, שהוא בחינת ציצית, בחינת: מכנף הארץ זמרת שמענו כנ"ל:

(ח) עיין ראשית חכמה שער היראה פ' יוד. (ט) עיין זוהר שלח דף קעה. (י) עיין תיקון כה.